

διὰ τὰ κρυφθῶσιν· ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ διαφύγη τις τὸ παντέφορον ὄμμα τοῦ Θεοῦ ;

Τοιοῦτόν τι συμβαίνει καὶ τῶρ' ἀκόμη καθ' ἑκάστην, ὅταν πράττωμεν τὸ κακόν. Ἐντροπέμεθα καὶ φοβούμεθα, μὴ φανερωθῶμεν, καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀποκρύψωμεν τὴν κακὴν ἡμῶν πράξιν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Ἄς ἀκούσωμεν τώρα καὶ τὴν τρομερὰν ποινὴν, τὴν ὅποιαν ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς παρακούσαντας τὴν ἐντολὴν τοῦ πρωτοπλάστου, τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν.

§. 6. Ἡ ποινὴ τῆς πρώτης ἀμαρτίας.

Ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸν Ἀδὰμ φεύγοντα ἀπ' ἔμπροσθέν του, καὶ εἶπεν· « Ἀδὰμ, ποῦ εἶσαι » ; Ὁ Ἀδὰμ ἀπεκρίθη· « Τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐφοβήθην, διότι εἶμαι γυμνός, καὶ ἐκρύβην ». Τότε εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ· « Ἐπειδὴ ἤκουσας τὴν φωνὴν τῆς γυναικὸς σου, καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου, τὸν ὅποιον σοὶ ἀπηγόρευσα, ἐπικατάρματος νὰ ἦναι ἡ γῆ εἰς τὰ ἔργα σου· μὲ λύπας θέλεις τρώγει τοὺς καρποὺς αὐτῆς ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἀκάνθας καὶ τριβόλους θέλει σοὶ βλαστήσει· μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σου θέλεις τρώγει τὸν ἄρτον σου, ἕως νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήφθης· διότι εἶσαι γῆ, καὶ εἰς τὴν γῆν πάλιν θέλεις ἐπιστρέψει ».

Ὁ Θεὸς εἶπεν ὡσαύτως εἰς τὸν ὄφιν, ὅστις ἠπάτησε τὴν Εὐάν· « Ἐπικατάρματος νὰ ἦσαι ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα· καὶ θέλω βάλει ἔχθραν αἰώνιον μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς, καὶ μεταξὺ τοῦ σπέρματός σου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτὸς θέλει συντρίψει τὴν κεφαλὴν σου ».

Τὸ ἐνοεῖτε, ὦ παῖδες ! Ὁ Θεὸς λέγει, ὅτι ἡ κεφαλὴ τοῦ ὄφειος, ἡ τοῦ δαίμονος τοῦ πειράζοντος, θέλει ποτὲ συντριβῆ' ὑπ' ἐκείνου, ὅστις θέλει γεννηθῆ' ἐκ τῆς γυναικὸς.

Ἴδου λοιπὸν ἡ ἐπαγγελία, ἧτις δίδεται εἰς τὸν κόσμον περὶ τοῦ σωτῆρος αὐτοῦ. Ἐν ᾧ ἐτιμώρησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὐάν κατὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, δὲν ἠθέλησε νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἄνευ παρηγορίας, ἀλλ' ἐφάνέρωσε τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐν ταύτῳ μετὰ τῆς δικαιοσύνης του. Ὁ Σωτὴρ οὗτος θέλει εἶναι ὁ Ἰησοῦς

τος εἶπε· « Δύναμαι νὰ καταστρέψω τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας νὰ τὸν ἀνοικοδομήσω ». Τότε σηκωθείς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπε· « Δὲν ἀποκρίνεσαι τίποτε εἰς ταῦτα, τὰ ὅποια μαρτυροῦσιν ἐναντίον σου » ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπη. « Ἐξορκίζω σε εἰς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, εἶπε πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς, εἰπὲ ἡμῖν, ἐὰν ᾗσαι σὺ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ». Τότε τῷ λέγει ὁ Ἰησοῦς· « Σὺ τὸ εἶπας· ἐγὼ εἶμαι· πλὴν σὰς λέγω, ὅτι θέλετε ἰδεῖν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα κρίνη τὸν κόσμον ».

Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτιά του, λέγων, ὅτι ἐβλασφήμησε. « Τί ἔχομεν πλέον χρεῖαν μαρτύρων; ἰδοὺ, τώρα ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ· τί σὰς φαίνεται »; Ἐκεῖνοι δὲ ἀποκριθέντες εἶπον· « Ἐνοχος θανάτου εἶναι ». Τότε τὸν ἔπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ τὸν ἐγρονθοκόπησαν, καὶ ἄλλοι, καλύψαντες τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τὸν ἐρράπιζον, λέγοντες· « Προφήτευσον εἰς ἡμᾶς, Χριστὲ, τίς σ' ἐρράπισεν ». Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ μία παιδίσκη, πλησιάσασα εἰς αὐτὸν, λέγει· « Καὶ σὺ ᾗσο μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου »; Αὐτὸς δὲ τὸ ἠρνήθη ἐμπροσθεν ὄλων, λέγων· « Δὲν ἤξεύρω τί λέγεις ». Ἐν τῷ δὲ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν πυλῶνα, ἄλλη παιδίσκη τὸν εἶδε, καὶ λέγει εἰς τοὺς ἐκεῖ καθημένους· « Καὶ οὗτος ᾗτον μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου ». Καὶ πάλιν ὁ Πέτρος τὸ ἠρνήθη μεθ' ὄρκου, λέγων· « Δὲν γνωρίζω τὸν ἀνθρωπον ». Τελευταῖον μετ' ὀλίγον, πλησιάσαντες εἰς αὐτὸν ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐστέκοντο ἐκεῖ, τῷ εἶπον· « Ἀληθῶς καὶ σὺ εἶσαι ἐξ αὐτῶν· διότι καὶ ἡ ὀμιλία σου σὲ φανερόνει ». Τότε ἤρχισεν ὁ Πέτρος νὰ ἀναθεματίζῃ καὶ νὰ ὀμνύῃ, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν ἀνθρωπον. Καὶ εὐθὺς ἐφώνησεν ὁ ἀλέκτωρ, καὶ ὁ Πέτρος, ἀκούσας τὸν ἀλέκτορα, ἐνθυμήθη τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, τὸν ὅποιον εἶχε τῷ εἰπεῖ, ὅτι πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θέλεις με ἀρνηθῆ τρίς· καὶ ἐξεληθὼν ἔξω τῆς αὐλῆς, ἔκλαυσε πικρῶς.

§. 27. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου.

Ὁ Ἰησοῦς διήγαγεν ὅλην τὴν νύκτα εἰς τρομερὰ βασανιστή-

ρια, τὰ ὅποια ἔκαμαν εἰς αὐτὸν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἀρχιερέως. Ἀφ' οὗ δὲ ἐξημέρωσεν, ἔκαμαν συμβούλιον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, διὰ νὰ τὸν θανατώσωσιν. Ὅθεν, δέσαντες αὐτὸν, ἔφερον καὶ τὸν παρέδωκαν εἰς τὸν Πόντιον Πιλάτον τὸν παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας. Ὁ δὲ Ἰούδας, ὅστις τὸν παρέδωκε, βλέπων, ὅτι κατεκρίθη εἰς θάνατον, ἐκινήθη εἰς μετάνοιαν, καὶ ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς, λέγων· « Ἡμάρτον, παραδοῦς αἷμα ἁθῶν ». Ἐκεῖνοι δὲ τῷ ἀπεκρίθησαν· « Τί μᾶς μέλει περὶ τούτου; σὺ θέλεις τὸ ἰδεῖ ». Τότε ὁ Ἰούδας, ρίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν, ἀνεχώρησε, καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας του ὑπῆγε καὶ ἐκρεμάσθη.

Εἰς τοὺς Ἰουδαίους δὲν ἐσυγχωρεῖτο ὑπὸ τοῦ νόμου νὰ εἰσέλθωσιν εἰς δικαστήριον ἐν καιρῷ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα. Ἐμείναν λοιπὸν ἔξω τῆς αὐλῆς τοῦ Πιλάτου, ὅστις ἐξῆλθεν εἰς αὐτοὺς, ἵνα ἐρωτήσῃ, τίνα κατηγορίαν φέρουσι κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ἐκεῖνοι δὲ εἶπον· « Ἄν μὴ ἦτον οὗτος κακοποιός, δὲν ἠθέλαμὲν σοι τὸν παραδώσει ». Ὁ Πιλάτος λοιπὸν εἶπεν εἰς αὐτούς· « Λάβετέ τον σεῖς, καὶ κρίνατέ τον κατὰ τὸν νόμον σας ». Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπεκρίθησαν· « Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐξουσίαν νὰ θανατώσωμεν κἀνένα »· καὶ ἤρχισαν τότε νὰ τὸν κατηγορῶσιν, ὅτι ταραττει τὸ ἔθνος, καὶ κωλύει τοὺς ἀνθρώπους νὰ πληρῶνωσι τὸν φόρον εἰς τὸν Καίσαρα, καὶ ὀνομάζει ἑαυτὸν Χριστὸν, ὅστις ἔμελλε νὰ βασιλεύσῃ.

Ὁ Ἰησοῦς παρέστη ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις τὸν ἠρώτησεν οὕτως· « Σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων »; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· « Σὺ λέγεις, ὅτι εἶμαι βασιλεὺς ἐγώ ». « Δὲν ἀκούεις πόσα σοῦ καταμαρτυροῦσιν »; εἶπεν ὁ Πιλάτος. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν ἀπεκρίθη τίποτε, ὥστε ὁ ἡγεμὼν ἐθαύμαζε μεγάλως· ἐγνώρισε δὲ, ὅτι παρέδωκαν αὐτὸν διὰ φθόνον.

Ἦτο δὲ συνθήκεια νὰ ἀπολύῃ ὁ ἡγεμὼν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα ἓνα ἐκ τῶν δεσμίων, τὸν ὁποῖον ἐζήτει ὁ λαὸς ὡς χάριν. Εἶχον δὲ τότε ἐπίσημόν τινα κακοῦργον δέσμιον, ὀνομαζόμενον Βαραβθαῖν, ὅστις ἦτο βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν διὰ τινα

στάσιν καὶ φόνον, τὸν ὁποῖον ἔπραξεν ἐν τῇ πόλει. Λέγει λοιπὸν ὁ Πιλάτος εἰς τοὺς Ἰουδαίους· « Τίνα θέλετε ἐκ τῶν δύο νὰ σᾶς ἀπολύσω, τὸν Βαραββᾶν, ἢ τὸν Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; » Οἱ ἀρχιερεῖς κατέπεισαν τὸν ὄχλον νὰ ζητήσῃ τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν νὰ καταδικάσῃ. Ὅθεν ἐφώνησαν ὅλοι· « Ἀπόλυσον μας τὸν Βαραββᾶν ». « Τί δὲ νὰ κάμω τὸν Ἰησοῦν; » ἠρώτησε πάλιν ὁ Πιλάτος· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν· « Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν ». « Καὶ τί κακὸν ἔπραξεν; » ἠρώτησε πάλιν ὁ Πιλάτος. Ἐκεῖνοι δὲ ἐφώναζον περισσότερον· « Σταυρωθήτω ».

Τότε βλέπων ὁ Πιλάτος, ὅτι δὲν ὠφελεῖ τίποτε ἡ ἀναβολή, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας αὐξάνει ὁ θόρυβος, ἐζήτησε νερὸν, καὶ νίψας τὰς χεῖράς του ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, εἶπεν· « Ἐγὼ εἶμαι ἀθῶος ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου· εἴτε θέλετε φροντίσει περὶ τούτου ». Ὁ δὲ λαὸς ἀπεκρίθη· « Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἅς πέσῃ ἐπάνω εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν! » Ὁ Πιλάτος λοιπὸν, μὴ τολμῶν νὰ ἀντιστέκηται πλέον, ἀπέλυσε τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν, ἀφ' οὗ ἐμαστιγῶσε, παρέδωκεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἵνα σταυρωθῇ.

§. 28. Ὁ Ἰησοῦς φέρεται εἰς τὸν Γολγοθᾶ νὰ σταυρωθῇ.

Οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, ἀφ' οὗ παρέλαβον τὸν Ἰησοῦν, ἐγύμνωσαν αὐτὸν ἀπὸ τὰ φορέματά του, καὶ τὸν ἐνέδυσαν χλαμύδα κοκκίνην· ἔπειτα πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· τῷ ἔδωκαν δὲ καὶ κάλαμον εἰς τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἀντὶ σκῆπτρου, καὶ κλίνοντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ τὰ γόνατα, τὸν ἐνέπαιζον, λέγοντες· « Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων » Ἐπειτα ἔπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ λαμβάνοντες τὸν κάλαμον, ἔτυπτον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Ἀφ' οὗ δὲ τὸν ἐνέπαιζαν τόσον σκληρῶς, τὸν ἐξέδυσαν τὴν χλαμύδα, καὶ τὸν ἐνέδυσαν τὰ ἰδιά του φορέματα, καὶ ἀπάγαγον αὐτὸν νὰ τὸν σταυρώσωσιν.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς, ἐξησθενημένος ὑπὸ τῶν βασάνων, καὶ καταπληγῶμένος καὶ καθημαγμένος ἐκ τῶν πληγῶν, δὲν ἠδύνατο νὰ βαστάσῃ τὸ βᾶρος τοῦ σταυροῦ, τὸν ὁποῖον ἐπεφόρτισαν εἰς

τοὺς ὤμους του νὰ φέρῃ εἰς τὸν Γολγοθᾶ. Ὄθεν εὐρόντες, ἐν ᾧ ἐξήρχοντο τῆς πόλεως, ἀνθρωπὸν τινα Κυρηναιὸν, ὀνομαζόμενον Σίμωνα, ἠγγάρευσαν αὐτὸν νὰ σηκώσῃ τὸν σταυρόν. Ἐφέροντο δὲ καὶ δύο κακοῦργοι μετ' αὐτοῦ νὰ σταυρωθῶσι. Καὶ ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸν Γολγοθᾶ, ἔδωκαν εἰς τὸν Ἰησοῦν ὄξος μετὰ χολῆς μεμιγμένον, ὅπερ ἔδιδον συνήθως εἰς τοὺς καταδίκους, διὰ νὰ τοὺς ναρκώσωσι, καὶ οὕτω νὰ μὴ αἰσθάνωνται τόσον ὀξέως τὰς ὀδύνας τοῦ σταυροῦ· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς δὲν ἠθέλησε νὰ πῆρ, θέλων νὰ ὑποστῇ πάσας τὰς ἀλγηδόνας, καὶ νὰ καταστήσῃ τὰ πάθη του ἴσα πρὸς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Τότε ἐξέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια, καὶ τὸν προσήλωσαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, τρυπήσαντες τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του.

Ὁ προφήτης Ἡσαΐας εἶχεν ἤδη προειπεῖ, ὅτι θέλει φερθῆ εἰς τὸν θάνατον, ὡς φέρεται τὸ πρόβατον εἰς τὴν σφαγὴν, χωρὶς νὰ ἐκβάλῃ φωνήν. Καὶ τῷ ὄντι δὲν ἐγόγγυσε παντάπασιν, ἀλλ' ὅτε προσήλονον αὐτὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐδεήθη ὑπὲρ τῶν σταυρωτῶν του· « Πάτερ! εἶπε, συγχώρησον αὐτοῖς· διότι δὲν ἤξεύρουσι τί κάμνουσι ».

Τοιαύτη ἐδείχθη ἡ μακροθυμίᾳ καὶ ἡ πολλὴ εὐσπλαγχνία του!

§. 29. Ὁ Ἰησοῦς ἐκπνέει ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ὑψώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἐν μέσῳ δύο ληστῶν, ἐνώπιον ἀπείρου πλήθους, τὸ ὁποῖον ἐξύβριζεν εἰς τὰ παθήματά του. Ἐπέθηκαν δὲ ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν, ἣτις ἐφανέρονε τὴν αἰτίαν τῆς σταυρώσεώς του· « Οὗτος εἶναι Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων »· ἤγουν κατεδικάσθη εἰς θάνατον, διότι ὠνομάσθη βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

Οἱ δὲ διαβαίνοντες πλησίον τοῦ σταυροῦ, τὸν ἐβλασφήμουν, κινουῦντες τὰς κεφαλὰς των καὶ λέγοντες· « Σὺ, ὅστις καταλύεις τὸν ναὸν, καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας ἀνεγείρεις αὐτὸν, σῶσον τὸν ἑαυτὸν σου! Ἄν ἦσαι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ». Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐμπαίζοντες αὐτὸν μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, ἔλεγον· « Ἄλλους ἔσωσεν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του δὲν δύναται νὰ σώσῃ. Ἄς καταβῆ τώρα

ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ τότε θέλομεν πιστεύσει εἰς αὐτόν ». Πάντες δὲ, ἕως καὶ ὁ εἷς ἐκ τῶν δύο συσταυρωθέντων μετ' αὐτοῦ ληστῶν ὠνείδιζεν αὐτῷ, λέγων· « Ἐὰν ἦσαι ὁ Χριστὸς, σῶσον τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἡμᾶς ». Ὁ δὲ ἕτερος ληστῆς ἤλεγξεν αὐτόν, λέγων· « Καὶ σὺ δὲν φοβεῖσαι τὸν Θεόν; ἡμεῖς μὲν κατεδικάσθημεν δικαίως, καὶ ὑποφέρομεν ταύτην τὴν ποινὴν ἀξίαν τῶν κακουργημάτων, τὰ ὅποια ἐπράξαμεν· αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπραξε κἀνὲν ἄτοπον ». Ἐπειτα λέγει εἰς τὸν Ἰησοῦν· « Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου »! Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπεκρίθη· « Σοὶ λέγω ἐπ' ἀληθείας, ὅτι σήμερον θέλεις εἶσαι μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν παράδεισον ».

Ἦτο δὲ τότε σχεδὸν μεσημβρία, καὶ ἐγένετο σκότος εἰς ὅλην τὴν γῆν ἕως εἰς τὴν ἐνάτην ὥραν (τρίτην ἀπὸ μεσημβρίας)· ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα οὐ μόνον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν γῆν.

Πλησίον δὲ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ ἔστεκεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀγαπητὸς τοῦ Κυρίου μαθητῆς. Καὶ τότε ἐπληροῦντο ὀδυνηρότατα εἰς τὴν παναγίαν ταύτην μητέρα οἱ λόγοι τοῦ γέροντος Συμεῶνος, οὓς εἶχε προειπεῖ, ὅτι μίαν ἡμέραν θέλει διαπεράσει μάχαιρα δίστομος τὴν καρδίαν της. Ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν, ὃν ἠγάπα, εἶπεν εἰς αὐτήν· « Γυναίκα! ἰδοὺ ὁ υἱός σου »· ἔπειτα λέγει εἰς τὸν μαθητὴν· « Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου! » Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀπὸ πρωῆς ὁ Ἰησοῦς ἐφώναξε μετὰ μεγάλης φωνῆς· « Πάτερ! εἰς χεῖράς σου παραδίδω τὸ πνεῦμά μου! » καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐξέπνευσε. Τότε ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω, ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ μνημεῖα ἠνοίχθησαν, καὶ πολλοὶ νεκροὶ ἀνεστήθησαν. Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ στρατιῶται, οἱ φυλάσσοντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες· « Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Θεοῦ ».

Ἐπαρτηρήσαμεν ἤδη, ὅτι, ὡσάνκις ἐφάνη ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς ὅλην τὴν ἀσθένειαν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τοσάνκις πάντοτε λαμπρόν τι σημεῖον γινόμενον ἐδείκνυε ταυτοχρόνως καὶ ὅλην τὴν δόξαν τῆς θεότητός του. Οὕτω π. χ. ὅτε ἐγεννήθη καὶ ἐσπαργανώθη ὡς βρέφος, τεθεὶς ἐν

τῆ φάτνῃ τῶν ἀλόγων, οἱ ἄγγελοι ἐξ οὐρανοῦ ἀνήγγειλαν τὴν γέννησιν αὐτοῦ· ὅτε δὲ ἐξέπνευσεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὡς ὁ ἔσχατος τῶν ἀνθρώπων, ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, ἡ γῆ ἐσεισθη, νεκροὶ ἀνέστησαν, καὶ ἡ φύσις ὅλη ἐκινῆθη διὰ τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ της. Τίς δὲ, βλέπων τὰ γενόμενα ἐν Γολγοθᾷ, δὲν θέλει φωνάζει· « Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτον υἱὸς τοῦ Θεοῦ » ;

§. 30. Ἡ ταφὴ τοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἀνθρωπὸς τις πλούσιος ἐξ Ἀριμαθείας, Ἰωσήφ ὀνομαζόμενος, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς μαθητῆς τοῦ Ἰησοῦ, τολμήσας ἦλθεν εἰς τὸν Πιλάτον, καὶ ἐζήτησε νὰ δοθῇ εἰς αὐτὸν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ νὰ τὸ ἐνταφιάσῃ· ὁ δὲ Πιλάτος διέταξε νὰ τῷ δοθῇ. Τότε ὁ Ἰωσήφ, καταβιβάσας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἐτύλιξε αὐτὸ εἰς καθαρὰν σινδόνα, καὶ τὸ κατέθηκεν εἰς μνημεῖον καινόν, τὸ ὁποῖον εἶχε κατεσκευασμένον εἰς βράχον τινά, καὶ, ἀποκυλίσας λίθον μέγαν εἰς τὴν θύραν τοῦ μνημείου, ἀνεχώρησε. Τὴν ἐπαύριον συνήχθησαν εἰς τὸν Πιλάτον οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, καὶ εἶπον εἰς αὐτόν· « Κύριε, ἐνθυμήθημεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν, ἐνῶ ἔζη ἀκόμη, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θέλει ἀναστῆθῃ· πρόσταξον λοιπὸν νὰ φυλαχθῇ ὁ τάφος μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας· μήπως ἔλθωσι τὴν νύκτα οἱ μαθηταὶ του, καὶ τὸν κλέψωσιν, ἔπειτα εἴπωσιν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ τότε ἡ ἐσχάτη πλάνη θέλει εἶναι χειροτέρα ἀπὸ τὴν πρώτην. Ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη εἰς αὐτούς· « Ἔχετε φύλακας, ὑπάγετε καὶ ἀσφαλίσατε τὸ μνημεῖον, ὡς ἠξέυρετε ».

Θαυμάσατε τὴν σοφίαν τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἥτις ἠδόκησε νὰ δώσωσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἔχθροὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπόδειξιν μεγάλην τῆς ἀναστάσεώς του. Ἄν μὴ εἶχε φυλαχθῇ τὸ μνημεῖον, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὅλοι οἱ ἄπιστοι ἤθελον ἴσως λέγει, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐλθόντες τὴν νύκτα εἰς τὸν τάφον, ἐκλεψαν τὸ σῶμα αὐτοῦ. Τώρα δὲ τοιαύτη κατηγορία ἤθελον εἶναι ἀνυπόστατος, ὅταν ἐνθυμηθῶμεν, ὅτι οἱ στρατιῶται ἐφρούρησαν τὴν νύκτα περὶ τὸν τάφον, ὅστις ἦτο σκεπασμένος μὲ λίθον μεγαλύτατον. Πῶς δὲ καὶ νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἤθελον τολμήσει κἄν νὰ πλησιάσωσιν οἱ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὓ αὐτοὶ ἔφυγον ὅλοι, ὅτε εἶδον, ὅτι ὁ διδάσκαλός των ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων, οἵτινες τὸν συνέλαβον εἰς τὸν κῆπον τοῦ ἐλαιῶνος ;

§. 31. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν κατέβη μὲν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καθὼς ἀπῆ-
 τουν παρ' αὐτοῦ οἱ ἔχθροὶ του, ἀλλ' ἔπραξεν ἄλλο πολὺ μεγαλύτερον

σαῦμα. Ἐξῆλθε δηλαδή ἐνδόξως ἐκ τοῦ τάφου ζῶν τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὸν θάνατόν του. Τὰ δὲ περιστατικά τῆς ἐνδόξου ταύτης ἀναστάσεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ χριστιανικὴ πίσις, εἶναι τὰ ἀκόλουθα.

Τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, ἥτις εἶναι ἡ κυριακὴ, ὅτε μόλις ἤρχιζε νὰ χαράξῃ ἡ ἡμέρα, αἱ ἅγιαι γυναῖκες, αἵτινες ἠκολούθουν τὸν Ἰησοῦν, καὶ παρέμενον εἰς τὸν σταυρὸν, ἕως οὗ ἐνταφιάσθη, ἠγόρασαν ἀρώματα, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Ἐλεγον δὲ πρὸς ἀλλήλας· « Τίς τάχα νὰ ἀποκυλίσῃ τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου »; ἐπειδὴ ὁ λίθος ἐκεῖνος ἦτο πολὺ μεγάλος· ἀλλὰ, παρατηρήσασαι, θεωροῦσιν, ὅτι ὁ λίθος ἦτον ἀποκεκυλισμένος ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου. Ἐγένετο δὲ σεισμὸς μέγας· διότι ἄγγελος Κυρίου, καταβάς ἐξ οὐρανοῦ, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ ἐκάθητο ἐπ' αὐτοῦ. Ἡ ὄψις αὐτοῦ ἦτον λαμπρὰ ὡς ἡ ἀστραπή, καὶ τὰ ἱμάτιά του λευκὰ ὡς ἡ χιών· οἱ δὲ φύλακες, οἱ φρουροῦντες, τοσοῦτον ἐφοβήθησαν ἐκ ταύτης τῆς ὄψεως, ὥστε ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Αἱ ἅγιαι γυναῖκες, εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, δὲν εὔρον ἐκεῖ τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρος, καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα δι' αὐτό· εἶδον δὲ τινα νεανίσκον καθήμενον εἰς τὰ δεξιὰ μέρη, οὔτινος τὰ ἱμάτια ἦσαν λευκὰ ὡς τὸ φῶς, καὶ ἐξεπλάγησαν ὑπὸ τοῦ φόβου. Ὁ δὲ ἄγγελος εἶπεν εἰς αὐτάς· « Μὴ φοβεῖσθε σεῖς· ἠξέυρω ὅτι ζητεῖτε Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον· αὐτὸς δὲν εἶναι ἐδῶ· διότι ἀνέστη, καθὼς τὸ προεῖπεν. Ἐλθετε, ἴδετε τὸν τόπον, ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. Ἄλλ' ὑπάγετε ταχέως, καὶ εἴπατε εἰς τοὺς μαθητάς του, ὅτι ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν ». Ἐκεῖναι δὲ ἐξῆλθον μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, καὶ ἔτρεξαν νὰ φέρωσι τὴν εἰδήσιν εἰς τοὺς μαθητάς του. Τότε ἀπήντησεν αὐτάς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ταῖς εἶπε· « Χαίρετε! » Αὗται τὸν ἀνεγνώρισαν, καὶ προσελθοῦσαι εἰς αὐτὸν, προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας του, καὶ τὸν ἐπροσκύνησαν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· « Μὴ φοβεῖσθε, ἀλλ' ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε εἰς τοὺς ἀδελφούς μου νὰ ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἐκεῖ θέλουσι μὲ ἰδεῖ.

Ἐν τούτοις ἐλθόντες τινὲς ἐκ τῶν φυλάκων εἰς τὴν πόλιν, ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς πάντα τὰ γενόμενα. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς,

ἀφ' οὗ συνεβουλεύθησαν μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, ἔδωκαν ἀργύρια ἱκανὰ εἰς τοὺς στρατιώτας, λέγοντες εἰς αὐτοὺς νὰ διαδώσωσιν, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθόντες τὴν νύκτα, ἔκλεψαν αὐτὸν, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἐκοιμῶντο. « Καὶ ἂν ἀκουσθῆ τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς, εἶπον, θέλομεν τὸν πείσει, καὶ σεῖς δὲν θέλετε τιμωρηθῆ ». Οἱ δὲ στρατιῶται, λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἔκαμαν, καθὼς ἐδιδάχθησαν· καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος μέχρι τῆς σήμερον εἰς τοὺς Ἰουδαίους.

Ἄλλὰ τὸ ψεῦδος τῶν ἀρχιερέων ἐξελέγχεται εὐκόλως· ἐπειδὴ, πῶς δυνάμεθα κἂν νὰ φαντασθῶμεν μόνον, ὅτι ἠδυνήθησαν οἱ Ἀπόστολοι νὰ ἔλθωσιν ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός, νὰ ἀποκυλίσωσι τὸν μέγαν ἐκεῖνον λίθον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου, καὶ νὰ σηκώσωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, χωρὶς νὰ ἐξυπνήσῃ κανεὶς ἐκ τῶν φυλάκων, οὔτινες ἦσαν τεταγμένοι εἰς αὐτὸ τὸ μῆμα; Ἐπειτα τοιοῦτον ἐπιχείρημα προϋποθέτει μέγα θάρσος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον βέβαια οἱ Ἀπόστολοι, οὔτινες εἶχον παραιτήσαι τόσον ἀνάνδρως τὸν διδάσκαλόν των ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου. Ὁ Πέτρος, ὅστις ἐφαίνετο ὁ τολμηρότερος μετὰ τῶν αὐτῶν, τὸν ἠρνήθη εἰς τὴν φωνὴν τῆς δούλης. Ἄν ὁ Ἰησοῦς μὴ ἀνίστατο τὴν τρίτην ἡμέραν μετὰ τὸν θάνατόν του, καθὼς τὸ εἶχε προσιπεῖ, οἱ Ἀπόστολοί του, αἰσχυρόμενοι, ὅτι ἠπατήθησαν ὑπ' αὐτοῦ, ἤθελον ἐπιστρέψαι εἰς τὰς οἰκίας των νὰ ἀναλάβωσι τὸ ἔργον, ὅπερ ἀφῆκαν, διὰ νὰ τῷ ἀκολουθήσωσι, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἤθελε στοχασθῆ νὰ κλέψῃ τὸ σῶμά του, κινδυνεύων τὴν ἰδίαν του ζωὴν.

§. 32. Ὁ Ἰησοῦς ἐμφανίζεται εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Αἱ γυναῖκες, ἀφ' οὗ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ μνημεῖον, διηγήθησαν τὰ γενόμενα εἰς τοὺς ἕνδεκα Ἀποστόλους, καὶ εἰς ὄλους τοὺς ἄλλους μαθητάς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐφάνησαν ὡς φλυαρίαὶ οἱ λόγοι τῶν γυναικῶν, καὶ ἠπίστουν εἰς αὐτάς. Ἄλλ' ὅμως ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξῆλθον καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον· ἔτρεχον δὲ καὶ οἱ δύο ὁμοῦ, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ἔφθασε ταχύτερον ἀπὸ τὸν Πέτρον· καὶ παρακύψας εἰς τὸ μνημεῖον, βλέπει ἐκεῖ κείμενα τὰ ὀθόνια, ἐν οἷς ἦτο τυλιγμένον τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ δὲν εἰσῆλθε μέσα εἰς τὸ μνημεῖον. Ἔρχεται δὲ κατόπιν καὶ ὁ Πέτρος, καὶ ἐμβῆκεν εἰς τὸ μνημεῖον, ὅπου βλέπει τὰ ὀθόνια, καὶ τὸ σουδάριον, τὸ ὁποῖον εἶχον βάλει εἰς τὴν κεφαλὴν του, χωριστὰ τεθειμένον εἰς ἕνα τόπον. Τότε λοιπὸν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητῆς, καὶ εἶδε καὶ ἐπίστευσε. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐπανῆλθον ἀμφοτέροι εἰς τὴν οἰκίαν των.

Μαρία δὲ ἡ Μαγδαληνὴ ἔσπεκε πλησίον τοῦ τάφου κλαίουσα, ὧς ἔκλαιε λοιπὸν, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους λευκοφόρους, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰς ἐκάθητο πρὸς τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ πρὸς τοὺς πόδας ἐκεῖ, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ εἶπον εἰς αὐτήν· « Γύναι, τί κλαίεις » ; Ἡ δὲ Μαρία ἀπεκρίθη· « Διότι ἐπῆραν τὸν Κύριόν μου ἐκ τοῦ τάφου, καὶ δὲν ἤξεύρω ποῦ τὸν ἔθηκαν ». Ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα, ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, χωρὶς νὰ γνωρίσῃ ὅτι εἶναι ὁ Ἰησοῦς. « Γύναι, τῇ λέγει, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς » ; Ἡ δὲ Μαρία, νομίσασα, ὅτι εἶναι ὁ κηπουρὸς, τῷ λέγει· « Κύριε! ἂν τὸν ἐπῆρες σὺ, εἰπέ μοι, ποῦ τὸν ἔθηκες, καὶ ἐγὼ θέλω τὸν ἐπάρει ». « Μαρία! » τῇ λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἐκείνη δὲ τὸν ἀνεγνώρισεν εὐθὺς, καὶ προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας του.

Πρὸς δὲ τὸ ἐσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἐν ᾧ ἦσαν κεκλεισμέναι αἱ θύραι τῆς οἰκίας, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐστάθη εἰς τὸ μέσον, καὶ τοῖς λέγει· « Εἰρήνη ὑμῖν »· ἔπειτα τοῖς ἔδειξε τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευράν του. Ἐχάρησαν λοιπὸν οἱ μαθηταί, ἰδόντες τὸν Κύριον. Τότε πάλιν εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· « Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἔστειλεν ἐμὲ ὁ πατήρ, αὕτω στέλλω καὶ ἐγὼ σᾶς. » Ἐπειτα ἐνεφύσησεν εἰς αὐτοὺς, λέγων· « Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν συγχωρήσῃτε τινῶν τὰς ἁμαρτίας, τοῖς εἶναι συγχωρημένα, καὶ ἂν κρατῆτε τὰς ἁμαρτίας τινῶν, τοῖς εἶναι ἀσυγχώρητοι ».

Θωμᾶς δὲ, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, δὲν ἦτον ἐκεῖ, ὅτε ἤλθεν ὁ Ἰησοῦς. Οἱ ἄλλοι μαθηταὶ λοιπὸν ἔλεγον ὕστερον εἰς αὐτόν· « ἡμεῖς εἶδομεν τὸν Κύριον. » Αὐτὸς τοῖς ἀπεκρίθη· « Ἐὰν μὴ ἴδω εἰς τὰς χεῖράς του τὸ σημεῖον τῶν καρφίων, καὶ ἂν μὴ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸ σημεῖον τῶν καρφίων, καὶ τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευράν του, δὲν θέλω πιστεῦσαι, ὅτι ἀνέστη ». Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ἦσαν πάλιν αὐτοῦ μέσα οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι, καὶ ὁ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν· καὶ ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, ἐν ᾧ αἱ θύραι ἦσαν κεκλεισμέναι, καὶ τοῖς λέγει· « Εἰρήνη ἡμῖν ». Ἐπειτα λέγει τῷ Θωμᾶ· « Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ἐδῶ,

καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου, καὶ μὴ γίνεσαι ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός ». Τότε ἐφώνησεν ὁ Θωμᾶς μετὰ θαύματος καὶ σεβασμοῦ· « Ὁ Κύριός μου, καὶ ὁ Θεός μου » ! Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ λέγει· « Θωμᾶ, σὺ ἐπίστευσας, διότι με εἶδες· μακάριοι ὅμως εἶναι, ὅσοι ἐπίστευσαν καὶ χωρὶς νὰ με ἴδωσι ».

Καὶ ἡμεῖς δὲν εἶδουμεν, ἀλλ' ὅμως πιστεύομεν, ὅτι ἀνέστη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ μὴ τὸ πιστεύωμεν, ἀφ' οὗ γινώσκωμεν τὴν διάρκειαν τῆς ἐκκλησίας τοῦ μετὰ δεκαοκτὼ καὶ ἡμισίαν ἡμέραν ἑκατονταετηρίδα, ἣτις ἐθεμελιώθη εἰς τὴν πίσιν τῆς ἀναστάσεως τοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; « Ἄν μὴ ἤθελεν ἀναστήθῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἡ σύστασις τῆς θρησκείας αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν ἐναντίον τοσοῦτων διωγμῶν, καὶ ἡ διατήρησις αὐτῆς ἤθελεν εἶναι θαῦμα πολὺ μεγαλύτερον παρὰ τὴν ἀνάστασιν αὐτῆν.

§. 33. Οἱ μαθηταὶ εἰς Ἐμμαούς.

Συνέβη νὰ πηγαίνωσι τὴν αὐτὴν ἡμέραν δύο ἐκ τῶν μαθητῶν εἰς τινα κώμην, ὀνομαζομένην Ἐμμαούς, ἣτις ἀπέειχεν ἐξήκοντα περίπου στάδια, ἥτοι δύο λεύγας, ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων εἰς τὸν Ἰησοῦν. Ἐν ᾧ δὲ ὠμίλουν, πλησιάσας καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ὑπήγαγε μετ' αὐτῶν· ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐκρατοῦντο, καὶ δὲν τὸν ἐγνώρισαν. Εἶπε δὲ εἰς αὐτούς· « Τί εἶναι ταῦτα, τὰ ὅποια λέγετε ἀναμεταξύ σας, ἐν ᾧ περιπατεῖτε; καὶ διὰ τί εἴσθε σκυθρωποὶ »; Ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὀνομαζόμενος Κλεόπας, ἀπεκρίθη· « Σὺ μόνος παροικεῖς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ δὲν ἐγνώρισας ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔγειναν αὐτοῦ ταύτας τὰς ἡμέρας »; « Ποῖα; » ἠρώτησεν ὁ Ἰησοῦς. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· « Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὅστις ἐδείχθη προφήτης δυνατὸς καὶ εἰς τὰ ἔργα καὶ εἰς τοὺς λόγους ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ· καὶ ὅπως παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς τὸν Πιλάτον διὰ νὰ θανατωθῇ, καὶ τὸν ἐσταύρωσαν. Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν, ὅτι εἶναι αὐτὸς, ὅστις μέλλει νὰ λυτρώσῃ τὸν Ἰσραὴλ· καὶ ὅμως εἶναι σήμερον τρίτη ἡμέρα, ἀφ' οὗ ἔγειναν ταῦτα. Πλὴν καὶ τινες γυναῖκες ἐξ ἐκείνων, αἱ ὅποια ἦσαν μεθ' ἡμῶν, μᾶς ἐξέπληξαν· ἐπειδὴ ὑπῆγαν λίαν πρῶτ' εἰς τὸ μνημεῖόν τοῦ, καὶ μὴ

Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅστις θέλει ἐνανθρωπήσει, γεννηθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, καὶ θέλει καταστρέψει τὴν δύναμιν τοῦ διαβόλου, ἀποθνήσκων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Ἀφ' οὗ ἀπήγγειλεν ὁ Θεὸς τὴν τρομερὰν ταύτην ἀπόφασιν, καὶ ἐμετρίασε τὸ μέγα τοῦτο κακὸν διὰ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ λυτρωτοῦ, ἐξέβαλεν ἀπὸ τοῦ ἐπιγείου παραδείσου τὸν Ἀδάμ καὶ τὴν Εὐάν, καὶ ἐπέστησεν ἄγγελον μὲ φλογίνην ῥομφαίαν, ἵνα φυλάττῃ τὴν ὁδὸν τὴν φέρουσαν εἰς τὸ ξύλον τῆς ζωῆς.

Πόσον διάφορος ὑπῆρξε τῶν πρωτοπλάστων ἡ ζωὴ, τὴν ὁποίαν ἔζων τότε ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν εἶχον ζήσει μέσα εἰς τὸν ἐπίγειον παράδεισον! Ἐδοκίμαζον μὲν ὅλην τὴν πικρίαν τῶν ἐλέγχων τῆς συνειδήσεως, δὲν εἶχον δὲ πλεόν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ ὡς τὸ πρότερον· καὶ ἡ πράξις τῆς ἀρετῆς κατέστη δύσκολος εἰς αὐτούς· ἔζων δὲ ἐκ τοῦ κόπου των, ὑπέπεσαν εἰς ἀρρώστιας καὶ εἰς πάθη μέχρι τοῦ θανάτου αὐτῶν. Ἐγέννησαν δὲ καὶ τέκνα συμμέτοχα τῆς δυστυχίας των, καὶ ζῶντες ἔτι, εἶδον μετὰ πολλῆς θλίψεως τὰς τρομερὰς συνεπειὰς τῆς παρακοῆς των εἰς τὸ κακούργημα, τὸ ὁποῖον ἔπραξεν ὁ πρωτότοκος υἱὸς των, καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του, τὸν ὁποῖον τοσοῦτον τρυφερῶς ἠγάπων.

§. 7. Τὸ κακούργημα τοῦ Κάϊν.

Δύο υἱοὺς ἐγέννησεν ὁ Ἀδάμ, τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἄβελ· ὁ μὲν πρῶτος ἐδόθη εἰς τὴν γεωργίαν, ὁ δὲ δεύτερος ἐγένετο ποιμὴν προβάτων.

Ὁ Κάϊν προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν ἐκ τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ἀλλ' ὄχι ἐκ τῶν ὠραιότερων, οὐδ' ἐκ τῶν καλλιτέρων. Προσέφερε δὲ καὶ ὁ Ἄβελ ἐκ τῶν πρωτοτόκων τοῦ ποιμνίου του τὸ παχύτερον· ὁ δὲ Θεὸς ἐπέβλεψεν εἰς τὸν Ἄβελ καὶ εἰς τὰ δῶρά του, εἰς δὲ τὸν Κάϊν καὶ τὰ δῶρά του δὲν ἐπέβλεψε. Διὰ τοῦτο ἐλυπήθη πολὺ ὁ Κάϊν, καὶ κατήφιασε. Συνέλαβε πρὸς τούτοις καὶ μῖσος καὶ ζηλοτυπίαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ἐκ τούτου εἶπε μίαν ἡμέραν εἰς τὸν Ἄβελ· « Ἄς υπάγωμεν ἐξω

εῦρουσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἤλθον, λέγουσαι, ὅτι εἶδον καὶ ἀγγέλου, οἵτινες τὰς ἐβεβαίωσαν, ὅτι αὐτὸς ζῆ. Καὶ τινες δὲ ἀπὸ τῶν ἡμετέρων ὑπῆγαν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εὔρον οὕτω τὸ πρᾶγμα, καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν ὅμως δὲν εἶδον». Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπε τότε εἰς αὐτούς· «ὦ ἀνόητοι! διὰ τί εἶναι τόσον δυσκίνητος ἡ καρδιά σας εἰς τὸ νὰ πιστεύη πάντα, ὅσα εἶπον οἱ προφῆται; Δὲν ἔπρεπε νὰ πάθῃ ταῦτα ὁ Χριστὸς, καὶ νὰ εἰσέλθῃ οὕτω εἰς τὴν δόξαν του»; Ἐπειτα, ἀρχίσας ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, ἡρμήνευεν εἰς αὐτοὺς πάντα, ὅσα ἀπέβλεπον τὸν Μεσσίαν εἰς ὅλας τὰς ἀγίας Γραφάς.

Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς Ἐμμαοὺς, ἐπροσποιεῖτο, ὅτι ὑπάγει μακρότερον· καὶ αὐτοὶ τὸν παρεβίασαν νὰ μείνῃ μετ' αὐτῶν, λέγοντες· «Μεῖνε μὲ ἡμᾶς· διότι εἶναι βράδυ, καὶ ἔκλινεν ἡ ἡμέρα εἰς τὴν δύσιν». Ἢλθε λοιπὸν νὰ μείνῃ μετ' αὐτῶν· καὶ ὅτε ἐκάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν, λαβὼν τὸν ἄρτον, εὐλόγησεν αὐτὸν, καὶ, ἀφ' οὗ τὸν ἔκοψε, τὸν ἔδιδεν εἰς αὐτούς. Τότε ἠνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ των, καὶ τὸν ἐγνώρισαν, καὶ αὐτὸς ἔγεινεν ἄφαντος ἀπ' αὐτῶν.

Σηκωθέντες λοιπὸν τὴν αὐτὴν ὥραν, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ εὔρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, λέγοντας, ὅτι ἀληθῶς ἀνέστη ὁ Κύριος, καὶ ἐφανερώθη εἰς τὸν Σίμωνα. Καὶ αὐτοὶ δὲ διηγοῦντο ὅσα συνέβησαν αὐτοῖς εἰς τὸν δρόμον, καὶ ὅτι τὸν ἐγνώρισαν, ὅτε ἔκοψε τὸν ἄρτον. Ἐν ᾧ δὲ ἐλάλουν ταῦτα, εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ μέσον αὐτῶν, καὶ τοῖς λέγει· «Εἰρήνη ὑμῖν. Ἐγὼ εἶμαι· μὴ φοβεῖσθε». Ἐκείνοι δὲ ἐταράχθησαν τοσοῦτον, ὥστε ἐνόμιζον, ὅτι βλέπουσι κανὲν φάσμα. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, διὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ βεβαιώσῃ, τοῖς ἔδειξε τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του, ἐν οἷς ἐφαίνοντο τὰ σημεῖα τῶν καρφίων. Καὶ ἐπειδὴ ἀπιστοῦσαν ἔτι ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ ἐθαύμαζον, τοὺς ἠρώτησεν, ἂν ἔχωσι τίποτε φαγητόν. Αὐτοὶ δὲ τῷ ἐπρόσφερον μέρος τι ὑψαρίου ὀπτοῦ, καὶ ὀλίγην μελόπιτταν· καὶ λαβὼν ἔφαγεν ἔμπροσθεν αὐτῶν. Ἐπειτα εἶπεν εἰς αὐτούς· «Ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια σὰς εἶπον, ἐν ᾧ ἤμην ἔτι μὲ σὰς, ὅτι ἔπρεπε νὰ γίνωσι πάντα, ὅσα προεἶπον οἱ προφῆται περὶ ἐμοῦ».

§. 34. Ἡ εἰς οὐρανοὺς ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος.

Ὁ σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνεφανίζετο πολλάκις εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ διάστημα τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καὶ συνδιελέγετο μετ' αὐτῶν, καὶ τοῖς ἔδωκε τὰς τελευταίας ὁδηγίας, καὶ δὲν ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν, εἰ μὴ, ἀφ' οὗ ἔστερέωσε τὴν πίστιν αὐτῶν εἰς τὴν ἀνάστασίν του. Τελευταῖον δὲ ὠδήγησεν αὐτοὺς ἕως εἰς Βηθανίαν, ὅπου εἶχεν ἀναστήσει τὸν Ἀάζαρον, καὶ ἐκεῖ παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς νὰ υπάγωσιν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, νὰ κηρύξωσι τὸ εὐαγγέλιον εἰς ὅλα τὰ ἔθνη; α Μαθητεύσατε, εἶπε, πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ φυλάττωσιν ὅλα ἑκεῖνα, τὰ ὁποῖα σὰς παρήγγειλα· καὶ ἐγὼ θέλω εἶμαι μετὰ πάντοτε ἕως εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου ».

Ἀφ' οὗ ὠμίλησεν οὕτως εἰς αὐτοὺς, ὕψωσε τὰς χεῖρας διὰ νὰ τοὺς εὐλογῆσῃ, καὶ, ἐν ᾧ τοὺς κηλόγει, ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. Νεφέλη δὲ φωτεινὴ τὸν ὑπέλαβεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ὅτε ἀνυψοῦτο εἰς τὸν οὐρανόν, ὅπου ἐκάθησεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐν ᾧ δὲ τὸν ἔβλεπον ἀνυψούμενον, ἰδοὺ παρίστανται δύο ἄνδρες λευκοφόροι, λέγοντες εἰς αὐτοὺς: « Ἄνδρες Γαλιλαῖοι! Τί στέκεσθε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὅστις ἀνελήφθη ἀπὸ τὸ μέσον σας εἰς τὸν οὐρανόν, θέλει ἔλθει πάλιν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καθ' ὃν τὸν εἶδετε ἀναβαίνοντα ». Οἱ δὲ Ἀπόστολοι ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, προσκυνοῦντες ὡς Θεὸν ἐκεῖνον, ὅστις ἀνέστη τριήμερος ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ τὸν ὅποιον εἶδον ἀναληφθέντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

§. 35. Ἐπιφοίτησις τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Ἀφ' οὗ ὑπέστρεψαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, κατέμενον πάντες ὁμαῦ εἰς μίαν οἰκίαν ἐνασχολούμενοι διηνεκῶς εἰς τὴν προσευχὴν, καὶ προσμένοντες τὴν κατάβασιν εἰς αὐτοὺς τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Τὴν δὲ πεντηκοστὴν ἡμέραν μετὰ τὸ πάσχα, ὅτε ἦσαν ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἐγένετο ἕξαφνα ἤχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὅμοιος μὲ τὸν ἤχον βιαίας πνοῆς ἀνέμου, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον, εἰς τὸν ὅποιον ἐκάθηντο. Ἐν ταύτῳ δὲ ἐφάνησαν ὡς γλῶσσαι πυρὸς, αἱ ὅποιαι, διαμεριζόμεναι, ἐκάθizon εἰς καθένα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρχισαν τότε νὰ ὁμιλῶσι διαφόρους ξένας γλώσσας, καθὼς ἔδιδεν εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὴν χάριν νὰ ὁμιλῶσι.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦσαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς, συνηθροισμένοι ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, ὅσα εὐρίσκονται ὑπὸ τὸν οὐρανόν. Ἄφ' οὗ δὲ ἔγεινεν ἐκεῖνος ὁ κρότος, συνέτρεξε πανταχόθεν τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων περὶ τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ἐξίσταντο πάντες καὶ ἐθαύμαζον· διότι τοὺς ἠκούουν ἕκαστος νὰ λαλῶσι τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν. Ἐλεγον δὲ πρὸς ἀλλήλους· « Οἱ ἄνδρες οὗτοι δὲν εἶναι ὅλοι Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος παρ' αὐτῶν τὴν γλῶσσαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἐγεννήθημεν; Τί σημαίνει τοῦτο τὸ θαῦμα »; Ἄλλοι δὲ ἀπ' ἐναντίας, χλευάζοντες αὐτοὺς, ἔλεγον, ὅτι οἱ Ἀποστολοὶ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ νέου οἴνου, ἦτοι μεθυσμένοι. Τότε ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἕνδεκα, σταθεῖς εἰς τὸ μέσον τοῦ πλῆθους, ὑψωσε τὴν φωνὴν του, λέγων· « Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἱερουσαλὴμ, γνωρίσατε ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον σᾶς ἐμπνέει αὐτὸν τὸν θαυμασμόν, καὶ ἀκούσατε μετὰ προσοχῆς τοὺς λόγους μου. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι δὲν μεθύουσι, καθὼς σεῖς τὸ νομίζετε· διότι εἶναι τρίτη ὥρα τῆς ἡμέρας, ἦγουν εἶναι ἀκόμη πρωί. Ἄλλὰ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον προεῖπεν ὁ προφήτης Ἰωήλ. Σεῖς ἐθανατώσατε Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, οὗ τινος ἡ ἀποστολὴ ἐβεβαιώθη ὑπὸ πλῆθους θαυμάτων, τὰ ὅποια ἐγένοντο ἐν τῷ μέσῳ ὑμῶν· τὸν ἐσταυρώσατε διὰ χειρῶν ἀνόμων· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀνέστησεν αὐτὸν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἡμεῖς πάντες εἴμεθα μάρτυρες ταύτης τῆς ἀναστάσεως. Τώρα δὲ, ὅτε ἐδοξάσθη, ἀπέστειλε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς, καὶ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ἐνεργεῖ καὶ λαλεῖ δι' ἡμῶν ». Οἱ λόγοι οὗτοι ἔφερον εἰς κατάνυξιν τοὺς ἀκρατάς, καὶ ἐπίστευσαν πολλοί,

οἵτινες εἶπον εἰς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους· « Τί νὰ κάμωμεν ἀδελφοί » ; Ὁ δὲ Πέτρος τοῖς ἀπεκρίθη· « Μετανοήσατε, καὶ ἅς βαπτισθῆ ἕκαστος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἔπειτα θέλετε λάβει τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ». Ἔως τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι ἐβαπτίσθησαν πιστεύσαντες· καὶ ἀπὸ τότε ἤρχισεν ἡ σύστασις τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ἣτις ἔμελλε νὰ ἐξαπλωθῆ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς.

Οἱ Ἀπόστολοι, ἀφ' οὗ ἐκήρυξαν εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὰ περίξ αὐτῆς, διεσπάρησαν εἰς τὰ ἔθνη, καθὼς τὸ παρήγγειλεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Οὔτε οἱ διωγμοὶ, οὔτε τὰ σκληρότατα βασανιστήρια ἠδυνήθησαν νὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ κηρύττωσι τὸ εὐαγγέλιον. Ὅθεν ἐντὸς μιᾶς ἑκατονταετηρίδος τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγνωρίσθη καὶ ἐλατρεύθη οὐ μόνον εἰς τὴν ῥωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, ἀλλὰ καὶ πέραν ταύτης εἰς τὰ βάρβαρα ἔθνη.

Οὕτως ἐθεμελιώθη αὕτη ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, τῆς ὁποίας κατὰ θεῖον ἔλεος εἶσθε μέλη. Τὴν βλέπετε ὑπάρχουσαν ἔτι ἐνώπιόν σας, διοικουμένην ὑπὸ τῶν ποιμένων, οἵτινες ἐγένοντο διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων. Αὕτη θέλει διαμείνει μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις τὴν προστατεύει, καὶ παρίσταται εἰς αὐτὴν διηνεκῶς διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐν μὲν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς θέλετε εὐρεῖ πάντοτε τὴν καθαρὰν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἐν δὲ τοῖς θεοῖς μυστηρίοις, τὰς ἀναγκαίας χάριτας, διὰ νὰ ἐνεργήσωσι τὴν σωτηρίαν σας.

Εἶσθε λοιπὸν πάντοτε, ὡ τέκνα, εὐπειθῆ εἰς τὰς ἐντολάς της. Μὴ μείσθε ποτὲ τὸ παράδειγμα ἐκείνων, οἵτινες ἀποσελοῦσι τὸν σωτήριον ζυγὸν τῆς θείας αὐτῆς ἐξουσίας· καὶ, ἀφ' οὗ βρόδιστε σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως τὸν δρόμον τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, θέλετε ὑπάγει νὰ ἐνωθῆτε μὲ τὴν οὐράνιον ἐκκλησίαν, ἣτις ἀπολαύει ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Θεοῦ ἀτελεύτητον μακαριότητα. Ἀμήν!

Τ Ε Λ Ο Σ.

εἰς τὴν πεδιάδα », καὶ, ὅτε ἔφθασαν ἐκεῖ, ὥρμησεν ὁ ἄχρετος Κάϊν κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Ἄβελ, καὶ τὸν ἐφόνευσε.

Παράτηρήσατε, ὦ παιδιὰ, πῶς κατήνησεν ὁ Κάϊν νὰ πράξῃ τὸ φρικτὸν τοῦτο ἀμάρτημα. Ἄρχεται πρῶτον ἀπὸ τοῦ νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς καρδίας, δὲν τὸν λατρεύει πιστῶς· καὶ ὅταν δὲν ἀγαπᾷ τις τὸν Θεὸν, δὲν ἀγαπᾷ οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ δὲ τοῦτο παρεκτρέπεται εἰς τὴν ζηλοτυπίαν, εἰς τὴν ὀργήν· καὶ ταῦτα τὰ δύο βλαία πάθη τὸν φέρουσιν εἰς τὸ νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφὸν του, τὸν ἀθῶον Ἄβελ.

Εἰς μάτην ἀπεμακρύνθη ὁ Κάϊν ἀπὸ τοὺς γονεῖς του διὰ νὰ πράξῃ τὸ ἀμάρτημα· ὁ Θεὸς, ὅστις εἶναι πανταχοῦ παρὼν, τὸν εἶδε, καὶ τὸν ἠρώτησεν εὐθύς, λέγων· « Κάϊν, ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφός σου »; « Δὲν ἤξεύρω, ἀπεκρίθη· μήπως εἶμαι φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἐγώ »; Ὁ Θεὸς εἶπε· « Τί ἔπραξας; Ἡ φωνὴ τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου φωνάζει ἐκ τῆς γῆς ἐκδίκησιν ἐναντίον μου. Εἶσαι λοιπὸν ἐπικατάρατος εἰς τὴν γῆν, ἥτις ἤνοιξε τὸ στόμα της καὶ ἔπυε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκ τῆς χειρός σου ».

Ὁ Κάϊν φυγὼν ἐπλανᾶτο εἰς τὴν γῆν, διάγων μακρὰν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Ἑῤας ζῶν ἀθλίαν καὶ τεταραγμένην ἀπὸ τοὺς ἐλέγχους τῆς συνειδήσεως.

Καὶ τώρα ἀκόμη ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ βάλους τῆς συνειδήσεως πάντων τῶν κακῶν ἀνθρώπων· ματαίως κρύπτονται ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων· διότι καὶ αἱ πλέον ἀποκριφαὶ πράξεις τῶν γινώσκονται παρ' ἐκείνου, ὅστις βλέπει καὶ τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης γινόμενα. Ἡ μεγίστη πασῶν δυστυχία εἶναι, ὦ παιδιὰ, νὰ ἔχη τις κακὴν συνείδησιν. Ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως εἶναι ὡς σκύληξ, ὅστις δάκνει ἡμέρας καὶ νυκτὸς, μηδέποτε ἀφίλων τὸν ἄνθρωπον εἰς ἡσυχίαν.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄.

§. 8. Ὁ κατακλυσμὸς.

(Α. Κ. Κ. 3,262. Π. Χ. γ. 3,246).

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀδάμ, πολλαπλασιασθέντες, διεφθείροντο πάντοτε περισσότερον, παραδοθέντες εἰς πᾶσαν κακίαν, καὶ μηδὲν ἄλλο συλλογιζόμενοι, ἢ νὰ τρώωσι, νὰ πίνωσι, καὶ νὰ εὐφραίν-

νωνται. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἐγινώσκετο πλέον σχεδὸν εἰς τὴν γῆν. Τὴν ἐσχάτην ταύτην διαφθορὰν ἰδὼν ὁ Θεὸς, μετεμελήθη, ὅτι ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον. Τοσοῦτον εἶναι μισητὴ εἰς αὐτὸν ἡ ἁμαρτία! Διὸ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἐξαλείψῃ πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ζῶα καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ὑπῆρχεν ὅμως τότε ἄνθρωπός τις δίκαιος, ὀνομαζόμενος Νῶε. Οὗτος εὔρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν οἰκίαν του. Εἰς τοῦτον τὸν Νῶε εἶπεν ὁ Θεός· « Ἀπεφάσισα νὰ ἀπολέσω ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι ἐγέμισαν τὴν γῆν ἀπὸ ἀδικίας, καὶ θέλω καταφθεῖρει αὐτοὺς μετὰ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώων. Κατασκευάσον λοιπὸν μίαν κιβωτὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ διαίρεσον αὐτὴν εἰς καλιὰς, καὶ ἄλειψον αὐτὴν μὲ ἄσφατον ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. Θέλεις κάμει ὡσαύτως ἄνωθεν ἓνα φεγγίτην, καὶ εἰς τὸ πλάγιον αὐτῆς θύραν· διότι θέλω ἐπιφέρει τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ θέλω φθεῖρει πᾶσαν σάρκα, ἥτις ζῆ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἄλλὰ μετὰ σοῦ θέλω κάμει διαθήκην, καὶ θέλεις εἰσελθεῖ εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ ἡ γυνή σου, καὶ οἱ υἱοί σου, καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου. Θέλεις δὲ εἰσαγάγει εἰς τὴν κιβωτὸν καὶ ἓν ζευγὸς ἐξ ἐκάστου εἶδους τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν, ἄρσεν καὶ θῆλυ· τελευταῖον θέλεις λάβει μετὰ σεαυτοῦ ἐκ πάντων τῶν βρωμάτων εἰς τὴν κιβωτὸν, διὰ νὰ ἔχητε τὴν ἀναγκαίαν τροφήν καὶ σεῖς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ζῶα ».

Ὁ Νῶε ἔπραξε πιστῶς πάντα, ὅσα ἐπροστάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐνησχολήθη δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὧ παιδία, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἰσχυρότεροι, καὶ ἔζων πολὺ περισσότερα ἔτη, ἢ ὅσα ζῶσι τώρα.

Βλέπων δὲ ὁ Θεὸς, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν διορθῶνται, καίτοι μαθόντες τὸν κίνδυνον, ὅστις ἐπέκειτο εἰς αὐτοὺς, εἶπε τελευταῖον εἰς τὸν Νῶε· « Ἐμβα εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ καὶ ὅλος ὁ οἶκός σου, διότι σὲ μόνον εὔρον δίκαιον ἔμπροσθέν μου ἐκ πάντων, ὅσοι ζῶσι σήμερον ἐπὶ τῆς γῆς ».

Ἄφ' οὗ δὲ εἰσῆλθεν ὁ Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, ἔβρεξε ῥαγδαίως

τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ἐκάλυψαν τὰ ὕδατα ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς· ἡ δὲ κιβωτὸς ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ὑψώθη τοσοῦτον, ὥστε ἐκάλυψε καὶ πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ, ὑψωθὲν δεκαπέντε πῆχεις ὑπὲρ τὴν κορυφὴν τῶν ὑψηλοτάτων ὄρεων. Πάντα δὲ τὰ ἐπὶ γῆς ζῶντα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τοῦ κτήνους, καὶ τὰ ἐρπετὰ, καὶ τὰ πτηνὰ ἀπεπνίγησαν εἰς τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ. Οὐδὲν ἄλλο ἔμεινε ζῶν, ἢ ὁ Νῶε, ὁ οἶκος αὐτοῦ, καὶ τὰ ζῶα τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ.

Ἡ οὕτω τρομερὰ αὕτη ποινὴ τῶν κακῶν μᾶς δεικνύει, ὦ παιδία, πόσον ἀπαρέσκει ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν Θεόν. Ὡς ἀγαθὸς πατὴρ προεῖπεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους κατ' ἀρχὰς τὸν κίνδυνον, καὶ ἐπρόσμενε πολλὸν χρόνον τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐφάνη τελευταῖον ἡ δικαιοσύνη του, καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἠφανίσθησαν.

Ἀπαρλλάκτως προσκαλεῖ καὶ τώρα διὰ παντὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ διόρθωσιν τῶν ἡμαρτημένων, ἐν ᾧ διαμένουσιν εἰς τὴν ζωὴν· ἀλλ' οὐαὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες κωφεύουσιν εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ φωνήν! διότι μετὰ θάνατον θέλουσι πέσει εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης, ἥτις θέλει τοὺς τιμωρεῖ αἰωνίως εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν.

§. 9. Ὁ Νῶε ἐξέρχεται ἐκ τῆς κιβωτοῦ.

Ἐκατὸν πεντήκοντα ἡμέρας ἐκάλυπτον τὴν γῆν τὰ ὕδατα τοῦ κατακλυσμοῦ. Μετὰ τοῦτο ἐνθυμηθεὶς ὁ Θεὸς τὸν Νῶε καὶ πάντα τὰ μετ' αὐτοῦ ζῶα, τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ, διήγειρεν ἄνεμον σφοδρὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἤρχισαν τὰ ὕδατα νὰ ὀλιγοστεύωσιν· ἡ δὲ κιβωτὸς ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀρμενίας Ἀραράτ· καὶ κατ' ὀλίγον ἀνεφάνη πάλιν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς. Ἀφ' οὗ παρήλθον ἔτι τεσσαράκοντα ἡμέραι, ἤνοιξεν ὁ Νῶε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, καὶ ἀπέστειλε τὸν κόρακα, ὅστις δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀφῆκε μίαν περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃ, ἂν ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ. Ἡ δὲ περιστερὰ, μὴ εὐροῦσα τόπον νὰ σταθῇ, ἐπανῆλθεν εὐθὺς εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ὁ Νῶε, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἔλαβεν αὐτήν, καὶ τὴν εἰσήγαγεν εἰς τὴν κιβωτόν. Πάλιν δὲ μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἐξαπέστειλεν ὁ Νῶε τὴν περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ, ἥτις, ἐπιστρέψασα τὸ ἐσπέρας,

εἶχε κλαδίον ἐλαίας μὲ φύλλα εἰς τὸ στόμα τῆς, καὶ ἐκ τούτου ἐγνώρισεν ὁ Νῶε, ὅτι ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. Ἐμεινεν ἔτι ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ πάλιν ἀφῆκεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ τὴν περιστερὰν, ἣτις ὕμῳ δὲν ἐπέστρεψε πλέον. Τότε εἶπεν ὁ Θεὸς τῷ Νῶε· « Ἐξέλθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ σὺ καὶ ἡ γυνή σου, καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου· ἔκβαλε δὲ καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ ζῶα ».

Καταλαμβάνετε, ὦ παιδιά, μετὰ πόσης χαρᾶς πρέπει νὰ ἐξῆλθεν ὁ Νῶε ἐκ τῆς κιβωτοῦ, ἀφ' οὗ διέμεινε κεκλεισμένος ἐν αὐτῇ ἔν σχεδὸν ἔτος.

Πρώτη πράξις αὐτοῦ ἦτο νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεόν, ὅστις διέσωσε καὶ αὐτὸν καὶ ὄλους τοὺς ἰδικούς του ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν. Ἀνήγειρε λοιπὸν θυσιαστήριον, καὶ ἐπρόσφερον ἐπ' αὐτοῦ θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, ὅστις, εὐαρεστηθεὶς εἰς τὴν εὐσέβειαν τοῦ Νῶε, εἶπεν εἰς αὐτόν· « Ἐγὼ θέλω κάμει διαθήκην μετὰ σοῦ καὶ πάντων τῶν ἀπογόνων σου. Ἴδου θέλω στήσει τὸ τόξον μου ἐν τῇ νεφέλῃ εἰς σημεῖον τῆς διαθήκης, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θέλει συμβῆῖ πλέον κατακλυσμός, διὰ νὰ πνίξῃ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς. »

Ὅσάκις βλέπετε τὸ οὐράνιον τόξον, ἐνθουμείσθε τὴν ἱστορίαν τοῦ κατακλυσμοῦ. Αὐτὸ εἶναι σημεῖον τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ τὴν τρομερὰν ποινήν, ἣν ἐπέβαλέ ποτε ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἁμαρτωλοὺς.

§. 10. Ὁ πύργος τῆς Βαβυλῶνος.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἐντὸς ὀλίγου ἐπολλαπλασιάσθησαν, καὶ στενοχωρηθέντες εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἔκειτο ἡ κιβωτός, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν· ἀλλὰ, πρὶν χωρισθῶσιν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ διασπαρῶσιν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, εἶπον πρὸς ἀλλήλους· Ἄς οἰκοδομήσωμεν πόλιν καὶ πύργον, οὔτινος ἡ κορυφή νὰ φθάσῃ εἰς τὸν οὐρανόν, διὰ νὰ ἀφήσωμεν ὄνομα μέγαλον εἰς τὴν γῆν. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐμπόδισε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὑπερηφάνου τούτου ἔργου. Ἔως τότε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐλάλουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· τότε δὲ ἐξαφνα συνέχευε τοσοῦτον ὁ Θεὸς τὰς γλώσσας αὐτῶν, ὥστε πλέον δὲν κατενόει κανεὶς τὴν φωνὴν τοῦ

πλησίον, καὶ οὕτως ἠναγκάσθησαν νὰ καταλείψωσι τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἤρχισαν. Οὕτω διεσκόρπισεν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰς πάντα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ὄνομάσθη δὲ ὁ πύργος ἐκεῖνος *Βαβυλῶν ἢ σύγχυσις*.

Οὕτω πάντα, ὅσα ἐπιχειρίζεται τις χωρὶς τοῦ Θεοῦ ἐκ κενοδοξίας ἢ ὑπερηφανίας, δὲν εὐδοῦνται, ἀλλ' ἀφανίζονται ταχέως.

—•••—

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ',

Ἡ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ.

—•••—

§. 11. Κλήσις τοῦ Ἀβραάμ.

(Α. Κ. Κ. 3,469. Π. Χ. γ. 2,039).

Οἱ ἄνθρωποι, λησμονήσαντες ταχέως τὸν κατακλυσμὸν, ἐξηχρειώθησαν ὡς τὸ πρότερον, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐλάτρευαν τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ, ἢ εἰδῶλα χειροποίητα. Τότε ὅμως ἐξῆλθε ὁ Ἀβραάμ, ὅστις διετῆρει μὲν αὐτὸς τὴν γυνῶσιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐλάτρευοντο τὰ εἰδῶλα. Τοῦτον θέλων ὁ Θεὸς νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τῶν ἀπίστων, εἶπεν εἰς αὐτόν· « Ἐξέλθε ἐκ τῆς γῆς σου, καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου, καὶ ὑπάγε εἰς τὸν τόπον, τὸν ὁποῖον θέλω σοὶ δεῖξει· καὶ θέλω σὲ κάμει ἔθνος μέγα, καὶ θέλω σὲ εὐλογῆσαι, καὶ ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς θέλουσιν εὐλογηθῆναι διὰ σοῦ. »

Ὁ Ἀβραάμ ὑπακούσας εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀπῆλθε μετὰ τῆς γυναίκος του εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

§. 12. Ἡ θυσία τοῦ Ἰσαάκ.

Ὁ Θεὸς ὑπέβαλεν ἄλλοτε εἰς αὐστηροτέραν δοκιμασίαν τὴν ὑπακοὴν τοῦ Ἀβραάμ. Οὗτος εἶχεν υἱὸν ἀγαπητὸν μονογενῆ ἐκ τῆς Σάρρας τὸν Ἰσαάκ. Περὶ αὐτοῦ τῷ εἰπέ ποτε ὁ Θεός· « Ἀνάγε τὸν υἱόν σου τὸν μονογενῆ καὶ ἀγαπητὸν, καὶ ὑπάγε εἰς τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον θέλω σοὶ δεῖξει, νὰ μοὶ τὸν προσφέρῃς ἐκεῖ εἰς

θυσίαν ». Ὁ Ἀβραάμ, γινώσκων τὴν ἀγαθότητα καὶ δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, ὑπήκουσεν ἀγογγύστως εἰς τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, καὶ, ἐγερθεὶς τὸ πρωῒ, ἠτοίμασε τὴν ὄνον αὐτοῦ, καὶ λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ δύο παῖδας καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαάκ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον, ὅπου τὸν ἐπρόσταξεν ὁ Θεός. Μετὰ τριῶν ἡμερῶν ὁδοπορίαν εἶδε τὸ ὄρος μακρόθεν, καὶ λέγει τότε εἰς τοὺς παῖδας του· « Προσμείνατε ἐδώ· ἐγὼ δὲ καὶ ὁ υἱός μου θέλομεν ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος διὰ νὰ λατρεύσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ ἔπειτα θέλομεν ἐπανελθεῖ ». Ἔλαβε δὲ τὰ πρὸς τὴν θυσίαν ξύλα καὶ τὰ ἐπέθηκεν εἰς τὰ νῶτα τοῦ Ἰσαάκ· αὐτὸς δὲ ἔφερε τὸ πῦρ καὶ τὴν μάχαιραν, μεθ' ἧς ἔπρεπε νὰ σφαγιάσῃ τὸ θῦμα. Οὕτως ἐπορεύοντο ἀμφότεροι, καὶ ὁ Ἰσαάκ ἠρώτησε τὸν πατέρα του· « Πάτερ! ἰδοὺ τὸ πῦρ καὶ τὰ ξύλα τὰ πρὸς τὴν θυσίαν, τὸ δὲ πρόβατον ποῦ εἶναι; » Ὁ δὲ Ἀβραάμ ἀπεκρίθη· « Ὁ Θεός, τέκνον μου, θέλει προβλέψῃ εἰς ἑαυτὸν πρόβατον εἰς θυσίαν »· καὶ οὕτως ἐξηκολούθησαν τὴν ὁδόν. Ἀφ' οὗ δ' ἔφθασαν εἰς τὸ ὠρισμένον μέρος, ἀνήγειρε θυσιαστήριον ὁ Ἀβραάμ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέθηκε τὰ ξύλα, ἔπειτα συμποδίσας τὸν υἱὸν τοῦ Ἰσαάκ ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπάνω τῶν ξύλων, καὶ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἔλαβε τὸ ξίφος διὰ νὰ τὸν σφάξῃ. Ἀλλ' ὅμως κατ' αὐτὴν τὴν στιγμήν ἐφώναζεν εἰς αὐτὸν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, λέγων· « Ἀβραάμ! Ἀβραάμ! μὴ ἐπιβάλῃς τὴν χεῖρά σου εἰς τὸ παιδάριον, μὴ κάμῃς κακὸν εἰς αὐτό· διότι τώρα ἐγνώρισα, ὅτι σὺ φοβεῖσαι τὸν Θεόν, καὶ δὲν ἐφείσθης τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ. » Ὁ δὲ Ἀβραάμ, ἀναδύψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐχαρίστησε τὸν Θεόν, καὶ στραφεὶς εἶδε κριὸν δεδεμένον ἐκ τῶν κεράτων εἰς δένδρον, καὶ αὐτὸν ἔλαβε καὶ ἐθυσίασεν ἀντὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰσαάκ. Ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου εἶπε πρὸς τούτους εἰς τὸν Ἀβραάμ· « Ἐπειδὴ ἔπραξας ταῦτα, καὶ δὲν ἐλυπήθης τὸν υἱόν σου τὸν μονογενῆ δι' ἐμέ, θέλω σὲ εὐλογῆσαι, καὶ θέλω πληθύνει τοὺς ἀπογόνους σου, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. Πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς θέλουσιν εὐλογηθῆναι ἐκ τῆς γενεᾶς σου, διότι ὑπήκουσας εἰς τὴν

ἐντολήν μου ». Διὰ τῆς ἐντολῆς ταύτης ἠθέλησεν ὁ Θεὸς νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν καὶ τὴν ὑπακοὴν τοῦ δούλου του, καὶ νὰ δώσῃ τύπον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ γένη μετὰ ταῦτα περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ, καθὼς ὁ Ἀβραὰμ δὲν ἐφείσθη νὰ προσφέρῃ τὸν υἱὸν του εἰς θυσίαν, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἐφείσθη νὰ παραδώσῃ εἰς θάνατον τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ὁ Ἰσαὰκ, ὅστις ἐτέθη δεδεμένος ἐπὶ τῶν ξύλων τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι τύπος τοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ προσηλωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οὕτως ὀφείλετε καὶ σῆς, ὦ παιδία, νὰ ὑπακούητε εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς γονεῖς σας· νὰ ἔχητε πεποίθησιν εἰς τὸν Θεὸν τελείαν, διότι ὅστις ἐλπίζει εἰς τὸν Θεὸν, ποτὲ δὲν μένει ἠπατημένος.

§. 13. Ὁ γάμος τοῦ Ἰσαὰκ.

Ὁ Ἀβραὰμ προέβη ἰκανῶς εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἠλόγησε κατὰ πάντα. Προσκαλέσας δὲ τὸν πρεσβύτερον ἐκ τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, ὃν εἶχεν ἐπιστάτην πάσης τῆς οἰκίας αὐτοῦ, τῷ εἶπεν· « Ὁμοσόν μοι εἰς τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι δὲν θέλεις δώσει εἰς τὸν υἱὸν μου Ἰσαὰκ γυναῖκα καμμίαν ἀπὸ τὰς θυγατέρας τῶν Χαναναίων, ἀλλὰ θέλεις ὑπάγει εἰς τὸν τόπον τῆς γεννησεώς μου καὶ εἰς τὴν φυλὴν μου, διὰ νὰ λάβῃς ἐκεῖθεν γυναῖκα εἰς τὸν υἱὸν μου Ἰσαὰκ ». Ὁ οἰκέτης ὑπέσχεθη μεθ' ὄρκου νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολήν τοῦ κυρίου του· ὁθεν ἀνεχώρησε, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ πολλὰ δῶρα, καὶ κατευοδῶθη εἰς τὴν πόλιν Χαρρὰν, ἐν ἣ κατόκει ὁ Ναχώρ. Ἐφθασε δὲ ἐκεῖ πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς τι φρέαρ ἔξω τῆς πόλεως, εἰς τὸ ὁποῖον ἤρχοντο τὰ κοράσια νὰ ὑδρεύσων. Ἐκεῖ ἐκάθισε τὰς καμήλους του, καὶ ἐδέθη τοῦ Θεοῦ, λέγων· « Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ κυρίου μου Ἀβραὰμ, παράστηθί μοι σήμερον, καὶ κάμε ἔλεος πρὸς τὸν Ἀβραὰμ. Ἴδου ἐγὼ ἵσταμαι πλησίον τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν κατοικούντων τὴν πόλιν ἐξέρχονται ἐδῶ, διὰ νὰ ἀντλήσωσιν ὕδωρ· ἢ παρθένος λοιπὸν, εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλον εἰπεῖ· Κλίνον τὴν ὑδρίαν σου, ἵνα πίνω καὶ αὕτη

ἤθελε μὲ ἀποκριθῆ· Πίε σὺ, καὶ θέλω ποτίσει καὶ τὰς καμή-
λους σου· αὕτη γὰρ ἦναι ἐκείνη, ἣν προώρισας εἰς τὸν δούλον
σου Ἰσαάκ· καὶ ἐξ αὐτοῦ θέλω γνωρίσει, ὅτι ἔκαμες ἔλεος πρὸς
Ἀβραάμ τὸν κύριόν μου ».

Μόλις δὲ εἶχε τελειώσει τὴν δέησιν ταύτην, καὶ ἰδοὺ ἡ Ρε-
βέκκα, ἐκγονή τοῦ Ναχώρ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἀβραάμ, ἤρχετο ἔ-
χουσα τὴν ὑδρίαν ἐπὶ τῶν ὤμων· κατέβη δὲ εἰς τὴν πηγὴν,
ἐγέμισε τὴν ὑδρίαν της, καὶ ἀνέβη. Ὁ οἰκέτης τοῦ Ἀβραάμ,
δραμῶν εἰς ἀπάντησιν, εἶπε· « Πότισόν με ὀλίγον ὕδωρ ἐκ τῆς
ὕδριας σου »· Αὕτη δὲ ἀπεκρίθη· « Πίε κύριε »· καὶ κατέβασεν
εὐθύς τὴν ὑδρίαν ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰς τὸν βραχίονα, καὶ ἐπότι-
σεν αὐτὸν ἕως οὗ ἤθελε. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐπρόσθεσεν ἡ νεάνις·
« Καὶ εἰς τὰς καμήλους σου θέλω φέρει ὕδωρ γὰρ πίωσιν ὄλαι »·
καὶ ἔπραξε τοῦτο εὐθύς. Παρετήρει δὲ αὐτὴν ὁ οἰκέτης τοῦ Ἀ-
βραάμ χωρὶς γὰρ εἶπε τίποτε, θέλων γὰρ γνωρίσει, ἂν εὐδώσει
Κύριος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ἢ ὄχι. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπιον αἱ κάμηλοι, ἔ-
λαβεν ὁ ἄνθρωπος ἐνώτια χρυσᾶ, καὶ δύο ψέλλια, τὰ ὁποῖα
ἔδωκεν εἰς αὐτὴν, λέγων· « Τίνος εἶσαι θυγάτηρ ; εἰπέ μοι, ἂν
ἔχη τόπον ὁ πατήρ σου γὰρ καταλύσω εἰς τὴν οἰκίαν του ; » Ἡ
δὲ Ρεβέκκα ἀπεκρίθη· « Ἐγὼ εἶμαι θυγάτηρ τοῦ Βαθουήλ, ἐκ-
γονή δὲ τοῦ Ναχώρ. Ἔχομεν δὲ καὶ ἄχυρα καὶ χορτάσματα
πολλὰ, καὶ τόπον γὰρ καταλύσης ». Οὗτος δὲ εὐαρεστηθεὶς προ-
σεκύνησε τὸν Κύριον, λέγων· « Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ κυ-
ρίου μου Ἀβραάμ, ὅστις δὲν ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην καὶ
τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ κυρίου μου, καὶ ἐμὲ ὠδήγησε κατ'
εὐθείαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου ».

Ἡ δὲ Ρεβέκκα τρέξασα εἰς τὸν οἶκον ἀνήγγειλεν εἰς τὴν μη-
τέρα της πάντα ὅσα ἤκουσεν. Ἐἶχε δὲ ἡ Ρεβέκκα ἀδελφόν, λε-
γόμενον Λάβαν· οὗτος ἔδραμεν εὐθύς ἔξω εἰς τὴν πηγὴν πρὸς
τὸν ἄνθρωπον, καὶ λέγει πρὸς αὐτόν· « Ἐλθε, εὐλογημένε παρὰ
Κυρίου· διὰ τί ἔστηκας ἔξω ; ἐγὼ ἠτοίμασα τὴν οἰκίαν καὶ τό-
πον εἰς τὰς καμήλους σου ».

Εἰσῆλθε δὲ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἀπέσαξε τὰς κα-

μήλους, καὶ ἔδωκεν ἄχυρα καὶ χορτάσματα εἰς αὐτάς. Παρέ-
 θηκαν δὲ εἰς αὐτὸν ἄρτον νὰ φάγη, ἀλλ' αὐτὸς εἶπε· «Δὲν τρώ-
 γω, ἕως οὗ νὰ σᾶς λαλήσω πρῶτον»· καὶ οὕτως ἐφανέρωσεν εἰς
 αὐτοὺς τὸν σκοπὸν τῆς ὁδοιπορίας του, εἰπὼν· « Ἐὰν τῶ ὄντι
 σκοπῆτε νὰ ὑποχρεώσητε τὸν κύριόν μου, εἶπατέ μοι· εἰ δὲ μὴ,
 φανερῶσατέ μοι αὐτὸ, διὰ νὰ ὑπάγω νὰ ζητήσω ἀλλαχοῦ ».
 Ὁ δὲ Λάβαν καὶ ὁ Βαθουήλ ἀποκριθέντες εἶπον· « Τοῦτο τὸ
 πρᾶγμα προῆλθεν ἀπὸ τὸν Κύριον, καὶ πῶς δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ
 ἐναντιωθῶμεν; Ἴδου ἡ Ρεβέκκα εἶναι ἐνώπιόν σου, λάβε την,
 καὶ ὑπάγε ὀπίσω, διὰ νὰ γένη γυνὴ τοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου σου,
 καθὼς ἐλάλησεν ὁ Κύριος ». Ἀκούσας τοὺς λόγους τούτους ὁ
 οἰκέτης τοῦ Ἀβραάμ, προσεκύνησεν ἕως ἐδάφους τὸν Κύριον· ἔ-
 πειτα ἐξέβαλε σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμὸν, καὶ ἔ-
 δωκε δῶρα εἰς τὴν Ῥεβέκκαν, καὶ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς Λάβαν,
 καὶ εἰς τὴν μητέρα αὐτῆς. Μετὰ ταῦτα ἐκάθησαν εἰς τὴν τρά-
 πεζαν, καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ἐκοιμήθησαν.

Τὴν ἐπαύριον εἶπεν ὁ οἰκέτης τοῦ Ἀβραάμ· « Ἀφήσατέ με
 νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸν κύριόν μου ». Οἱ δὲ συγγενεῖς τῆς Ρεβέκ-
 κας ἤθελον νὰ τὸν κρατήσωσιν ἔτι ὀλίγας ἡμέρας, ἀλλ' αὐτὸς
 δὲν συγκατένευσε νὰ μείνῃ πλεῖότερον. Ἀνεχώρησε λοιπὸν μετὰ
 τῆς Ρεβέκκας, καὶ φθάσαντες, εἶδον τὸν Ἰσαὰκ, ὅστις εἶχεν ἐξελ-
 θεῖ εἰς τὴν πεδιάδα νὰ προσευχηθῆ περὶ τὴν δαίλιν. Ἰδοῦσα δὲ
 αὐτὸν ἡ Ρεβέκκα, κατέβη ἀπὸ τῆς καμήλου· διότι ἠρώτησε τὸν
 οἰκέτην· « Τίς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις ἔρχεται διὰ τῆς
 πεδιάδος εἰς συνάντησιν ἡμῶν »; « Οὗτος εἶναι ὁ κύριός μου »·
 ἀπεκρίθη ὁ οἰκέτης· καὶ αὐτὴ λαβοῦσα τὸ θέριστρον ἐκαλύφθη.
 Ὁ Ἰσαὰκ εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν σκηνὴν τῆς Σάρρας τῆς μη-
 τρός του, καὶ ἔλαβεν αὐτὴν εἰς γυναῖκα, καὶ τὴν ἠγάπα, καὶ ἐ-
 παρηγορήθη οὕτω διὰ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σάρρας.

Ἐκ τῆς ὥρας ταύτης ἱστορίας μανθάνομεν, ὡς παῖδες, ὅτι εἰς πάσας
 τὰς περιστάσεις τοῦ βίου πρέπει νὰ ἐλπίζωμεν καὶ νὰ θαρρῶμεν εἰς τὴν
 πατρικὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν, ἣτις ἐπεκτείνεται εἰς ὅλας ἡμῶν τὰς πρά-
 ξεις καὶ τὰς χρείας. Ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος γνωρίζει τίνων πραγμά-
 των ἔχομεν ἀληθῶς χρείας.

§. 14. Ὁ Ἡσαῦ καὶ ὁ Ἰακώβ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβραάμ, ὅστις ἔζησεν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε ἔτη, ἐγέννησεν ἡ Ῥεβέκκα δύο υἱοὺς διδύμους, ἔν τὸν μὲν πρωτότοκον ὠνόμασεν Ἡσαῦ· τὸν δὲ ἕτερον, Ἰακώβ. Ὁ μὲν πρῶτος ἐγένετο κυνηγὸς ἐπιτήδειος, ὁ δὲ δεύτερος, πραῦς καὶ ἀπλοῦς, παραμένων ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ πατρὸς του. Ὁ Ἰσαὰκ ἠγάπα τὸν Ἡσαῦ, διότι ἔτρωγεν ἀπὸ τὸ κυνήγιόν του· ἡ δὲ Ῥεβέκκα ἠγάπα περισσώτερον τὸν Ἰακώβ· διότι ἦτο πρᾶος καὶ ἀγαθός.

Ὁ Ἰακώβ ἔψησέ ποτε φακὰς· ὁ δὲ Ἡσαῦ, ἐπανελθὼν ἀπὸ τοῦ ἀγροῦ, πολὺ κουρασμένος καὶ πεινῶν, λέγει εἰς τὸν Ἰακώβ· « Δός μοι ἀπὸ τοῦ ἐψήματος τούτου τοῦ πυρρῶς, διότι μ' ἔρχεται λειποθυμία ». Ὁ δὲ Ἰακώβ τῷ ἀπεκρίθη· « Πώλησόν μοι σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου ». Ὁ Ἡσαῦ ἐπανελάθεν· « Ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ τί θέλουσι μ' ὠφελήσει τὰ πρωτοτόκια »; Ὁ δὲ Ἰακώβ ἐπανελάθεν· « Ὅμοσόν μοι λοιπόν ». Καὶ ὁ Ἡσαῦ ὤμοσε, καὶ ἐπώλησεν εἰς αὐτὸν τὰ πρωτοτόκια. Ὁ πρωτότοκος τότε ἐλάμβανε τὴν πατρικὴν εὐλογίαν, καὶ ἐκληρονόμει τὸν πατρικὸν οἶκον.

Τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἐπώλησεν ὁ Ἡσαῦ δι' ἑν πινάκιον φακῆς· ἀλλὰ θέλετε ἰδεῖ, πόσον τὸ μετενόησεν ὕστερον.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐγήρασεν ὁ Ἰσαὰκ, καὶ σχεδὸν δὲν ἔβλεπε πλέον καθαρῶς, εἶπέ ποτε εἰς τὸν Ἡσαῦ· « Λάβε τὰ ὄπλα σου, καὶ ὑπάγε εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ ἐτοίμασόν μοι ἐξ αὐτοῦ ἐδέσματα, διὰ νὰ φάγω, καὶ νὰ σὲ εὐλογήσω, πρὶν ἀποθάνω ». Ἄλλ' ἡ Ῥεβέκκα, ἀκούσασα τούτους τοὺς λόγους τοῦ Ἰσαὰκ, εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ· « Υἱέ μου, φέρε μοι ἐκ τοῦ ποιμνίου δύο ἀπαλὰ καὶ καλὰ ἐρίφια, νὰ ἐτοιμάσω εἰς τὸν πατέρα σου ἐδέσματα, ὡς ἀγαπᾷ, διὰ νὰ σὲ εὐλογήσῃ, πρὶν ἀποθάνῃ ». Ἀφ' οὗ ἔψησε τὰ ἐρίφια ἡ Ῥεβέκκα, ἔνδυσε τὸν Ἰακώβ τὴν ὠραίαν στολὴν τοῦ Ἡσαῦ, καὶ, ἐπειδὴ οὗτος ἦτο δασύτριχος, ἐκάλυψε τοὺς βραχίονας καὶ τὰ γυμνὰ μέρη τοῦ τραχήλου του μὲ τὰ δέρματα τῶν ἐρίφιων, καὶ ἔπειτα ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ ἐδέσματα νὰ

τὰ φέρη εἰς τὸν πατέρα του. Τότε ὁ Ἰσαὰκ, τυφλὸς σχεδὸν, εἶπεν εἰς τὸν Ἰακώβ, ἀκούσας τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ψηλαφῶν τὰς χεῖράς του· « Ἡ μὲν φωνὴ εἶναι φωνὴ τοῦ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες εἶναι χεῖρες τοῦ Ἡσαῦ. Εἶσαι σὺ λοιπὸν ὁ υἱὸς μου Ἡσαῦ; ἠρώτησεν· « Ἐγὼ εἶμαι »· ἀπεκρίθη ὁ Ἰακώβ· καὶ οὕτως εὐλόγησεν αὐτὸν ὁ Ἰσαὰκ.

Μετ' ὀλίγον ἔφθασε καὶ ὁ Ἡσαῦ, καὶ ἐτοιμάσας καὶ αὐτὸς τὰ ἐκ τῆς θήρας ἐδέσματα, ἔφερεν αὐτὰ εἰς τὸν πατέρα του· ἀλλ' ἀκούσας, ὅτι ὁ Ἰακώβ ἔλαβε τὴν πατρικὴν εὐλογίαν, ἐξεφώνησε μεγάλην καὶ πικρὰν φωνήν, καὶ ἔκλαυσε, καὶ ἐξέφρασε πολλὰς ἀπειλάς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του. « Ἴδου, εἶπε, δις μὲ ἠπάτησε μέχρι τοῦδε· πρῶτον ἔλαβε τὰ πρωτοτόκιά μου, καὶ τώρα μοῦ ἤρπασε καὶ τὴν εὐλογίαν μου. Ἄλλ', ὦ πάτερ, δὲν ἀφῆκες καὶ εἰς ἐμὲ καμμίαν εὐλογίαν; Εὐλόγησον λοιπὸν καὶ ἐμέ »· καὶ ταῦτα λέγων, ἔκλαυσε πικρῶς. Ὁ Ἰσαὰκ, κατανοχθεὶς ἐκ τούτου, εἶπεν εἰς αὐτόν· ἡ κατοίκησίς σου θέλει εἶσθαι ἀπὸ τῆς πιότητος τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ· θέλεις ζῆσαι ἐπὶ τῇ μαχαίρᾳ σου, καὶ θέλεις ὑποκεισθαι εἰς τὸν ἀδελφόν σου ». Ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐμίσησεν ὁ Ἡσαῦ τὸν ἀδελφόν του Ἰακώβ. Ὁ Θεὸς προανήγγειλεν εἰς τὴν Ρεβέκκαν, ὅτι ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν υἱῶν τῆς θέλει δουλεύσει εἰς τὸν νεώτερον τὸν Ἰακώβ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδίστασε νὰ συνεργήσῃ εἰς τὸ νὰ δοθῇ εἰς αὐτόν ἡ εὐλογία, ἣτις ἀνῆκεν εἰς τὸν πρεσβύτερον.

§. 15. Ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ.

Ὁ Ἰακώβ ἐγέννησε δώδεκα υἱούς· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν ὠνομάζετο Ἰωσήφ, καὶ τούτον ἡγάπα περισσότερον παρὰ τοὺς ἄλλους. Αὐτὸς, δεκαεπταετῆς ὢν, ἐποίμαινε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς του· ἔτυχε δέ ποτε νὰ πράξωσιν οἱ ἀδελφοὶ του ἀμάρτημα μέγα ἔμπροσθέν του, καὶ αὐτὸς τὸ κατήγγειλεν εἰς τὸν πατέρα των, διὰ νὰ τοὺς ἐπιπλήξῃ, καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ πράξωσιν ἄλλοτε τοιαύτην πράξιν. Ὁ Ἰακώβ ἡγάπα τὸν Ἰωσήφ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ὡς νεώτερον· διὰ τοῦτο καὶ

ἔκᾱμεν εἰς αὐτὸν ἓνα χιτῶνα ποικιλόχρουν· οἱ δὲ ἀδελφοὶ τοῦ, βλέποντες, ὅτι ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐμίσησαν αὐτὸν, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ λαλήσωσι λόγον εἰρηνικὸν πρὸς αὐτόν. Ἡύξησε δὲ μάλιστα τὸ μῖσός των, διότι ὁ Ἰωσήφ, ὄνειρευθεὶς ποτε ὄνειρον, τὸ διηγήθη εἰς αὐτοὺς, λέγων· « Εἶδον εἰς τὸν ὕπνον μου, ὅτι ἐδέναμεν ὁμοῦ δράγματα ἀσταχῶν εἰς τὴν πεδιάδα, καὶ ὅτι τὸ ἰδικόν μου δράγμα ἀνέστη καὶ ὠρθώθη, τὰ δὲ ἰδικὰ σας, περιστραφέντα, προσεκύνησαν τὸ ἰδικόν μου ». Οἱ ἀδελφοὶ ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτόν· « Μήπως θέλεις γενῆ βασιλεὺς ἡμῶν; καὶ ἡμεῖς λοιπὸν θέλομεν εἶσθαι ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν σου »; Ὁ Ἰωσήφ εἶδεν ἀκόμη καὶ ἄλλο ἐνύπνιον, καὶ πάλιν τὸ διηγήθη εἰς τοὺς ἀδελφούς του· « Εἶδον, εἶπε, κατ' ὄναρ, ὅτι ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἑνδεκά ἀστέρες μὲ προσεκύνησαν ». Ὁ πατὴρ ἐπέπληξεν αὐτὸν τότε, λέγων· « Τί σημαίνει τὸ ἐνύπνιον τοῦτο; μήπως φαντάζεσαι, ὅτι ἡ μήτηρ σου, οἱ ἀδελφοὶ σου, καὶ ἐγὼ θέλομεν ἔλθει νὰ σὲ προσκυνήσωμεν »; Ἀλλ' ὅμως παρετῆρει ὁ Ἰακώβ πάντα ταῦτα μετὰ περιεργείας καὶ σιωπῶν.

§. 16. Ὁ Ἰωσήφ πωλεῖται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του.

Ἀπῆλθόν ποτε οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὴν Συχέμ, βόσκοντες τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν· ὁ δὲ Ἰακώβ εἶπεν εἰς τὸν ἀγαπητὸν αὐτοῦ Ἰωσήφ· « Ἵπαγε νὰ ἴδῃς, ἂν ὑγιαίνωσιν οἱ ἀδελφοὶ σου, καὶ τὰ πρόβατα, καὶ ἐπίστρεψον νὰ μοι τὸ ἀναγχείλης ». Ὁ Ἰωσήφ, ὑπακούσας εἰς τὸν πατέρα του, ἀπῆλθε παρευθύς. Ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν μακρόθεν οἱ ἀδελφοὶ του, διενόηθησαν νὰ τὸν θανατώσωσι, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· « Ἴδου ἔρχεται ὁ ἐνυπνιαστὴς ἡμῶν· νὰ τὸν φονεύσωμεν ». Ρουβὴμ, ὁ πρεσβύτερος μεταξὺ αὐτῶν, ἀκούσας τούτους τοὺς λόγους, ἠγωνίσθη παντοιοτρόπως νὰ μετατρέψῃ τὴν γνώμην αὐτῶν ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου φρικτοῦ κακουργήματος. « Μὴ τὸν φονεύσητε, τοῖς εἶπε· μὴ χύσητε αἷμα, ἀλλὰ ρίψατέ τον εἰς ἓνα λάκκον ἐδῶ εἰς τὴν ἔρημον ». Ἐλεγε δὲ τοῦτο, σκοπῶν νὰ τὸν διασώσῃ ἀπὸ

τάς χεῖρας αὐτῶν, καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὸν πατέρα του. Ἄμα λοιπὸν φθάσαντα τὸν Ἰωσήφ πλησίον τῶν ἀδελφῶν του, ἐγύμνωσαν αὐτὸν, καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὸν λάκκον, ὅστις ἔτυχε κενὸς ἀπὸ ὕδωρ. Ἐκάθησαν ἔπειτα νὰ φάγωσι, καὶ ἀναβλέψαντες, εἶδον ὁδοιπόρους τινὰς Ἰσραηλίτας, οἵτινες ἀπῆρχοντο εἰς Αἴγυπτον. Τότε λέγει ὁ Ἰούδας εἰς τοὺς ἀδελφούς του· « Τί μᾶς χρησιμεύει νὰ φονεύσωμεν τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, καὶ νὰ κρύψωμεν τὸ αἷμα αὐτοῦ ; καλλίτερον νὰ τὸν πωλήσωμεν εἰς τούτους τοὺς Ἰσραηλίτας, ἢ νὰ μιάνωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν εἰς τὸ αἷμα αὐτοῦ, διότι εἶναι ἀδελφὸς ἡμῶν ». Συγκατένευσαν οἱ ἀδελφοί, καὶ οὕτως ἐκβαλόντες αὐτὸν ἀπὸ τοῦ λάκκου, τὸν ἐπώλησαν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας ἀντὶ εἴκοσι χρυσῶν, καὶ οὗτοι τὸν ἔφερον εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Οἱ μοχθηροὶ ἐκεῖνοι ἀδελφοί, λαβόντες τὸν χιτῶνα τοῦ Ἰωσήφ, τὸν ἔβαψαν εἰς τὸ αἷμα ἑριφίου, καὶ τὸν ἀπέστειλαν εἰς τὸν πατέρα των, λέγοντες· « Τοῦτον τὸν χιτῶνα εὑρομεν· ἰδὲ μήπως ἦναι, ἢ μὴ, τοῦ υἱοῦ σου ». Ὁ δὲ πατὴρ, γνωρίσας αὐτὸν, εἶπεν· « Ὁ χιτῶν οὗτος εἶναι τοῦ υἱοῦ μου· θηρίον ἄγριον τὸν κατέφαγε »· καὶ διῆρρηξεν ὁ δυστυχὴς πατὴρ τὰ ἱμάτιά του, ὅπερ ἦτον σημεῖον τῆς μεγίστης θλίψεως, καὶ ἔκλαυσε πολὺν χρόνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Μάτην ἠγωνίσθησαν πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ νὰ ἡσυχάσωσι τὴν λύπην του· αὐτὸς ἔμενεν ἀπαρηγόρητος, λέγων· « Θέλω καταβῆ εἰς τὸν ἄδην κλαίων τὸν υἱὸν μου ».

Τοιαῦτα τρομερὰ ἀποτελέσματα δύναται νὰ φέρῃ τὸ χαμερπὲς αὐτὸ πάθος τοῦ φθόνου καὶ τῆς ζηλοτυπίας ! Αὐτὸ φέρει ἕως καὶ εἰς τὴν ἀδελφοκτονίαν, καὶ ἐμμέσως καὶ εἰς τὴν πατροκτονίαν ! Ἡ ζηλοτυπία εἶναι ἐναντία εἰς τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, ἥτις μᾶς παραγγέλλει νὰ ἀγαπῶμεν τὸν πλησίον ὡς τὸν ἑαυτόν μας. Φυλάττεσθε λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς.

§. 17. Ὁ Ἰωσήφ ἐν Αἴγύπτῳ.

Οἱαὶ δὴποτε ἂν ὦσιν αἱ θλίψεις τοῦ δικαίου ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδέποτε ἐγκαταλείπεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' αὐτὸς παρίσταται πάντοτε παρήγορος αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν ἔξορίαν, καὶ εἰς τὰ δεσμὰ, καὶ εἰς τὴν πενίαν ἢ τὴν ἀσθένειαν, ὡς θέλετε τὸ ἰδεῖ.

Ὁ Ἰωσήφ κατήχθη εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἠγοράσθη ὑπὸ τοῦ Πετεφρῆ, ὑπουργοῦ τοῦ Φαραώ. Εἰς αὐτὸν εὐηρέστησεν ὁ Ἰωσήφ,

καὶ διωρίσθη ὑπ' αὐτοῦ οἰκονόμος τοῦ οἴκου του. Ἡ γυνὴ ὅμως τοῦ Πεπεφρῆ κατηγοροῦσε τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς ψευδῶς διὰ παράνομον πράξιν· καὶ ὁ Πεπεφρῆς, ὀργισθεὶς, ἔρριψεν αὐτὸν, καί τοι ἀθῶον, εἰς τὸ δεσμωτήριον· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἦτον ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ εὔρε χάριν εἰς τὸν ἀρχιδεσμοφύλακα, ὅστις ἐπέ-
 τρεψεν εἰς αὐτὸν τὴν φροντίδα πάντων τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. Συνέβη δὲ κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν νὰ σύρωσιν ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως Φαραῶ ὁ ἀρχιοινοχός καὶ ὁ ἀρχισιτοποῖς αὐτοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὅπου ἦτο καὶ ὁ Ἰωσήφ. Οἱ δύο οὗτοι κατάδικοι εἰδὸν ποτε ἐνύπνιον, τὸ ὁποῖον ἠρμήνευσεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰωσήφ. Ὁ μὲν ἀρχιοινοχός εἶπεν· « Εἶδον εἰς τὸν ὕπνον μου ἄμπελον ἔχουσαν τρεῖς κληματίδας, αἵτινες ἐβλάστανον κατὰ μικρὸν κάλυκας, ἔπειτα ἄνθη, μετὰ ταῦτα τελευταῖον σταφυλὰς ὠρίμους· ἐκράτουν δ' ἐγὼ εἰς τὴν χεῖρά μου τὸ ποτήριον τοῦ βασιλέως Φαραῶ, καὶ ἔλαβον τὴν σταφυλὴν, καὶ ἐξέθλιψα αὐτὴν εἰς τὸ ποτήριον, καὶ ἔδωκα αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Φαραῶ νὰ πῖη. Ὁ Ἰωσήφ ἐξήγησεν αὐτὸ οὕτως· « Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς θέλει σ' ἀποκαταστήσει εἰς τὴν ἀρχιοινοχοῦσαν σου, καὶ θέλεις δώσει τὸ ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Φαραῶ, καθὼς τὸ ἔκαμες πρότερον· ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ νὰ ἐνθυμήθῃς καὶ ἐμοῦ, ὅταν ἀποκατασταθῆς εἰς τὴν ἀρχὴν σου, καὶ νὰ ἐνεργήσῃς παρὰ τοῦ βασιλέως τὴν ἀπόλυσίν μου ἀπὸ τούτου τοῦ δεσμωτηρίου». Ὁ δὲ ἀρχισιτοποῖς διηγήθη οὕτω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ· « Μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου τρία κἀνίστρα ἀλεύρου· εἰς τὸ ἐπάνω κἀνίστρον εὐρίσκοντο ἀφ' ὅλα τὰ ἐξ ἀλεύρου ἐδέσματα, καὶ τὰ πτηνὰ ἤρχοντο καὶ ἔτρωγον αὐτὰ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου». « Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἐνυπνίου σου εἶναι αὕτη, τῷ εἶπεν ὁ Ἰωσήφ· « Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ βασιλεὺς θέλει ἀποκόψει τὴν κεφαλὴν σου, καὶ ἔπειτα θέλει σὲ κρεμάσει ἐπὶ ξύλου, καὶ τὰ ὄρνεα θέλουσι καταφάγει ἐξ αὐτοῦ τὰς σάρκας σου ». Τὰ πάντα συνέβησαν, ὡς προεῖπεν ὁ Ἰωσήφ, ἀλλ' ὁ ἀρχιοινοχός, ἀποκατασταθεὶς εἰς τὸ ἀξίωμα του, δὲν ἐνθυμήθη τὸν Ἰωσήφ.

§. 18. Ἀπόλυσις τοῦ Ἰωσήφ.

Ἐφθασε τελευταῖον ὁ καιρὸς, καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ λάβῃ καὶ ἡ ἀθώοτης τοῦ Ἰωσήφ τὴν προσήκουσαν ἀντιμισθίαν. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Φαραὼ εἶδεν ἐνύπνιον. Τῷ ἐφάνη, ὅτι ἴστατο ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἶδεν ἑπτὰ βόας ἀναβάσας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καλὰς καὶ παχείας, καὶ κατόπιν ἄλλας ἑπτὰ, αἰσχροὺς εἰς τὸ εἶδος, καὶ ἰσχνὰς τὰς σάρκας, καὶ αὗται ἔφαγον τὰς ἑπτὰ πρώτας τὰς καλὰς καὶ παχείας. Εἶδεν ἔτι καὶ εἰς ἄλλο ἐνύπνιον ἑπτὰ στάχους ἐκλεκτοὺς καὶ μεστοὺς, ἀναβαίνοντας ἐκ μιᾶς ῥίζης· ἔπειτα ἑπτὰ ἄλλους λεπτοὺς καὶ ἀνεμοφθόρους, ἀναφουμένους μετὰ τοὺς πρώτους· καὶ κατέπιον οἱ ἑπτὰ στάχους οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι τοὺς ἑπτὰ στάχους τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ μεστούς. Ὁ Φαραὼ, ταραχθεὶς ἐκ τούτων τῶν ἐνυπνίων, ἐκάλεσε πάντας τοὺς ὄνειροκρίτας τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἐνύπνιον. Τότε τελευταῖον ἐνεθυμήθη ὁ ἀρχινομοφύλαξ τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἀνέφερε περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν Φαραὼ· οὗτος δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν, καὶ τῷ διηγήθη τὸ ἐνύπνιον. Ὁ Ἰωσήφ ἀπεκρίθη· ἂ Ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς τὸν Φαραὼ ὅσα μέλλει νὰ ποιήσῃ. Αἱ ἑπτὰ βόες αἱ παχεῖς, καὶ οἱ ἑπτὰ στάχους οἱ μεστοὶ σημαίνουσιν ἑπτὰ ἔτη εὐθηνίας πολλῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον· αἱ δὲ ἑπτὰ βόες αἱ ἰσχναὶ, καὶ οἱ ἑπτὰ στάχους οἱ λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι σημαίνουσιν ἑπτὰ ἄλλα ἔτη λιμοῦ· καὶ τοῦτο θέλει ἐκπληρωθῆ ὡς· κατὰ πρῶτον ἔρχονται ἑπτὰ ἔτη εὐθηνίας πολλῆς καθ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον· ἔπειτα θέλουσιν ἀκολουθήσει ἑπτὰ ἄλλα ἔτη λιμοῦ τοιοῦτου, ὥστε θέλει λησμονηθῆ ὅλη ἡ πλησμονὴ τῶν προηγηθέντων ἐτῶν. Ἀνήκει λοιπὸν εἰς τὴν φρόνησιν τοῦ βασιλέως νὰ ἐκλέξῃ ἄνθρωπον συνετὸν καὶ ἐπιδέξιον, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἐπάνω εἰς ὅλην τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ συνάγῃ κατὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐθηνίας εἰς δημοσίους ἀποθήκας τὸν περισσεύοντα σίτον, διὰ νὰ τραφῇ ἐξ αὐτοῦ ὁ λαὸς εἰς τὰ ἄλλα ἑπτὰ ἔτη τῆς ἀφορίας. Ἡ συμβουλὴ αὕτη ἤρρεσεν εἰς τὸν Φαραὼ καὶ εἰς ὅλους τοὺς ὑπουργοὺς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ· ἂ Ἐπειδὴ σοὶ ἐφανερώσεν ὁ Θεὸς πάντα ταῦτα,

ποῦ δύναμαι νὰ εὕρω ἄλλον φρονιμώτερόν σου; Σὲ ἀποκαθιστῶ λοιπὸν εἰς τὸν οἶκόν μου, καὶ θέλει σοι ὑπακούει ὄλος ὁ λαός μου». Καὶ ἐν ταύτῃ λαβὼν τὸ δακτυλίδιον ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ χειρὸς, τὸ ἔβαλεν εἰς τὸν δάκτυλον τοῦ Ἰωσήφ· ἔπειτα τὸν ἀνεβίβασεν εἰς ἓν ἀπὸ τὰ ὀχήματα αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξεν ἔμπροσθεν αὐτοῦ κήρυξ, νὰ τὸν προσκυνήσωσιν ὅλοι, καὶ νὰ γνωρίσωσιν, ὅτι κατέστησεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἄρχοντα ἐφ' ὅλης τῆς Αἰγύπτου. Οὕτως ἐτελείωσαν τὰ δυστυχήματα, τὰ ὅποια ὑπέφερεν, ἀθῶος ὢν, καὶ ἐλπίζων πάντοτε εἰς τὸν Θεόν.

§. 19. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ.

Καθὼς τὸ προεῖπεν ὁ Ἰωσήφ, ἔφθασαν τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐφρορίας, καὶ αὐτὸς συνήθροισεν εἰς δημοσίας ἀποθήκας τὸν περιττὸν σίτον. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπῆλθον καὶ τὰ ἑπτὰ ἔτη τοῦ λιμοῦ, καὶ ἐν ᾧ ὄλος ὁ ἄλλος κόσμος κατεπιέζετο ὑπ' αὐτοῦ, ἡ Αἴγυπτος εἶχεν ἄρτους. Τότε ἤνοιξεν ὁ Ἰωσήφ τὰς ἀποθήκας, καὶ ἐπώλει τὸν σίτον εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. Ὁ λιμὸς ἴσχυσε καὶ εἰς τὴν Χαναάν· ὁ δὲ Ἰακώβ, ἀκούσας, ὅτι πωλεῖται σίτος ἐν Αἰγύπτῳ, εἶπεν εἰς τοὺς υἱούς του· « Ἰπάγετε νὰ ἀγοράσητε ὅσον μᾶς εἶναι ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν». Ἀπῆλθον λοιπὸν οἱ δέκα ἀδελφοί· τὸν δὲ Βενιαμὴν τὸν ὁμομήτριον ἀδελφὸν τοῦ Ἰωσήφ δὲν ἀπέστειλεν ὁ Ἰακώβ μετὰ τῶν ἀδελφῶν του. Ὁ Ἰωσήφ ἦτον ὁ ἄρχων ὅλης τῆς Αἰγύπτου, καὶ οὗτος ἐπώλει τὸν σίτον εἰς ὅλον τὸν λαόν. Ἐλθόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ του τὸν ἐπροσκύνησαν κατὰ πρόσωπον ἕως εἰς τὴν γῆν. Ὁ Ἰωσήφ ἐγνώρισεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐλάλησε σκληρὰ, καὶ ὡς εἰς ξένους. « Πόθεν ἔρχεσθε; » τοὺς ἠρώτησεν· αὐτοὶ δὲ τῷ ἀπεκρίθησαν· « Ἐρχόμεθα ἐκ τῆς Χαναάν διὰ νὰ ἀγοράσωμεν ζωοτροφίας. » Καὶ οὗτος μὲν εἶχε γνωρίσει τοὺς ἀδελφοὺς· ἐκείνοι ὅμως δὲν ἐγνώρισαν αὐτόν. Ἐνθυμηθεὶς δὲ τότε τὰ ἐνύπνια, τὰ ὅποια εἶχεν ἰδεῖ ἄλλοτε, εἶπεν εἰς αὐτούς· « Κατάσκοποι εἴσθε, ἤλθετε νὰ κατασκοπήσητε τὰ ἀσθενῆ μέρη τῆς χώρας ». Αὗτοι τῷ ἀπεκρίθησαν· « Ὅχι, κύριε· οἱ δούλοι σου

ἤλθομεν νὰ ἀγοράσωμεν σίτον· οἱ πάντες εἶμεθα υἱοὶ ἐνὸς ἀνθρώπου, εἶμεθα δώδεκα ἀδελφοὶ ἐν τῇ γῇ Χαναάν· ὁ νεώτατος ἀδελφός ἡμῶν ἔμεινε πλησίον τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ ὁ ἄλλος δὲν ὑπάρχει πλέον ». « Εἶσθε κατάσκοποι »· ἐπανέλαθεν ὁ Ἰωσήφ· θέλω σᾶς βάλει ὑπὸ δοκιμασίαν· δὲν θέλετε ἐξελεθεῖ ἀπ' ἐδῶ, ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἐδῶ ὁ ἀδελφός σας ὁ νεώτερος. Ἀποστείλατε ἓνα ἀπὸ σᾶς νὰ τὸν φέρῃ ἐδῶ· οἱ δὲ ἄλλοι θέλετε μείνει εἰς φυλακὴν, ἕως οὔ νὰ φανερωθῇ, ἂν ἀληθεύητε, ἢ ὄχι ». Ἔβαλε λοιπὸν αὐτοὺς εἰς τὴν φυλακὴν τρεῖς ἡμέρας.

Ἴδου, ὦ παῖδες, ὅτι τὸ κακὸν οὐδέποτε μένει ἀτιμώρητον. Οἱ κακοὶ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ ἠθέλησάν ποτε νὰ τὸν φονεύσωσι· τὸν εἶχον βίψει εἰς τὸν λάκκον· ἔπειτα τὸν ἐπώλησαν ὡς δούλον· νῦν δὲ, ἰδοὺ καὶ αὐτοὶ βλάλλονται εἰς τὴν φυλακὴν, καὶ παραδίδονται εἰς χεῖρας τοῦ Ἰωσήφ. Ἄλλ' ὁ δίκαιος δὲν ἐκδικεῖται ποτὲ τοὺς ἐχθρούς του.

Ἐπειδὴ ὁ Ἰωσήφ εἶχε συγχωρήσει τοὺς ἀδελφούς του, καὶ δὲν ἐφύλαττε κἀνὲν μῖσος πρὸς αὐτούς· ἤθελε δὲ μόνον, μεταχειριζόμενος αὐτοὺς οὕτω, νὰ τοὺς διορθώσῃ· ἤθελε νὰ τοὺς φέρῃ εἰς μετάνοιαν διὰ τὸ ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον ἔπραξαν ἐναντίον του. Ὅθεν καὶ ἀπέλυσεν αὐτοὺς τὴν τρίτην ἡμέραν, κρατήσας ἓνα μόνον πλησίον του, τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέστειλεν εἰς τὸν πατέρα των, διατάξας αὐτοῖς νὰ φέρωσι τὸν νεώτερον ἀδελφόν των. Ἡ δυστυχία ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ σκέπτονται, καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους· « Δικαίως πάσχομεν ταῦτα· διότι ἡμάρτομεν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν· διότι παρεβλέψαμεν τὴν θλίψιν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ὅτε μᾶς παρεκάλει, καὶ δὲν εἰσηκούσαμεν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ἡ θλίψις αὕτη ». Ὁ Ρουβὴμ εἶπεν εἰς αὐτούς· « Δὲν σᾶς τὸ ἔλεγον τότε, μὴ κάμνετε τοιοῦτον ἀμάρτημα ἐναντίον τοῦ παιδίου, καὶ δὲν μου ἠκούσατε; Καὶ ἰδοὺ τὸ αἶμα αὐτοῦ ἐκζητεῖται ». Ἦγνόουν δὲ, ὅτι ἀκούει ταῦτα ὁ Ἰωσήφ, διότι τοὺς εἶχε λαλήσει διὰ διερμηνεύως· ἀλλ' ὁ Ἰωσήφ δὲν εἶχε λησμονήσει τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, καὶ συγκινηθεὶς ἀφ' ὅσα ἤκουσεν, ἀπεσῦρθη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἔκλαυσεν.

§. 20. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ ἐπιστρέφουσιν
εἰς τὸν πατέρα των.

‘Ο Ἰωσήφ ἔλαβε τὸν Συμεών, καὶ τὸν ἔδθησεν ἔμπροσθεν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἀπέλυσε, παραγγέλλας νὰ γεμίσωσι σίτον τοὺς σάκκους αὐτῶν, καὶ νὰ ἀποδώσωσι τὸ ἀργύριον τῆς τιμῆς τοῦ σίτου, βάλλοντες αὐτὸ εἰς τὸν σάκκον ἐκάστου ἀναλόγως. Οὗτοι δὲ ἀνεχώρησαν, καὶ φθάσαντες εἰς τὴν γῆν Χαναάν, διηγήθησαν τὰ πάντα εἰς τὸν πατέρα των τὸν Ἰακώβ. Οὗτος ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ Βενιαμίν, ἐξεφώνησε θλιβερώς· « Μὲ ἠτεκνώσατε ! ὁ Ἰωσήφ δὲν ὑπάρχει πλέον, ὁ Συμεὼν δὲν ὑπάρχει, καὶ ἀκόμη θέλετε λάβει καὶ τὸν Βενιαμίν ! Πάντα ταῦτα ἔγειναν εἰς ἐμέ ». ‘Ο Ρουβὴν ἀπεκρίθη· « Τοὺς δύο υἱούς μου ἀπόκτεινον, ἐὰν μὴ σοὶ ἐπιναφέρω τὸν Βενιαμίν ». « Ὁχι, εἶπεν ὁ Ἰακώβ, δὲν θέλει καταβῆ ὁ υἱός μου μὲ σὰς εἰς Αἴγυπτον· ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀπέθανε, καὶ αὐτὸς μόνος ἔμεινεν· ἂν καὶ εἰς αὐτὸν συμβῆ τι, ἡ λύπη θέλει καταβιβάσει τὸ γῆρας μου εἰς τὸν ἄδην ». Ἄλλ’ ὅμως ἡ πείνα ἤρξανεν ἔτι μᾶλλον, καὶ ὁ σίτος, ὃν ἠγόρασαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐτελείονε σχεδόν. Τότε εἶπεν ὁ Ἰακώβ εἰς τοὺς υἱούς του· « Ἀπελθόντες πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀγοράσατε ζωοτροφίας ». ‘Ο Ἰούδας τῷ ἀπεκρίθη· « Ὁ κύριος τῆς Αἰγύπτου μᾶς εἶπε μεθ’ ὄρκου, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παρουσιασθῶμεν ἔμπροσθέν του, ἂν μὴ φέρωμεν μεθ’ ἡμῶν τὸν νεώτερον ἡμῶν ἀδελφόν. Ἐὰν λοιπὸν ἀποστείλης τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν μεθ’ ἡμῶν, ἡμεῖς θέλομεν ἀναχωρήσει ἀμέσως· διότι, ἄλλως, θέλομεν ἀποθάνει ἀπὸ τὴν πείναν. Ἐγὼ ἀναδέχομαι τὸν Βενιαμίν· ἐκ τῆς χειρὸς μου ζήτησον αὐτόν ». Τότε εἶπεν ὁ Ἰακώβ· « Ἐπειδὴ οὕτως ἔχει, ποιήσατε οὕτω. Λάβετε ἀπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς τῶν καλλίστων εἰς τὰ ἀγαγεῖά σας, καὶ προσφέρετε αὐτοὺς δῶρα εἰς τὸν ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου. Λάβετε καὶ τὸν Βενιαμίν, τὸν ὁποῖον σὰς ἐμπιστεύομαι· ἐγὼ δὲ θέλω μένει μόνος, ὡς ἄτεκνος ». Ἀναχωρήσαντες λοιπὸν, κατέβησαν εὐτυχῶς εἰς Αἴγυπτον, καὶ παρουσιάσθησαν

1725

ΕΠΙΤΟΜΗ

ΤΗΣ

ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ,

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚ ΤΩΝ ΘΕΟΠΝΕΥΣΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΗΣ

ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ,

ΥΠΟ

ΜΙΣΑΗΛ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ,

Αρχιμανδρίτου και Καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας.

Ἐγκριθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος,
καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας
Ἐκπαιδεύσεως Ἰπουργείου.

Καὶ ἐκδοθεῖσα τὸ πρῶτον

ΔΑΠΑΝῃ

Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΥ.

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ.

1850.

εις τὸν Ἰωσήφ, ὅστις ἰδὼν αὐτοὺς καὶ τὸν Βενιαμὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν ὁμομήτριον, διέταξε τὸν ἐπιστάτην τῆς οἰκίας του νὰ παρασκευάσῃ βρώματα εἰς αὐτούς. Ὅτε δὲ ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸν Ἰωσήφ, προσεκύνησαν αὐτὸν, κλίναντες ἕως εἰς τὴν γῆν, καὶ προσέφερον τὰ δῶρα εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ, χαιρετήσας αὐτοὺς εὐμενῶς, εἶπε· « Πῶς ἔχετε ; ὑγιαίνει ὁ πατήρ σας ὁ πρεσβύτης, τὸν ὁποῖον μ' εἶπατε ὅτι ζῆ » ; Αὐτοὶ τῷ ἀπεκρίθησαν· « Ὑγιαίνει ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ δούλος σου· ζῆ ἔτι ». Ἀναβλέψας δὲ ὁ Ἰωσήφ εἶδε τὸν Βενιαμὴν, καὶ ἠρώτησεν· « Οὗτος εἶναι ὁ ἀδελφός σας ὁ νεώτερος ; Ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλέησῃ, τέκνον ! » Ἐν τῷ δὲ εἶπε τοὺς λόγους τούτους, ἐταράχθη, καὶ ἔσπευσε νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκείθεν εἰς τὸ ταμεῖόν του· διότι συνεστράφησαν τὰ σπλάγχνα του διὰ τὸν ἀδελφόν, καὶ ἐζήτηε νὰ κλαύσῃ. Μετὰ τοῦτο, νιψάμενος, ἐπανῆλθε, καὶ ἐγκρατεύθη, καὶ διέταξε τοὺς οἰκέτας νὰ παραθέσωσι τράπεζαν. Μετὰ δὲ τοῦτο κατεκλίθησαν κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Ἐξεπλάγησαν δὲ βλέποντες, ὅτι ἡ μερὶς τοῦ Βενιαμὴν ἦτον πενταπλασία τῆς μερίδος ἐκάστου τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του.

§. 21. Ὁ Ἰωσήφ ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.

Διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὁ Ἰωσήφ, ἂν διώρθωσαν τὴν γνώμην των οἱ ἀδελφοὶ του, καὶ ἂν μὴ ἐζήλευον τὸν Βενιαμὴν, καθὼς ἐζήλευον ἄλλοτε αὐτόν, τοὺς ἐπέβαλε σκληρὰν τινα δοκιμασίαν. Παρήγγειλε τῷ ἐπιστάτῃ τῆς οἰκίας του ταῦτα· « Γεμίσατε σίτου τοὺς σάκκους τούτων τῶν ἀνθρώπων, καὶ βάλετε τὸ ἀργύριον ἐκάστου ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ σάκκου αὐτοῦ· βάλλετε δὲ καὶ τὸ ἀργυροῦν μου ποτήριον εἰς τὸν σάκκον τοῦ νεωτέρου ἀδελφοῦ ». Μόλις δὲ ἀνεχώρησαν, καὶ ἔστειλε κατόπιν αὐτῶν ὁ Ἰωσήφ τὸν ἐπιστάτην, ὅστις φθάσας αὐτοὺς εἶπε· « Διὰ τί ἀπεδώκατε κακὰ ἀντὶ καλοῦ ; διὰ τί ἐκλέψατε τὸ ἀργυροῦν ποτήριον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου πίνει ὁ κύριός μου ; » Οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν· « Πῶς λέγεις τούτους τοὺς λόγους ; Μὴ γένοιτο εἰς ἡμᾶς νὰ πράξωμεν τιαυτὴν πράξιν ! Εἰς οὐτινος τὸν σάκκον

ἤθελεν εὑρεθῆ τὸ ποτήριον τοῦτο, αὐτὸς μὲν ἄς θανατωθῆ, ἡμεῖς δὲ οἱ ἄλλοι ἄς γένωμεν δούλοι τοῦ κυρίου σου ». Ὁ ἐπιστάτης, ἐρευρῶν ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου κατὰ τάξιν, εὔρε τελευταῖον τὸ ποτήριον εἰς τὸ σακκίον τοῦ Βενιαμίν. Τότε διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν. Ὁ Ἰούδας παρουσιάσθη πρῶτος μετὰ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἔπесον ὅλοι ἔμπροσθέν του κατὰ γῆς. « Διὰ τί, τοῖς εἶπεν ὁ Ἰωσήφ, ἐκάμετε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα » ; Ὁ Ἰούδας ἀπεκρίθη· « Τί δυνάμεθα νὰ δικαιολογηθῶμεν ; Ὁ Θεὸς εὔρε τὴν ἀδικίαν εἰς τὰς χεῖρας τῶν δούλων σου· ὅλοι ἡμεῖς εἴμεθα δούλοι τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον εὑρέθη τὸ ποτήριον ». Ὁ δὲ Ἰωσήφ εἶπε· « Μὴ γένοιτο νὰ πράξω οὕτως ! ἀλλ' ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον εὑρέθη τὸ ποτήριον, θέλει μένει δούλός μου· σεῖς δὲ ἐπιστρέψατε ἐλευθέρως εἰς τὸν πατέρα σας ». Τότε ὁ Ἰούδας, πλησιάσας εἰς αὐτὸν, εἶπε· « Δέομαί σου, κύριε, μὴ θυμωθῆς ἐναντίον ἐμοῦ τοῦ δούλου σου, ἀλλὰ συγχώρησόν μοι νὰ λαλήσω τι πρὸς σέ. Ἐὰν ἐμφανισθῶ εἰς τὸν πατέρα μου καὶ τὸ παιδίον μὴ ᾔηαι μεθ' ἡμῶν, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ του κρέματαται ἐκ τῆς ζωῆς τούτου, θέλει ἀποθάνει· καὶ ἡμεῖς οἱ δούλοι σου θέλομεν καταβιάσει εἰς τὸν τάφον τὸ γῆρας αὐτοῦ μετὰ λύπης. Ἐγὼ λοιπὸν μένω δούλός σου ἀντὶ τοῦ παιδίου, διότι ἐγὼ παρέλαβον τὸ παιδίον ἀπὸ τὸν πατέρα μου, ὑποσχεθείς νὰ τὸ ἐπαναγάγω εἰς αὐτὸν ὑγιές ». Τότε ὁ Ἰωσήφ συγκινηθεὶς εἰς ὑπερβολὴν, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρατηθῆ. Διέταξε λοιπὸν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκεῖθεν πάντες, διὰ νὰ μὴ ᾔηαι κανεὶς ξένος ἐκεῖ, ὅτε ἀνεγνωρίζετο εἰς τοὺς ἀδελφούς του. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐξεφώνησε μετὰ κλαυθμοῦ, λέγων· « Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφός σας. Ὁ πατήρ μου ζῆ ἔτι » ; Οἱ ἀδελφοὶ ταραχθέντες, δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποκριθῶσιν. « Πλησιάσατε, τοῖς λέγει μετὰ πραότητος. Ἐγὼ εἶμαι Ἰωσήφ ὁ ἀδελφός σας, τὸν ὅποιον ἐπωλήσατε, διὰ νὰ φερθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μὴ φοβεῖσθε· ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε προτῆτερα ἀπὸ σᾶς εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ τὴν σωτηρίαν σας. Σπεύσαντες λοιπὸν, ἀναβῆτε εἰς τὸν πατέρα μου, καὶ εἶπατε αὐτῷ·

Τάδε λέγει ὁ υἱός σου Ἰωσήφ. «Ὁ Θεός μ' ἔκαμε κύριον πάσης γῆς Αἰγύπτου· ἐλθέ λοιπὸν εἰς ἐμέ, καὶ μὴ βραδύνης· ἐγὼ θέλω σὲ θρέψει· διότι ὁ λιμὸς θέλει ἐπικρατήσῃ ἀκόμη πέντε ἔτη». Οὕτω λέγων ὁ Ἰωσήφ ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον Βενιαμὶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁ Βενιαμὶν ἔκλαυσεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ. Οὕτω δὲ καταφιλήσας καὶ πάντας τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτοῖς.

§. 22. Ἀποδημία τοῦ Ἰακώβ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ἡ εἰδήσις τοῦ ἐρχομοῦ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ διεβοήθη ἕως εἰς τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως Φαραῶ, ὅστις ἐχάρη καὶ αὐτοὺς, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν πάντες· ἔδωκε δὲ καὶ ἀμάξας εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ μεταβιβάσωσι τὰς οἰκογενείας των εἰς τὴν Αἴγυπτον· καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρησαν, λαβόντες πάμπολλα δῶρα. Φθάσαντες δὲ εἰς τὴν γῆν Χαναάν, ἀνήγγειλαν εἰς τὸν πατέρα αὐτῶν, λέγοντες, ὅτι ὁ υἱός σου Ἰωσήφ ζῆ, καὶ αὐτὸς ἄρχει ὅλης τῆς Αἰγύπτου. Ἐξεπλάγη ὁ Ἰακώβ, ἀκούσας τοῦτο, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ πιστεύσῃ· ἀλλ' ὅμως οἱ υἱοὶ του εἶπον εἰς αὐτὸν πάντα, ὅσα ἐλάλησεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰωσήφ· καὶ ὅτε εἶδε καὶ τὰς ἀμάξας, τὰς ὁποίας τῷ ἔστειλε διὰ νὰ μετακομισθῆ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἐφώνησε· «Δὲν ἐπιθυμῶ πλέον τίποτ' ἄλλο! ἀπ' οὗ ὁ υἱός μου ζῆ ἔτι, ὑπάγω νὰ τὸν ἴδω, πρὶν ἀποθάνω». Ἀνεχώρησαν λοιπὸν πάντες μετὰ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδῶν, καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν.

Ἐξῆλθε δὲ καὶ ὁ Ἰωσήφ εἰς ἀπάντησιν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον ἅμα ἰδὼν, ἔπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔκλαυσε πολὺ· ἀλλ' οὐχ ἤττον συνεκινήθη καὶ ὁ Ἰακώβ, καὶ εἶπε· «Τώρα ἀποθνήσκω εὐχαρίστως, διότι σὲ εἶδον ἄλλοις, καὶ σὺ ἔτι ζῆς». Μετὰ τοῦτο παρέστησε τὸν πατέρα του ὁ Ἰωσήφ εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις τὸν ἠρώτησε, πόσα εἶναι τὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ. «Ὁ δὲ Ἰακώβ τῷ ἀπεκρίθη· «Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, τὰς ὁποίας παροικῶ εἰς τὴν γῆν, εἶναι ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη· αἱ ἡμέραι μου εἶναι μικραὶ καὶ πονηραὶ, καὶ δὲν ἐφθασαν εἰς τὴν

ἡλικίαν τῶν πατέρων μου ». Ἐξῆλθεν ἔπειτα ὁ Ἰακώβ, ἀφ' οὗ ἠύχθη πᾶν ἀγαθὸν εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ἓν τῶν καλλίστων μερῶν τῆς Αἰγύπτου, διὰ νὰ κατοικήσῃ μετὰ τῆς οἰκογενείας του. Ἐπέζησε δὲ ὁ Ἰακώβ ἐν Αἰγύπτῳ δεκαεπτὰ ἔτη. Ὅτε ἔφθασεν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του, προσεκάλεσε τοὺς υἱούς του, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Ἰωσήφ· « Ἴδου ἐγὼ ἀποθνήσκω, καὶ ὁ Θεὸς θέλει εἶσθαι μὲ σᾶς, καὶ θέλει σᾶς ἐπαναγάγει εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων σας ». Προεῖπεν εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν ἔλευσιν ἐκεῖνου, τὸν ὅποιον ἐπρόσμενον τὰ ἔθνη, δηλαδὴ τοῦ μεσσίου, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἔπειτα παρήγγειλε νὰ τὸν ἐνταφιάσωσιν εἰς τὴν γῆν Χαναάν μετὰ τῶν πατέρων του, καὶ οὕτως ἐξέπνευσεν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ βλέπων τὸν πατέρα του ἀποθάνοντα, ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ κατέβρεξε μὲ τὰ δάκρυά του· ὕστερον τὸν ἐβαλσάμωσαν, καὶ τὸν ἔφερον εἰς τὴν γῆν Χαναάν, ὅπου τὸν ἔθαψαν πλησίον τοῦ Ἀβραάμ. Ἐπιστρέψαντες δὲ εἰς Αἴγυπτον, παρεκάλεσαν πάλιν τὸν Ἰωσήφ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ νὰ λησμονήσῃ τὴν ἀδικίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν. Αὐτὸς δὲ τοὺς ἐνεθάῤῥυνε, παρηγορήσας αὐτοὺς, καὶ συνήκνησαν ὁμοῦ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὅστις συνέβη τὸ ἑκατοστὸν καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

§. 23. Ὁ Μωϋσῆς.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οἱ Ἰσραηλῖται ἠύχθησαν καὶ ἐπληθύνθησαν ἐν Αἰγύπτῳ. Ἄλλ' ἡ μεγάλη αὕτη αὔξησις ἐνέπνευσε φόβον καὶ ζηλοτυπίαν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους, οἵτινες ἐπέβαλλον εἰς αὐτοὺς ἐργασίας βαρείας, καὶ ἔκαμνον πολλὰς καὶ παντοίας κακώσεις. Ὁ βασιλεὺς, ὅστις δὲν ἦτον πλέον ἐκεῖνος, τὸν ὅποιον ὑπηρέτησεν ὁ Ἰωσήφ, διέταξε νὰ ῥίπτωσιν εἰς τὸν ποταμὸν πάντα τὰ ἄρῥενα παιδιά τῶν Ἑβραίων. Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή τις ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ ἐγέννησε παιδίον ἀρσενικόν, καὶ βλέπουσα αὐτὸ ὠρασιότατον, τὸ ἔκρυπτε τρεῖς μῆνας· ἀλλὰ μὴ δυναμένη νὰ τὸ κρύπτῃ πλέον, ἔλαβε κιβώτιον ἐκ παπύρου, καὶ χρίσασα αὐτὸ μὲ ἄσφατον καὶ πίσσαν,

ἔθηκεν ἐν αὐτῷ τὸ παιδίον, καὶ τὸ κατέθεσεν εἰς τὸ ἔλος τὸ παρὰ τὸν ποταμόν. Ἡ ἀδελφὴ τοῦ παιδίου Μαριάμ κατεσκόπευε μακρόθεν νὰ ἴδῃ, τί θέλει ἀποβῆ εἰς αὐτό. Τότε ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ κατέβη εἰς τὸν ποταμόν νὰ λουσθῆ, συνωδευμένη ἀπὸ τὰς ἄβρας, ἧτοι τὰς θαλαμηπόλους αὐτῆς, αἵτινες ἐπεριπάτουν εἰς τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ. Ἰδοῦσα δὲ τὸ κιβώτιον εἰς τὸ ἔλος, ἔστειλε μίαν τῶν θαλαμηπόλων καὶ τὸ ἔφερε, καὶ ἀνοίξασα τοῦτο, εὔρεν ἐν αὐτῷ παιδίον κλαῖον· ὅθεν εὐσπλαγχνίσθη, καὶ εἶπεν· « Ἀπὸ τὰ παιδία τῶν Ἑβραίων εἶναι τοῦτο ». Ἡ ἀδελφὴ τοῦ παιδίου ἐπλησίασε τότε καὶ λέγει εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Φαραὼ· « Θέλεις νὰ προσκαλέσω καμμίαν γυναῖκα ἐκ τῶν Ἑβραίων νὰ σοι θηλάσῃ τὸ παιδίον »; Ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραὼ συγκατένευσε, καὶ ἡ νεᾶνις ἐλθοῦσα, ἐκάλεσε τὴν μητέρα αὐτῆς, ἧτις παρέλαβε τὸ παιδίον, καὶ ἐθήλαζεν αὐτό, ἕως οὗ ἠῤῥησε. Τότε ἀπέδωκεν αὐτὸ εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ Φαραὼ, ἧτις τὸ υἰοθέτησεν, ὀνομάσασα αὐτὸ Μωϋσῆν, λέγουσα, « ὅτι τὸ ἔσωσα ἐκ τοῦ ὕδατος ». Καὶ ἐνταῦθα, καθὼς καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Ἰωσήφ, φαίνεται καθαρῶς τὸ ἔργον τῆς θείας προνοίας.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ'.

§. 24. Κλήσις τοῦ Μωϋσέως.

(Α. Κ. Κ. 3,894. Π. Χ. γ. 1614).

Ὁ Μωϋσῆς δὲν ἠθέλησε νὰ μείνῃ διὰ παντὸς εἰς τὰ παλάτια τοῦ Φαραὼ, ἀλλ' ἀνεχώρησε τεσσαρακοντούτης γενόμενος, διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, οἵτινες ἔζων καταδυναστεύομενοι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. Ἐλαβε γυναῖκα, καὶ ἐποιμαίνει τὰ πρόβατα τοῦ πενθεροῦ του. Μίαν ἡμέραν ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν πυρὶ φλογὸς ἐκ τῆς βάλτου, ἧτις δὲν κατεκαίετο, καὶ εἶπεν εἰς αὐτόν· « Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου, ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ· εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κατέβην διὰ νὰ τοὺς λυτρώσω ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Αἰγυπτίων· καὶ τώρα θέλω σὲ

στείλει εἰς τὸν Φαραῶ, διὰ νὰ ἐξαγάγῃς τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῆς Αἰγύπτου». Ἐγὼ λοιπὸν θέλω ὑπάγει εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ἀπεκριθῆ ὁ Μωϋσῆς, καὶ θέλω τοὺς εἰπεῖ· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σας μ' ἀπέστειλε πρὸς σᾶς. Ἄλλ' ἐὰν μ' εἴπωσι· Τί ὄνομα ἔχει; τί θέλω τοὺς ἀποκριθῆ; » Ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν· « Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν· καὶ οὕτω θέλεις εἰπεῖ εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ· ὁ ὢν μ' ἔστειλεν εἰς σᾶς ».

Λόγος ὑψηλός! Ἡμεῖς ἔχομεν οἱ πάντες τὴν ζωὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑπάρχομεν ἐξ αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ παρ' οὐδενὸς ἔλαβε τὴν ζωὴν, ἀλλ' εἶναι αἰώνιος. Τοῦτο ἔνοεῖ ὁ πρὸς τὸν Μωϋσέα λόγος· « Ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν ».

Ὁ Θεὸς ἐνήργησεν ἔπειτα πολλὰ θαύματα, διὰ νὰ πιστεύσῃ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὑπακούσῃ, ὅστις ἐδίσταζε νὰ παρουσιασθῆ εἰς τὸν βασιλέα. Ὁ Μωϋσῆς λοιπὸν καὶ ὁ Ἄαρὼν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ἐλθόντες εἰς τὸν Φαραῶ, τῷ εἶπον· « Ταῦτα λέγει ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ· Ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, διὰ νὰ μοι ἐορτάσωσιν εἰς τὴν ἔρημον ». Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς, οὗ τινος ἡ καρδία ἐσκληρύνθη, εἶπεν εἰς αὐτούς· « Τίς εἶναι οὗτος ὁ Θεός, τοῦ ὁποίου τὴν φωνὴν θέλω ἀκούσει, καὶ ἀποστείλει τὸν Ἰσραὴλ; Δὲν γνωρίζω αὐτὸν, καὶ δὲν ἀποστέλλω τὸν Ἰσραὴλ ». Ὁ δὲ Θεός, εἰς τὸν ὅποιον τίποτε δὲν ἀνθίσταται, λέγει εἰς τὸν Μωϋσέα· « Ἐγὼ θέλω πληθύνει τὰ σημεῖά μου καὶ τὰ τέρατα εἰς τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ γνωρίσωσιν ὅλοι οἱ Αἰγύπτιοι, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, καὶ θέλω ἐξαγάγει τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἐκ μέσου αὐτῶν ». Τῷ ὄντι ἡ Αἴγυπτος ἐπλήγη ἀπὸ τρομερᾶς πληγᾶς, αἵτινες ἐτρόμαξαν μὲν τὸν Φαραῶ, ἀλλὰ δὲν μετέστρεψαν εἰς μετάνοιαν τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὅθεν ἠκολούθει νὰ καταπιέζῃ ἔτι σκληρότερον τοὺς Ἰσραηλίτας. Τέλος πάντων ὁ Θεὸς ἔκαμεν ἐν τελευταίῳ θαῦμα οὕτω τρομερὸν, ὥστε ἀντὶ νὰ ἀνθίσταται πλέον ὁ Φαραῶ εἰς τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, τοὺς ἐβίασε μάλιστα ὁ ἴδιος νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς χώρας αὐτοῦ ταχέως. Ἐν μιᾷ νυκτὶ ἄγγελος Κυρίου ἐθανάτωσε πάντα τὰ πρωτότοκα παιδιὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τοῦ πρωτοτόκου τοῦ βασιλέως μέχρι τοῦ πρωτοτόκου καὶ τοῦ ἐσχάτου δούλου· ὡς καὶ τῶν κτηνῶν τὰ πρωτότοκα ἀπέθανον. Οἱ Ἑβραῖοι λοιπὸν ἀπελύθησαν τότε ἐκ τῆς

Αιγύπτου, ἀριθμούμενοι εἰς ἑξακοσίας χιλιάδας ἀνδρῶν, χωρὶς τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδίων.

§. 25. Διάβασις διὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Ὁ Φαραὼ μετενόησε σχεδὸν εὐθύς, διότι ἀφῆκε τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ ἀναχωρήσωσι, καὶ ὤρμησε νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐτρόμαξαν, ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἐνεθάβρυνεν. Ἐνῶ ἦσαν παρὰ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν δούλον αὐτοῦ τὸν Μωϋσῆν· « Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ διάσχισον αὐτήν, καὶ ἄς εἰσέλθωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον τῆς θαλάσσης κατὰ τὸ ξηρὸν μέρος ». Ὁ Μωϋσῆς ἔπραξε κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ λαὸς ὅλος διέβη ἀβρόχοις ποσὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ὤρμησαν κατόπιν αὐτῶν, εἰσελθόντες μεταξὺ τῶν ὑδάτων, τὰ ὁποῖα ἴσταντο ὡς τεῖχος ἐκατέρωθεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶπε πάλιν εἰς τὸν Μωϋσέα· « Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἵνα ἐπανεέλθῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ καλύψῃ τοὺς Αἰγυπτίους ». Τοῦτο πράξαντος τοῦ Μωϋσέως, κατεκάλυψε τὸ ὕδωρ τοὺς Αἰγυπτίους, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἐσώθη.

Τὰ θαύματα ταῦτα εἶναι τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ· ὁ ποιήσας τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, ὁ διεγείρων καὶ καταπραΰνων τὸν σῶλον τῶν κυμάτων αὐτῆς, δύναται βέβαια καὶ νὰ χωρίσῃ τὰ ὕδατα αὐτῆς, ἵνα διαβῇ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἀβρόχοις ποσὶ.

§. 26. Τὸ ἐν τῇ ἐρήμῳ μάννα.

Οἱ Ἰσραηλίται διαβάντες τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἔφθασαν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔλειψεν αὐτοῖς ἡ τροφή· οὔτε ὕδωρ ἠδύνηκτο νὰ πίωσι, διότι τὸ ὕδωρ τοῦ τόπου ἐκείνου ἦτο πικρὸν. Ἄντι δὲ νὰ ἔχωσι πίστιν καὶ ἐλπίδα εἰς τὸν Θεόν, ὅστις οὕτω θαυμασιῶς ἠλευθέρωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν Αἰγυπτίων, ἤρχισαν νὰ γογγύζωσι, λέγοντες εἰς τὸν Μωϋσέα· « Διὰ τί μᾶς ἐφέρετε εἰς ταύτην τὴν ἔρημον, νὰ ἀποθάνωμεν ὑπὸ τῆς πείνης »; Ἀλλ' ὁ Θεὸς, ὡς πανάγαθος, ἀντὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἀχάριστον τοῦτον λαόν, ἐγκαταλείψας αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον, εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν· « Ἐγὼ θέλω βρέχει ἀρτους ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὁ λαὸς θέλει ἐξελεῖ νὰ συνάξῃ ὅσον ἀρκεῖ αὐτοὺς καθ' ἡμέραν ». Τὴν ἐπαύριον τὸ πρῶν, ἐν ᾧ κατέπαυεν ἡ δρόσος, κύ-

κλω τῆς παρεμβολῆς ἐφάνη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ἐρήμου ὡς σπέρμα κορίου λευκὸν καὶ λεπτόν, ὡς πάγος εἰς τὴν γῆν. Τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἰσραηλῖται, ἠρώτων ἀλλήλους· «Τί εἶναι τοῦτο»; Ὁ δὲ Μωϋσῆς εἶπεν· «Ὁὗτος εἶναι ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον σᾶς δίδει ὁ Κύριος νὰ φάγητε. Ἄς συνάγῃ ἕκαστος τοσοῦτον, ὅσος ἀρκεῖ εἰς αὐτόν· ἀλλὰ κανεῖς νὰ μὴ ἀφήσῃ ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν αὔριον». Ὅσοι δὲν ἐτήρησαν τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Μωϋσέως, ἀλλ' ἀφῆκαν ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν αὔριον, εἶδον αὐτὸ τὸ μάννα νὰ ἐκζέσῃ σκώληκας, καὶ νὰ φθαρῇ. Μόνον δὲ τὸ κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν συναγόμενον μάννα διετηρεῖτο ἀδιάφθορον καὶ εἰς τὸ σάββατον, ὅπερ ἦτο καθιερωμένον εἰς τὸν Θεόν. Οὕτω διέθρεψεν ὁ Θεὸς τὸν λαὸν του ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη.

§. 27. Ὁ δοθεὶς ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινὰ νόμος.

Τὸν τρίτον μῆνα τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐφθασαν εἰς τὴν ἐρημον τοῦ Σινά. Ὁ δὲ Θεὸς εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, ἀναβάνατα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους· «Καταβάς διάταξον τὸν λαὸν νὰ καθαρισθῇ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ νὰ ἦναι ἔτοιμος τὴν τρίτην ἡμέραν· διότι ἐν αὐτῇ θέλω καταβῆ εἰς τὸ ὄρος Σινά. Ὅρισον δὲ τὸν λαὸν νὰ σταθῇ κύκλῳ εἰς τοὺς πόδας τοῦ ὄρους, παραγγέλλων αὐτῷ νὰ μὴ ὑπερβῇ κανεὶς τὰ ὄρια, διὰ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὄρος, διότι θέλει θανατωθῇ». Ὁ Μωϋσῆς ἔπραξε κατὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τὴν τρίτην ἡμέραν περὶ τὸν ὄρθρον ἠκούεθησαν βρονταί, καὶ ἐφαίνοντο ἀστραπαί, νεφέλη δὲ πυκνοτάτη κατεκάλυψε τὴν κορυφὴν τοῦ Σινά, καὶ ἤχος σαλπίγγων τρομερὸς ἤχει πανταχόθεν, καὶ ἐτρόμαξεν ὁ λαός. Τότε ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, καὶ ἐλάλησεν οὕτω πρὸς τὸν λαόν· ἄ. «Ἐγὼ εἶμαι κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις σὲ ἐξήγαγον ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἐκ τοῦ οἴκου τῆς δουλείας. Δὲν θέλεις ἔχει ἄλλους Θεοὺς πλὴν ἐμοῦ. β'. Δὲν θέλεις κάμει εἰς τὸν ἑαυτὸν σου κανὲν εἰδωλον, οὔτε ὁμοίωμα κανενὸς κτίσματος, ὅσα εἶναι εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάνω, ἢ εἰς τὴν γῆν κάτω, ἢ εἰς τὰ ὕδατα ὑποκάτω τῆς γῆς· δὲν θέλεις προσκυνῆσαι οὐδὲ λατρεύσει αὐτά. γ'. Δὲν θέλεις λάβει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς μάτην. δ'. Ἐνθυμοῦ νὰ ἀγιάζῃς

τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου. ε'. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ λάβῃς καλὸν, καὶ νὰ ζήσῃς εἰς τὴν γῆν μακροχρόνιος. ς'. Οὐ φονεύσεις. ζ'. Οὐ μοιχεύσεις. η'. Οὐ κλέψεις. θ'. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ. ι'. Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε κανὲν ἄλλο, ὅσα εἶναι τοῦ πλησίον σου ». Οὗτος εἶναι ὁ δεκάλογος ἢ αἱ δέκα ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ, αἵτινες παραγγέλλουσι πάντα, ὅσα ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν, ἢ νὰ μὴ πράττωμεν, διὰ νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς εἰς τὸν παρόντα βίον, καὶ μακάριοι εἰς τὸν ἄλλον. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐντολαὶ περιλαμβάνονται εἰς τὴν μεγάλην ἐντολὴν τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον. Μακάριος ὅστις φυλάττει αὐτὰς πιστῶς ἐκ νεότητός του, καὶ βαστάζει εὐπειθῶς τὸν ζυγὸν τοῦ Κυρίου!

§. 28. Ὁ χρυσοῦς μόσχος.

Ὁ Θεὸς ἐλάλησε πάλιν εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ τῷ εἶπε· « Ἀνάβηθι πρὸς με εἰς τὸ ὄρος, καὶ θέλω σοὶ δώσει τὰς πλάκας τὰς λιθίνας, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔγραψα τὰς ἐντολάς, διὰ νὰ διδάσκῃς αὐτὰς εἰς τὸν λαόν ». Ὁ Μωϋσῆς, ἀφοῦ ἐπέτρεψε τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ λαοῦ εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἄαρῶν, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη, καὶ αὐτὸς ἔμεινεν αὐτοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας. Ὁ δὲ λαὸς, βλέπων ὅτι βραδύνει ὁ Μωϋσῆς νὰ καταβῆ ἀπὸ τοῦ ὄρους, συνηθροίσθη μετὰ θορύβου περὶ τὸν Ἄαρῶν, καὶ τῷ λέγει· « Ποίησον εἰς ἡμᾶς θεοὺς νὰ προπορεύωνται ἡμῶν· διότι δὲν γνωρίζομεν τί συνέβη εἰς τὸν Μωϋσῆν ». Ὁ Ἄαρῶν ἀπεκρίθη εἰς αὐτούς· « Λάβετε τὰ χρυσᾶ ἐνώτια τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας, καὶ φέρετέ τα εἰς ἐμέ ». Ταῦτα λαβὼν ὁ Ἄαρῶν, κατεσκεύασεν ἐξ αὐτῶν μόσχον χρυσοῦν, καὶ εἶπεν· « Οὗτοι εἶναι οἱ Θεοὶ σου Ἰσραὴλ, οἵτινες σὲ ἐξήγαγον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ». Ὁ Ἄαρῶν ἀνήγειρεν ἔπειτα θυσιαστήριον ἔμπροσθεν τοῦ μόσχου, καὶ τὴν ἐπαύριον προσέφερε θυσίας ἐπ' αὐτοῦ, καὶ ὁ λαὸς ἐκάθησε περὶ τὸ εἶδωλον τοῦτο νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίνῃ, ἔπειτα ἐσηκώθησαν καὶ ἔπαιζον περὶ αὐτό.

Ὁ Μωϋσῆς ἠγγόσει τὰ γινόμενα, ἀλλ' ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτόν· « Κατάβα ταχέως εἰς τὸν λαόν σου, τὸν ὅποιον ἐξήγαγες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· διότι παρηνόμησεν ». Ὁ Μωϋσῆς κατέβη ἀπὸ τοῦ ὄρους, φέρων τὰς δύο πλάκας τοῦ νόμου, πλάκας λιθίνας γεγραμμένας ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ἔργον τοῦ Θεοῦ. Καί, ὅτε ἐπλησίαζεν εἰς τὴν παρεμβολήν, βλέπει τὸν μόσχον καὶ τοὺς χοροὺς, καὶ ὀργισθεὶς, ἔρριψεν ἀπὸ τὰς χειρὰς του τὰς δύο πλάκας, καὶ συνέτριψεν αὐτάς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους· καὶ λαβὼν τὸν μόσχον, τὸν ὅποιον ἔκαμαν, κατέκαυσεν αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ, καὶ τὸν ἐλέπτυνεν εἰς στάκτην· ἔπειτα ἐθανάτωσε πάντας τοὺς ἐνόχους, καὶ ἀπέθανον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὡς τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. Μετὰ ταῦτα ὑπέστρεψεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὸ ὄρος, διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην τοῦ λαοῦ· ὁ δὲ Θεὸς ἔγραψε πάλιν τὸν νόμον του εἰς δύο πλάκας λιθίνας, τὰς ὁποίας εἶχε προετοιμάσει ὁ Μωϋσῆς κατὰ προσταγήν τοῦ Θεοῦ.

§. 29. Γογγυσμοὶ καὶ τιμωρία τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Πολὸν χρόνον διέτριβον ἤδη οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πάλιν ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ τοῦ Μωϋσέως, λέγοντες· « Διὰ τί ἐξηγάγετε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου γὰρ μᾶς θανάτωσατε εἰς τὴν ἔρημον; Δὲν ἔχομεν οὔτε ἄρτον οὔτε ὕδωρ· ἡ ψυχὴ μας ἐσικχάθη τὸν μάταιον τοῦτον ἄρτον ». Τότε ὁ Θεὸς, ὀργισθεὶς διὰ τοὺς ἀδίκους τούτους γογγυσμοὺς, ἀπέστειλε κατ' αὐτῶν ὄφεις θανατηφόρους, καὶ ἐδάγκανον τὸν λαόν, καὶ ἀπέθανε λαὸς πολὺς ἐκ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Μωϋσῆς ἐδεήθη τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς αὐτόν· « Κατασκεύασον ἓνα ὄφιν χαλκοῦν, καὶ ἀναστήλωσον αὐτὸν εἰς ὑψηλὸν μέρος, καί, ὅταν δηχθῇ τις ὑπὸ ὄφεως, ἃς ἀποβλέπη εἰς αὐτόν, καὶ θέλει ἰατρεύεσθαι ». Ὁ Μωϋσῆς ἔκαμε τὸν χαλκοῦν ὄφιν, καὶ ὅσοι ἐδάκνοντο, ἀποβλέποντες εἰς αὐτόν, ἐθεραπεύοντο.

Ἡ ἁμαρτία εἶναι ὡς ὄφεις, ὅστις δάκνει θανατηφόρως τὴν ψυχὴν μας· ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνυψώθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἵνα, ὅσοι πιστεύουσιν εἰς αὐτόν, καὶ τὸν ἐπικαλοῦνται, μὴ ἀποθνήσκωσιν, ἀλλὰ θεραπεύωνται ἀπὸ τῆς πληγῆς, τὴν ὁποίαν ἔκαμεν εἰς αὐτοὺς ὁ ἔχθρὸς τῆς σωτηρίας των. Τοῦτο πρέπει γὰρ ἐνθυμῆσθε μετ' εὐγνωμοσύνης, ὅσάκις βλέπετε τὸν σταυρόν.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Ἐκ τῶν ἐκδεδομένων μέχρι τοῦδε ἐπιτομῶν τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας, πρὸς χρῆσιν τῶν παιδῶν εἰς τὰ ἀλληλοδιδασκτικά καὶ τὰ ἑλληνικά σχολεῖα, νομίζομεν, ὅτι ἡ παρούσα θέλει φανῆ εἰς πάντας τοὺς ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν ἀγωνιζομένους ἔλλογιμωτάτους παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους προτιμωτέρα καὶ ἀρμοδιωτέρα εἰς τὸν θεοφιλή καὶ οὕτως φιλόφρονον αὐτῶν σκοπὸν· ἐπειδὴ οὐ μόνον τῶν ἱστορημάτων ἡ ἐκλογή φαίνεται εὐστοχος, καὶ πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν παιδῶν προσηρμοσμένη, ἀλλὰ καὶ αἱ πολλαχοῦ προσθεθειμέναι ἠθικαὶ παραινέσεις εἶναι ὠφελιμώταται καὶ ἐπιτήδεια εἰς τὸ νὰ ἐμπνέωσι καὶ νὰ ζωογονῶσι τὰ εὐσεβῆ αἰσθήματα τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐλπίδος εἰς τὸν Θεόν· καθὼς προσέτι καὶ τὴν φιλοφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὰς ἄλλας ἠθικὰς ἀρετάς. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εὐρίσκεται εἰς τὸ τέλος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τὸ ἰδιαιτέρον κεφάλαιον Ἠθικῆ τῶν Παίδων ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης· ὅστε, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται τὸ πνεῦμα διὰ τῶν ἱστορικῶν γνώσεων, νὰ πλάττηται καὶ ἡ καρδία ἠθοποιουμένη ἐκ τῶν εἰρημένων παραινέσεων.

Οὗτος ὁ στοχασμὸς μ' ἔπεισε νὰ ἀναλάβω τὴν ἔκδοσιν ταύτης, πεπεισμένος ὅτι θέλει εἶναι ὠφέλιμος εἰς τοὺς παῖδας. Πέποιθα δὲ, ὅτι καὶ οἱ συνετοὶ παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι θέλουσι τὴν εὐρεῖ τοιαύτην, ἐὰν εὐαρεστηθῶσι νὰ ἐπιστήσωσι τὴν προσοχὴν των εἰς αὐτήν. Καὶ ἐὰν ἡ πεποίθησίς μου αὕτη ἀποβῆ ἀσφαλῆς, χαίρω, ὅτι συνετέλεσα καὶ ἐγὼ ὅπως οὖν διὰ τῆς παρούσης ἐκδόσεως εἰς τὸν εὐγενῆ αὐτῶν ἀγῶνα.

Ἐν Ἀθήναις, τῷ 1850, κατὰ μῆνα Ἰανουάριου.

Ὁ ἐκδότης
Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΟΣ.

§. 30. Θάνατος τοῦ Μωϋσέως.

Ὅτε ἔφθασεν ὁ Μωϋσῆς τὸ ἑκατοστὸν καὶ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ Θεός· « Ἴδου ἐπλησίασαν αἱ ἡμέραι τοῦ θανάτου σου· κάλεσον τὸν Ἰησοῦν, καὶ στήτε εἰς τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, διὰ νὰ δώσω εἰς αὐτὸν τὰς διαταγὰς μου ». Πρὶν δὲ ἀποθάνῃ ὁ Μωϋσῆς, συνήθροισε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ὑπενθύμισεν αὐτὸν τὴν θαυμασίον ἀπολύτρωσίν του ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ πάσας τὰς εὐεργεσίας, αἷς ἔκαμεν ὁ Θεὸς εἰς αὐτόν. Ἐπειτα προέτρεψεν αὐτὸν νὰ μένη πιστὸς εἰς τὸν νόμον, ὃν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. Ἀφοῦ δὲ εὐλόγησε τὰς δώδεκα φυλάς, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος Ναβαῦ, ὅθεν ἔδειξεν αὐτῷ ὁ Κύριος τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ αὐτοῦ ἀπέθανεν. Ὁ Μωϋσῆς δὲν εἰσῆλθεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τιμωρηθεὶς διὰ τούτου παρὰ τοῦ Θεοῦ, διότι ἔδειξέ ποτε δισταγμὸν εἰς τὸν θεῖον λόγον· διὰ τοῦτο ἠξιώθη νὰ τὴν ἴδῃ μόνον μακρόθεν. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἔκλαυσαν καὶ ἐπένησαν αὐτὸν οἱ Ἰσραηλιταὶ τριάκοντα ἡμέρας. Δὲν ἀνέστη πλέον ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἄλλος προφήτης, ὡς ὁ Μωϋσῆς.

§. 31. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ· διάβασις τοῦ λαοῦ εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ εἴσοδος αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Μετὰ τὴν τελευταίαν τοῦ Μωϋσέως εἶπεν ὁ Θεός εἰς τὸν Ἰησοῦν· « Ἀναστὰς διάβηθι τὸν Ἰορδάνην. Ὅλον τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ἠθέλες πατήσει, θέλω σοὶ δώσει, καθὼς τὸ ὑπεσχέθην εἰς τὸν Μωϋσῆν ». Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν ὠδήγησε τὸν λαὸν ἕως εἰς τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐκεῖ ἀνεκαινίσθη πάλιν τὸ θαῦμα, τὸ γενόμενον ἐν τῇ διαβάσει τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης· ὡς εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, οἱ βασιτάζοντες τὴν κιβωτὸν, εἰς τὸν ποταμὸν, τὰ ὕδατα αὐτοῦ, τὰ καταβαίνοντα ἄνωθεν, ἐστάθησαν, καὶ ὁ λαὸς διέβη τὸν Ἰορδάνην ἀβρόχοις ποσίν. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ἀφοῦ ἐπολέμησε πολὺν χρόνον τοὺς βασιλεῖς Χαναάν, κατεκυρίευσεν ὅλον τὸν τόπον, καὶ διεμοίρασεν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, διὰ νὰ τὸν ἔχωσι κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, ἣν εἶχε δώσει εἰς τοὺς πατέρας αὐτῶν.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ.

§. 32. Ὁ Γεδεών.

Μετὰ τὸν θάνατον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐλησμόνησαν τὰς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔπραξαν τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου. Πρὸς τιμωρίαν λοιπὸν τοὺς παρέδωκεν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, οἵτινες τοὺς ἔκαμνον μεγάλα κακά. Μετὰ ταῦτα, εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτοὺς, ἐξήγειρεν ἐν αὐτοῖς σωτῆρα τὸν Γεδεών. Οὗτος ἦτον εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Ἐφραθὰ, ῥαβδίζων σῖτον ἐν τῷ ληνῷ. Εἰς αὐτὸν ἐφάνη ἄγγελος Κυρίου, καὶ τῷ λέγει· «Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ»! Ὁ Γεδεών ἀπεκρίθη· «Ἐὰν ὁ Κύριος ἦναι μεθ' ἡμῶν, διὰ τί μᾶς εὔρον τὰ κακά ταῦτα»; Ὁ ἄγγελος Κυρίου, ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἐпанέλαθεν· «Ἰπαγε μὲ ταύτην σου τὴν δύναμιν, καὶ θέλεις σώσει τὸν Ἰσραὴλ ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Μαδιανιτῶν». «Οἶμοι, ἀπεκρίθη ὁ Γεδεών, πῶς ἐγὼ θέλω σώσει τὸν Ἰσραὴλ; ἤξεύρεις, ὅτι ὁ οἶκός μου εἶναι ὁ ἐλάχιστος τῆς φυλῆς τοῦ Μανασσῆ, καὶ ἐγὼ εἶμαι ὁ μικρότερος εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου». Ὁ δὲ ἄγγελος Κυρίου εἶπεν εἰς αὐτόν· «Ὁ Κύριος θέλει εἶσθαι μετὰ σοῦ, καὶ σὺ θέλεις καταπολεμήσει τοὺς Μαδιανίτας ὡς ἓνα ἄνδρα». Ὁ Γεδεών ἀπεκρίθη· «Ἐὰν εὔρον ἔλεος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, κάμε νὰ γνωρίσω διὰ τινος σημείου, ὅτι εἶσαι σὺ ἄγγελος Κυρίου, ὅστις μοι λαλεῖς». Τότε ὁ ἄγγελος Κυρίου ἐξέτεινε τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου, ἣν ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του, καὶ ἤγγισε τὰ κρέατα καὶ τὰ ἄζυμα, τὰ ὁποῖα ἔφερεν ὁ Γεδεών, καὶ τὰ ἔθηκεν ἐπάνω εἰς μίαν πέτραν, διὰ νὰ τὰ προσφέρῃ θυσίαν, καὶ ἀνήφη πῦρ ἐκ τῆς πέτρας, καὶ κατέφαγε τὰ κρέατα καὶ τὰ ἄζυμα. Ὁ δὲ Γεδεών ἰδὼν ταῦτα, εἶπεν· «Ἄγγελος Κυρίου εἶναι οὗτος». Μετὰ πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα θαύματα, τὰ ὁποῖα ἐτελέσθησαν ἐνώπιον τοῦ Γεδεών, ἐπληροφόρηθη, ὅτι ἀληθῶς ἐστέλλετο παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω συναθροίσας περὶ αὐτὸν στρατὸν Ἰσραηλιτῶν, ὑπῆγεν εἰς καταδίωξιν τῶν Μαδιανιτῶν. Ἄλλ' ὁ Θεός, ὅστις δὲν ἠθελε νὰ ἀποδώσῃ ὁ λαὸς τὴν νίκην εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν πολεμιστῶν, δὲν συνεχώρησεν εἰς τὸν Γεδεών νὰ λάβῃ μεθ' ἐκυτοῦ πλειοτέρους ἄλλους, ἢ τρια-

κοσίους ἀνδρας, διὰ νὰ καταπολεμήσῃ δι' αὐτῶν τοὺς Μαδιανίτας. Διήρσεσε δὲ αὐτοὺς ὁ Γεδεὼν εἰς τρεῖς ἀρχάς, δούς εἰς ἕκαστον τῶν ἀνδρῶν σάλπιγγα καὶ ὑδρίαν κενὴν καὶ λαμπάδας ἐν ταῖς ὑδρίαις· ἔπειτα λέγει εἰς αὐτούς· « Ὅταν με ἴδῃτε νὰ σαλπίσω τὴν κερατίνην σάλπιγγα, σαλπίσατε καὶ σεις κύκλω ὄλου τοῦ στρατοπέδου, καὶ φωνάζατε ὅλοι ὁμοῦ· « Ἡ ῥομφαία τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Γεδεὼν » . Οἱ ἄνδρες ἐτέλεσαν ἀκριβῶς τὴν προσταγὴν τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν, καὶ, ἅμα δοθέντος τοῦ συμπεφωνημένου σημείου, ἀπέβριψαν τὰς ὑδρίας, καὶ ἐκράτησαν εἰς τὰς ἀριστεράς των χεῖρας τὰς λαμπάδας, καὶ μὲ τὰς δεξιὰς ἐσάλπιζον τὰς κερατίνας, καὶ ἀνέκραζαν· « Ἡ ῥομφαία τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Γεδεὼν » ! Παρευθὺς ἐταράχθη τὸ στρατόπεδον τῶν Μαδιανιτῶν, καὶ ἐτράπη εἰς φυγὴν. Οἱ δὲ Ἰσραηλίται, καταδιώκοντες, ἐνίκησαν αὐτοὺς κατὰ κράτος.

Ὅτως ἐφάνερωσεν ὁ Θεὸς καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὴν παντοδυναμίαν του !

§. 33. Ἱστορία τῆς Ρούθ.

Ὅτε οἱ Ἰσραηλίται ἐκυβερνῶντο ὑπὸ τῶν Κριτῶν, συνέβη ποτὲ λιμὸς μέγας ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν. Ἄνθρωπος δὲ τις ἐκ τῆς Βηθλεὲμ κατέφυγε τότε εἰς τοὺς Μαδιανίτας μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν δύο υἱῶν αὐτοῦ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὠνομάζετο Ἐλιμέλεχ, ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ Νωεμὶν. Ὁ Ἐλιμέλεχ ἀπέθανε μετὰ τινα χρόνον, καὶ ἔμενεν ἡ Νωεμὶν μετὰ τῶν δύο υἱῶν αὐτῆς, οἵτινες ἔλαβον γυναικὰς Μωαβίτιδας, ὧν ἡ μὲν, ὠνομάζετο Ὀρφα, ἡ δὲ, Ρούθ. Ἐκεῖ κατώκησαν ἕως δέκα ἔτη, καὶ ἀπέθανον ἀμφότεροι· ἔμεινε δὲ μόνη ἡ μήτηρ αὐτῶν Νωεμὶν. Ἀκούσασα δὲ, ὅτι ὁ Θεὸς ἠλέησε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἄρτους, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν γῆν Ἰούδα, καὶ αἱ νύμφαι αὐτῆς τὴν συνώδευον, νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἄλλ' ἡ Νωεμὶν εἶπεν εἰς αὐτάς· « Ἐπιστρέψατε ἑκατέρα εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς σας, καὶ ὁ Θεὸς νὰ σᾶς ἐλεήσῃ, καθὼς ἐφῆρθητε καλῶς καὶ εἰς τοὺς ἀποθανόντας καὶ εἰς ἐμέ, καὶ νὰ σᾶς κάμῃ νὰ εὕρητε ἀνάπαυσιν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον θέλετε λάβει » . Ἀκούσασαι τοὺς λόγους τούτους ἡ Ὀρφα

καὶ ἡ Ρούθ, ἐξεφώνησαν κλαίουσαι, καὶ εἶπον· « Ἐπιστρέφωμεν μετὰ σοῦ εἰς τὸν λαόν σου ». Ἄλλ' ἡ Νωεμὶν ἐπέμενε νὰ ἐπα-
νέλθωσιν εἰς τὰς οἰκίας τῶν μητέρων των, καὶ ἡ μὲν Ὀρφά,
καταφιλήσασα αὐτὴν, ἐπέστρεψεν· ἡ δὲ Ρούθ τὴν ἠκολούθησε
λέγουσα· « ὁ λαός σου θέλει εἶναι λαός μου, καὶ ὁ Θεός σου
Θεός μου, καὶ, ὅπου ἂν ἀποθάνῃς, ἐκεῖ καὶ ἐγὼ θέλω ἀποθάνειν ».

Ἡ Νωεμὶν, βλέπουσα τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς, ἔπαυσε πλέον
ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν ἀποτρέπῃ νὰ μένῃ μετ' αὐτῆς· καὶ οὕτως ἀνε-
χώρησαν ὁμοῦ καὶ αἱ δύο, καὶ ἦλθον εἰς Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας
ἐν ἀρχῇ τοῦ θερισμοῦ τῶν κριθῶν.

Εἶπε δὲ τότε ἡ Ρούθ εἰς τὴν πενθεράν της· « Θέλεις νὰ ὑπάγω
εἰς τὸν ἀγρὸν, ὅπου θερίζουσι, νὰ σταχολογήσω κατόπιν τῶν
θεριστῶν, ὅπου ἤθελον εὐρεῖ τινα νὰ μ' εὐσπλαγχνισθῇ » ;
« Ἰπαγε, θύγατερ » ἀποκρίνεται εἰς αὐτὴν ἡ Νωεμὶν. Ἰπῆγε λοιπὸν
ἡ Ρούθ, καὶ ἐσύναζε τοὺς στάχους κατόπιν τῶν θεριστῶν. Ἦτο
δὲ κατὰ συγκυρίαν ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος τοῦ Βοόζ, ὅστις ἦτο στενὸς
συγγενὴς τοῦ πενθεροῦ της. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦλθεν
ἐκεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Βοόζ ἐκ τῆς Βηθλεὲμ νὰ εὕρῃ τοὺς θεριστάς
του, καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς· « Ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν » ! καὶ αὐτοὶ
ἀπεκρίθησαν· « Ὁ Κύριος νὰ σὲ εὐλογήσῃ » ! Μετὰ ταῦτα
ἠρώτησε τὸν ἐπιστάτην τῶν θεριστῶν· « Τίνος εἶναι ἡ νεᾶνις
αὕτη » ; Αὐτὸς ἀπεκρίθη· « Εἶναι ἡ Μωαβίτις, ἣτις ἦλθεν ἀπὸ
τὸν τόπον της ἐδῶ μετὰ τῆς Νωεμὶν. Μᾶς παρεκάλεσε δὲ νὰ
τῇ συγχωρήσωμεν νὰ συλλέγῃ κατόπιν τῶν θεριστῶν τοὺς ἀπο-
λειπομένους στάχους, καὶ ἐστάθη ἐδῶ εἰς τὸν ἀγρὸν ἀπὸ πρωίας
ἕως τώρα, χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν της ». Τότε εἶπεν
ὁ Βοόζ εἰς τὴν Ρούθ· « Ἄκουσον, θύγατερ· μὴ ὑπάγῃς εἰς ἄλλον
ἀγρὸν νὰ σταχολογήσῃς· μείνε ἐδῶ, καὶ ἀκολούθει τὰ κοράσιά
μου. Ἐγὼ παρήγγειλα εἰς τὰ παιδιάρια μου νὰ μὴ σε ἐνοχλήσῃ
κανεὶς ». Ἡ δὲ Ρούθ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῆς εἰς τὴν γῆν,
καὶ ἐπροσκύνησε τὸν Κύριον, καὶ εἶπεν εἰς τὸν Βοόζ· « Πῶς
εὔρον χάριν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ κατεδέχθης νὰ φερθῆς
τόσον εὐμενῶς εἰς ἐμὲ τὴν ξένην » ; Ὁ Βοόζ τῇ ἀπεκρίθη·
« Ἐγὼ ἔμαθον ὅσα ἔκαμες εἰς τὴν πενθεράν σου, ἀφ' οὗ ἀπέθανεν

Μετ' ὀλίγον ἔπεσον καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ἥλι ἐν μιᾷ μάχῃ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας, ὅτι ἐκυριεύθη ἡ κιβωτὸς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ δίφρου ὀπισθίως, καὶ συνετρίβη ὁ νῶτος αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν.

Ὡτῶ παιδαίει ὁ Θεὸς τοὺς γονεῖς, ὅσοι τυφλοῦμενοι ὑπὸ τῆς υπερβολικῆς συμπαιθείας καὶ τρυφερότητος πρὸς τὰ τέκνα των, δὲν διορθοῦσι τὰς κακὰς κλίσεις, ἧ δὲν τιμωροῦσιν αὐστηρῶς τὰς παρεκτροπὰς αὐτῶν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν· ἐπειδὴ ἐκ τῆς τυφλῆς ταύτης ἀγάπης κατασταίνοσι τὰ τέκνα των δυστυχῆ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον διὰ τὰς κακὰς ἕξεις καὶ τὴν ἄνομον διαγωγὴν των.

§. 35. Ὁ Σαμουὴλ.

Ἄννα, ἡ μήτηρ τοῦ Σαμουὴλ, ἔμενεν ἔτη πολλὰ στεῖρα, καὶ ἔλυπεῖτο μεγάλως δυνά τὴν ἀτεκνίαν της. Ἦλθε δὲ ποτε εἰς Σιλῶ, ὅπου ἦτον ἡ κιβωτὸς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρύων, καὶ ἠύξατο εὐχὴν εἰς τὸν Κύριον, λέγουσα· «Κύριε τῶν δυνάμεων, ἐὰν ἐπιβλέψῃς εἰς τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης σου, καὶ μοι χαρίσῃς τέκνον, θέλω σοι τὸ προσφέρει, καὶ τὸ ἀφιερῶσι διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ εἰς τὴν λατρείαν σου». Ἡ δέσσις αὐτῆς εἰσηκούσθη, καὶ μετ' ὀλίγον ἐγέννησε τέκνον, καὶ τὸ ὠνόμασε Σαμουὴλ.

Τριετὲς γενόμενον τὸ παιδίον, ἔφερεν αὐτὸ ἡ μήτηρ εἰς Σιλῶνὰ τὸ ἀφιερῶσι εἰς τὸν Κύριον κατὰ τὴν εὐχὴν της· καὶ παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν μέγαν ἱερέα. Τὸ παιδάριον ἔμεινε λοιπὸν μετ' αὐτοῦ, καὶ ὑπηρέτει ἐνώπιον Κυρίου, αὐξάνον καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἦτον ἀγαθὸν καὶ μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ μήτηρ του ἔκαμεν εἰς αὐτὸ ἐπέन्दυμα λινοῦν ἐξαιρετόν, τὸ ὅποσον τῷ ἔφερεν εἰς τὰς ἐορτὰς, ὅτε ἤρχετο μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς νὰ προσφέρῃ τὴν συνήθη θυσίαν.

Ὅτε δὲ ἀπέθανεν ὁ μέγας ἱερεὺς, διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν κυβέρνησιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ Σαμουὴλ, καὶ ἐγένετο κριτὴς τοῦ Ἰσραὴλ μέχρι ἐσχάτου γήρους, καὶ διήγαγε πάντα τὸν βίον κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀπεκάλυπτεν εἰς αὐτὸν τὰ κεκρυμμένα καὶ τὰ μέλλοντα.

Πόσον ζηλωτὸς εἶναι ὁ βίος τοῦ δικαίου τούτου! ἀφιερῶσις τῷ Θεῷ ἐκ γενετῆς παρὰ τῆς μητρὸς του, διέμεινε πιστὸς εἰς αὐτὸν μέχρι θανάτου.

ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ.

§. 36. Ὁ Σαούλ.

Ἀφ' οὗ πολὺν χρόνον ἐκυβερνήθη ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν Κριτῶν, ἠθέλησεν ἔπειτα νὰ ἔχη καὶ βασιλεῖς, καθὼς τὰ ἄλλα ἔθνη. Πρῶτος βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ ἐγένετο ὁ Σαούλ, ὅστις διεκρίνετο κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος· ἀλλὰ τὸ ἔτι τιμιώτερον αὐτοῦ προτέρημα ἦταν ἡ πραότης καὶ ἡ ἀπλότης ἡ παιδική, ἣν εἶχεν ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας του. Πλὴν τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλείας, τὸ ὁποῖον ἔλαβε, μετέβαλε κατ' ὀλίγον τὸ ἦθος του, καὶ κατέστη ὑπερήφανος, ἀπειθὴς εἰς τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου, καὶ ἀχάριστος πρὸς τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, δι' ἣν ἐξελέξατο καὶ ὕψωσεν αὐτὸν εἰς βασιλεία. Δὲν ἀπέδωκε τὴν ὀφειλομένην εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεὸν τῶν δυνάμεων, ἀφ' οὗ ἐνίκησε τοὺς ἀλλοφύλους, ἀλλ' ἀνήγειρεν ἰδίαις χερσὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ προσέφερε τὴν θυσίαν.

Ὁ Κύριος, ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ Σαούλ, ἀπέστειλε τὸν Σαμουὴλ νὰ εἴπῃ εἰς αὐτόν· « Ὅτε ἦτο μικρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σου, δηλαδὴ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ τῷ πνεύματι, δὲν ἔγεινες ἀρχηγὸς πασῶν τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ; Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἐφύλαξες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἤμαρτες ἐνώπιον αὐτοῦ; Τώρα λοιπὸν, ἐπειδὴ ἠθέτησας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἀπέρριψε καὶ σὲ ὁ Θεὸς, καὶ δὲν θέλει νὰ βασιλεύῃς πλέον τοῦ Ἰσραὴλ». Ὁ Σαμουὴλ, ἀγαπῶν τὸν Σαούλ, ἐλυπήθη πολὺ, ὅτι μετεμελήθη ὁ Κύριος, διότι ἐβασίλευσε τὸν Σαούλ ἐπὶ τοῦ Ἰσραὴλ, ἀλλ' ὁ Κύριος εἶπεν εἰς αὐτόν· « Ἔως πότε πενθεῖς διὰ τὸν Σαούλ, διότι τὸν ἀπέρριψα νὰ μὴ βασιλεύῃ πλέον εἰς τὸν Ἰσραὴλ; Ὑπαγε ἔως εἰς τὴν Βηθλεὲμ πρὸς τὸν Ἰεσσαί· ἐπειδὴ ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκλεξάμεθα ἕνα, νὰ διαδεχθῇ τὸν Σαούλ ὡς βασιλεὺς ».

Ὁ Σαμουὴλ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ προσέφερεν ἐκεῖ θυσίαν εἰς τὸν Κύριον, καὶ ἐκάλεσε τὸν Ἰεσσαί καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ εἰς τὴν θυσίαν. Ἀφ' οὗ εἶδε τὸν πρωτότοκον, ἐνόμισεν, ὅτι εἶναι ἕως αὐτός, ὃν ἐξελέξατο ὁ Θεὸς εἰς βασιλεία· ἀλλ' ὁμοῦς ὁ Θεὸς εἶπεν εἰς αὐτόν· « Μὴ ἀποβλέψῃς εἰς τὸ κάλλος, μηδ' εἰς τὸ ἀνάστημα αὐτοῦ· ἐγὼ δὲν ἐκλεξάμεθα αὐτόν, διότι ἐγὼ δὲν

κρίνω, καθὼς οἱ ἄνθρωποι, ἐκ τῆς ὄψεως· οἱ ἄνθρωποι βλέπουν εἰς τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς βλέπει εἰς τὴν καρδίαν ».

Ἀφ' οὗ εἶδε πάντα τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰεσσαὶ τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον ὁ Σαμουὴλ, καὶ ἐφανερώθη εἰς αὐτὸν, ὅτι κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν ἐκλέγει ὁ Θεὸς εἰς βασιλεῖα, ἠρώτησε μήπως ἔχη καὶ ἄλλον υἱόν· ὁ δὲ Ἰεσσαὶ ἀπεκρίθη· « εἷς ἔτι μένει ὁ νεώτερος, φυλάσσω τὰ πρόβατα ». « Κάλεσον αὐτόν· εἶπεν ὁ Σαμουὴλ, διότι δὲν θέλομεν καθῆσαι, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτός ».

Ὁ Ἰεσσαὶ ἀποστείλας εὐθὺς ἐκάλεσε καὶ τὸν νεώτερόν του υἱόν, ὅστις ὠνομάζετο Δαυὶδ. Ὅτε ἔφθασεν οὗτος, εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Σαμουὴλ· « Αὐτὸν χρίσον, διότι αὐτὸν ἐκλέξα ». Ὁ Σαμουὴλ ἔλαβε τὸ κέρας τοῦ ἐλαίου, καὶ ἔχριsen αὐτὸν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐπῆλθεν εἰς τὸν Δαυίδ.

Οὕτω δοξάζεται παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁ ἐνάρετος καὶ δίκαιος, καίτοι εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων φαινόμενος μικρὸς, ἐν ᾧ ὁ ὀνομαζόμενος μέγας καὶ πολλὸς ἀποβάλλεται, ὅταν μὴ φυλάττῃ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ. Οὕτως εἶπε καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· « Ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται ».

§. 37. Ἡ βασιλεία τοῦ Δαυίδ.

Ὁ βασιλεὺς Σαοὺλ, φθονήσας τὴν δόξαν τοῦ Δαυίδ, ἐμίσησεν αὐτὸν σφοδρῶς, καὶ ἐζήτηε πολὺν χρόνον νὰ τὸν θανατώσῃ. Ὁ δὲ Δαυὶδ ὑπέφερε τὸν καταδιωγμὸν αὐτὸν γενναίως καὶ μετὰ πραύτητος, σεβόμενος πάντοτε τὴν βασιλικὴν ἀξίαν ἐν τῷ Σαοὺλ, καὶ προτιμῶν νὰ πάθῃ πάντα μᾶλλον, ἢ νὰ ἐκδικηθῇ ἐναντίον του.

Εἰς μίαν μάχην μετὰ τοὺς Φιλισταίους, τρωθεὶς ὁ Σαοὺλ εἰς τὰ ὑποχόνδρια, ἐτελείωσεν ὁ ἴδιος τὴν ζωὴν του, πεσὼν ἐπὶ τὸ ξίφος αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ ζῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Δαυὶδ τὸν διεδέχθη, καὶ πρώτη χρῆσις τῆς βασιλικῆς αὐτοῦ ἐξουσίας ἦτο νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατον τοῦ ἐχθροῦ του, θανατώσας ἐκεῖνον, ὅστις ἐτόλμησε νὰ ἐπιβάλλῃ χεῖρα εἰς τὸν Σαοὺλ.

Ἀφοῦ δὲ ἐκυρίευσεν τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔστησεν αὐτοῦ τὴν καθέδραν του, αὐξανόμενος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν δόξαν

καὶ τὴν ἰσχύν· διότι ὁ Θεὸς ἦτο μετ' αὐτοῦ. Ἡθέλησε νὰ ἀνεγείρῃ καὶ ναὸν εἰς τὸν Κύριον, ἀλλ' ὁ προφήτης Νάθαν ἐστάλη παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτόν· « Ἐγὼ θέλω ἀνυψῶσαι εἰς τὸν θρόνον σου ἓνα ἐκ τῶν υἱῶν σου, καὶ αὐτὸς θέλει οἰκοδομήσει ναὸν εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματός μου· σὺ ἔχυσας αἷμα πολὺ, καὶ ἔκαμες μάχας πολλὰς καὶ μεγάλας· διὰ τοῦτο δὲν θέλεις οἰκοδομήσει σὺ τὸν ναὸν εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματός μου ».

Ὁ Δαυὶδ ἐμόλυνε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ δι' ἐνὸς μεγάλου ἀμαρτήματος, ἤγουν διέταξε νὰ θανατώσωσιν ἓνα ἐκ τῶν στρατηγῶν του, διὰ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν γυναῖκά του. Ὅθεν ἔστειλε πάλιν ὁ Θεὸς τὸν προφήτην αὐτοῦ εἰς αὐτόν, ὅστις, διὰ νὰ δώσῃ εἰς τὸν Δαυὶδ νὰ καταλάβῃ καθαρώτερα τὸ μέγεθος τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ, τῷ διηγήθη τὸ ἀκόλουθον καταναυκτικὸν διήγημα· « Ἰπῆρχον, λέγει, εἰς μίαν πόλιν τοῦ βασιλείου σου δύο ἄνθρωποι, εἰς πλούσιος, καὶ εἰς πένης· ὁ μὲν πλούσιος εἶχε ποιμνία καὶ βουκόλια πολλὰ· ὁ δὲ πτωχὸς εἶχε μίαν μόνην ἀμνάδα μικράν, ἣν εἶχεν ἀγοράσει καὶ ἐκθρέψει μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας· ἀπὸ τοῦ ἄρτου αὐτοῦ ἔτρωγε καὶ ἀπὸ τοῦ ποτηρίου αὐτοῦ ἔπινε, καὶ εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ ἐκοιμάτο, καὶ τὴν ἡγάπα ὡς θυγατέρα του. Ἐνός δέ τις ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου, καὶ αὐτὸς δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ ἐκ τῶν ποιμνίων καὶ τῶν βουκολίων αὐτοῦ διὰ νὰ ξενίσῃ τὸν φίλον, ἀλλ' ἐπῆρε τὴν ἀμνάδα τοῦ πτωχοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐφίλευσε μετὰ αὐτὴν τὸν ξένον του »· « Ὁ Δαυὶδ, ἀκούσας τούτους τοὺς λόγους, ἠγανάκτησε μέγας ἐναντίον ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποκρίνεται εἰς τὸν Νάθαν· « Ζῆ Κύριος! ἄξιός θανάτου εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἔπραξε τοῦτο· θέλει ἀποδώσει τὴν ἀμνάδα ἑπταπλάσιον, διότι ἔπραξε ταῦτα, καὶ δὲν ἐλυπήθη τὸν πτωχόν ». Τότε λέγει ὁ Νάθαν εἰς τὸν Δαυὶδ· « Σὺ εἶσαι ἐκεῖνος, ὅστις ἔπραξας τοῦτο! Τὰδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ· « Ἐγὼ σε κατέστησα κύριον παντὸς τοῦ οἴκου τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ· διὰ τί λοιπὸν ἠθέτησας τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, καὶ ἔπραξας τὸ πονηρὸν ἐμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ; Τὸν Οὐρίαν ἔκαμες νὰ χάσῃ τὴν ζῶν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐπῆρες. Διὰ τοῦτο ἡ ῥομφαία

δὲν θέλει ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τῆς οἰκίας σου· ἐγὼ θέλω ἐγείρει κακὰ ἐναντίον σου ἐξ αὐτοῦ τοῦ οἴκου σου ». Ὁ Δαυὶδ ἔταπεινώθη εἰς τὴν φωνὴν τοῦ προφήτου, καὶ εἶπεν· « Ἥμαρτον εἰς τὸν Θεόν ». Ὁ δὲ Νάθαν ἀπεκρίθη· « Ὁ Θεός, ὅστις βλέπει τὴν εἰλικρινεῖαν τῆς μετανοίας σου, ἀφῆκε τὴν ἁμαρτίαν σου, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃς ».

Μέγα καὶ ἀξιοσημείωτον παράδειγμα τῆς θείας εὐσπλαγγχίας, ἣτις συγχωρεῖ οὕτω ταχέως τὸ ἁμάρτημα τοῦ Δαυὶδ. Ἄλλ' ὅμως καὶ ἡ μετάνοια τοῦ Δαυὶδ ἦτον εἰλικρινής· διότι δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς ζωῆς ἔκλειε τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Πλὴν καὶ ἄλλως ἀπένιψεν ὁ Δαυὶδ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην διὰ μεγάλων θλίψεων· ἐπειδὴ εἰς ἓκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ὁ Ἀβессαλώμ, ἐπανάστη κατ' αὐτοῦ, καὶ τὸν ἠνάγκασε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Τελευταῖον δὲ ἀπέθανε, φθάσας εἰς βαθὺ γῆρας, μετ' εὐδαιμονίας καὶ δόξης μεγάλης.

§. 38. Βασιλεία τοῦ Σολομῶντος.

Ὁ Σολομῶν διεδέξατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Δαυὶδ· ἠγάπησε κατ' ἀρχάς τὸν Κύριον, καὶ ἐπορεύθη πολὺν καιρὸν τὸν δρόμον τοῦ πατρὸς του Δαυὶδ. Ὁ δὲ Θεός ἐνεφανίσθη αὐτῷ κατ' ὄναρ, καὶ εἶπε· « Ζήτησόν μοι ὅ,τι θέλεις νὰ σοὶ δώσω ». Ὁ νέος οὗτος βασιλεὺς δὲν ἐζήτησε παρὰ τοῦ Θεοῦ οὔτε πλοῦτη, οὔτε νίκας κατὰ τῶν ἐχθρῶν του, οὔτε βασιλείαν μακρὰν, καθὼς ἐκείνην τῶν πατέρων αὐτοῦ, ἀλλ' ἐζήτησε καρδίαν φρονίμην διὰ νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ κρίνῃ τὸν λαὸν ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ.

Ὁ Θεός ἐπήκουσεν εἰς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, λέγων· « Ἐπειδὴ δὲν ἐζήτησας παρ' ἐμοῦ νὰ σοὶ δώσω μακρότητα ἡμερῶν, οὔτε πλοῦτον, οὔτε τὸν θάνατον τῶν ἐχθρῶν σου, ἀλλὰ σοφίαν μόνον διὰ νὰ διακρίνῃς τὸ δίκαιον· ἰδοὺ ἐπλήρωσα τὸ ζήτημά σου, καὶ σοὶ ἔδωκα καρδίαν φρονίμην καὶ σοφὴν, καὶ δὲν ἐφάνη κανεὶς τοιοῦτος προητέρά σου, καὶ μετὰ σέ δὲν θέλει φανῆ ἄλλος ὁμοίος σου· σοὶ ἔδωκα δὲ καὶ ὅσα δὲν ἐζήτησας, πλοῦτον καὶ δόξαν. Ἐὰν βαδίζῃς τὸν δρόμον μου, καὶ φυλάττης τὰς ἐντολάς μου, ὡς ἐβόησεν Δαυὶδ ὁ πατήρ σου, θέλω πληθύνει τὰς ἡμέρας σου εἰς τὴν γῆν ».

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Σολομῶντος πρέπει νὰ ζητῶμεν πρὸ παντὸς ἄλλου τὴν σοφίαν καὶ σύνεσιν· διότι χωρὶς αὐτὴν οὐδὲν δύναται νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, οὔτε ὁ πλοῦτος, οὔτε ἡ δόξα, οὔτε ἡ ζωὴ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄.

§. 39. Οικοδομή τοῦ ναοῦ.

(Α. Κ. Κ. 4,495. Π. Χ. γ. 1013).

Ἐρρέθη ὅτι ὁ Δαυὶδ ἠθέλησε νὰ οἰκοδομήσῃ ναὸν εἰς τὸν Κύριον, ἀλλ' ὁ Κύριος ἐδήλωσεν εἰς αὐτὸν, ὅτι ὁ υἱὸς του θέλει οἰκοδομήσει τὸν ναὸν, διότι αὐτὸς εἶχε βάψει τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸ αἶμα. Ὁ Σολομών λοιπὸν, οὕτινος τὸ ὄνομα σημαίνει *εἰρηνικός*, ἤρχισε καὶ ἐτελείωσε τὴν οἰκοδομὴν τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου ναοῦ, ὅστις ἦτον ἐν ἀπὸ τὰ ἐπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο μετεχειρίσθη πλέον τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων ἐργατῶν, καὶ ἐτελέσθη μετὰ ἔνδεκα ἐτῶν ἐργασίαν. Πάντα τὰ μέρη τοῦ ναοῦ, ὅστις ἀνηγέρθη πρὸς δόξαν Θεοῦ, ἦσαν κεκαλυμμένα ἐκ χρυσοῦ. Τελειωθέντος δὲ, ἠνώθησαν πάντες οἱ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πᾶς ὁ λαὸς μετὰ τοῦ βασιλέως, ἵνα μετακομίσωσι τὴν κιβωτὸν τῆς Διαθήκης εἰς τὸ νέον τοῦτο ἁγιαστήριον. Ἡ δὲ κιβωτὸς αὕτη ἦτο κατεσκευασμένη ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ἐντετυλιγμένη ἐκ πολυτίμων ὑφασμάτων, καὶ περιέχουσα τὰς δύο λιθίνας πλάκας, αἷς ἀπέθηκεν ἐκεῖ ὁ Μωϋσῆς, ὅτε ἔκαμεν ὁ Θεὸς τὴν διαθήκην μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν Σινά. Καὶ ἡ μὲν κιβωτὸς ἐβαστάζετο ὑπὸ τῶν ἱερέων καὶ τῶν Λευϊτῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐπροπορεύοντο τῆς κιβωτοῦ, καὶ μουσικῶν πλήθος, ψάλλοντες ᾠσματα εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸ ἔνδον τοῦ ναοῦ, ἔστη ὁ Σολομών κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου Κυρίου ἐνώπιον πάσης τῆς ἐκκλησίας Ἰσραὴλ, καὶ διεπέτασε τὰς χεῖράς του εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ εἶπε· « Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ! δὲν εἶναι ἄλλος Θεὸς ὁμοίος σου ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κάτω· καὶ λοιπὸν εἶναι πιστευτὸν ὅτι κατοικεῖ ἀληθῶς ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Θεός; Ἐπειδὴ ἂν ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν ἦναι ἀδύνατον νὰ σὲ χωρήσωσι, πόσῳ ὀλιγώτερον δύναται νὰ σὲ χωρήσῃ ὁ ναὸς οὗτος, ὃν ᾠκοδόμησα πρὸς δόξαν σου!» Προσέθηκε δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς

ΣΥΝΟΨΙΣ
ΤΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄.

§. 1. Δημιουργία τοῦ κόσμου.
Π. Χ. 5508.

ΠΡΙΝ ὁ Θεὸς κτίσῃ τὸν κόσμον, κανὲν ἐκ τῶν κτισμάτων, ὅσα τῶρα βλέπομεν, δὲν ἦτον, οὔτε ἥλιος, οὔτε γῆ, οὔτε θάλασσα, οὔτε ἄλλο τίποτε, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός· διότι αὐτὸς μόνος εἶναι αἰώνιος, ἄγονο δὲν ἔλαβέ ποτε ἀρχὴν, καθὼς οὔτε τέλος θέλει λάβει ποτέ.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. Ἐποίησε δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ μηδενός, εἰς ἕξ ἡμέρας, διὰ μόνου τοῦ λόγου του. Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἔκτισε τὸ φῶς, διαχωρίσας αὐτὸ ἀπὸ τοῦ σκότους, τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε πρότερον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Τὴν δὲ δευτέραν, τὸ στερέωμα, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν οὐρανόν. Τὴν δὲ τρίτην συνήγαγε πάντα τὰ ἐφ' ὅλην τὴν γῆν διακεχυμένα ὕδατα εἰς μίαν συναγωγὴν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε θαλάσσας, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρὰ, ἣτις ἐβλάστησε κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτὰ πάντα, καὶ ἐστολίσθη ἐκ παντὸς εἴδους χλόης καὶ ἀνθέων καὶ δένδρων ὡς κῆπος ὠραῖος. Τὴν δὲ τετάρτην ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας ἐν τῷ στερεώματι. Τὴν δὲ πέμπτην τοὺς ἰχθύας τῆς θαλάσσης καὶ τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν ὑδάτων. Τὴν ἕκτην, τελευταῖον, παρήγαγεν ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ ζῶα ἀπὸ τοῦ μεγίστου ἐλέφαντος μέχρι καὶ τοῦ μικροτάτου ἐντόμου.

λόγους ὁ Σολομών εἰς τούτους, καὶ ἀφ' οὗ ἐτελείωσέ τὴν προσευχὴν, κατήλθε πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσε τὰ ὀλοκαυτώματα· καὶ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐνέπλησε τὸν ναὸν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἔβλεπε ταῦτα τὰ θαυμάσια.

§. 40. Ἀπιστία τοῦ Σολομώντος, καὶ τελευτῆ.

Ὁ Σολομών, ἀφ' οὗ ὑπερέβη πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς εἰς τὸν πλοῦτον καὶ εἰς τὴν δόξαν, ἐκυριεύθη ὑπὸ τῆς φιληδονίας, καὶ διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς. Καὶ τίς νὰ τὸ πιστεύσῃ; Αὐτός, ὅστις εἶχε κτίσει ναὸν μεγαλοπρεπῆ εἰς τὸν ἀληθῆ Θεόν, ἐξέκλινεν ὕστερον τὴν καρδίαν του εἰς τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων ἢ τῶν ψευδοθεῶν, οὓς ἐλάτρευον τὰ ἄπιστα ἔθνη! Ὁ δὲ Κύριος, ὀργισθεὶς κατ' αὐτοῦ, τῷ εἶπεν· « Ἐπειδὴ ἔπραξας ταῦτα, καὶ δὲν ἐφύλαξας τὰς ἐντολάς μου, ἐγὼ θέλω διαρρήξει τὴν βασιλείαν σου, καὶ θέλω δώσει τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὸν δούλόν σου, ὅταν ὁ υἱός σου σὲ διαδεχθῆ· δύω δὲ φυλάς θέλω ἀφήσει εἰς αὐτὸν διὰ Δαυὶδ τὸν δούλόν μου, καὶ διὰ Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν ἐκλεξα εἰς ἑμαυτόν ». Ὁ Σολομών ἀπέθανε, βασιλεύσας τεσσαράκοντα ἔτη ἐπὶ πάντα τὸν Ἰσραήλ· ὁ δὲ Ἱεροβοάμ ὁ δούλος αὐτοῦ, ἀποστατήσας, ἐγένετο βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ· εἰς δὲ τὸν Ῥοβοάμ τὸν υἱὸν τοῦ Σολομώντος ἔμεινε μόνον ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ τοῦ Βενιαμίν.

Ὅταν τις συλλογισθῆ, πόσῃν σόνεσιν ἔδειξεν ὁ Σολομών κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας του, καὶ ποίαν μωρίαν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, πρέπει νὰ τρέμῃ. Ἐξ αὐτοῦ βλέπει, πόσον πρέπει νὰ προσέχη εἰς ἑαυτὸν, καὶ νὰ ἔχη διὰ παντὸς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀφ' οὗ εἰς βασιλεὺς, τοσοῦτον φρόνιμος καὶ τοσοῦτον εὐδόκιμος παρά τῷ Θεῷ, ἐλησμόνησε τοσοῦτον τὸν ἑαυτὸν του, ὥστε προσεκύνησε καὶ τοὺς ψευδοθεοὺς τῶν ἔθνων.

§. 41. Βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ.

Δέκα φυλαὶ λοιπὸν, ἀποχωρισθεῖσαι παντελῶς ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Δαυὶδ, συνέστησαν ὑπὸ τὸν Ἱεροβοάμ ἕτερον βασίλειον, οὗ τινος μητρόπολις ἐγένετο ἡ Σαμάρεια. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαιρέσεως ταύτης ὑπῆρξαν ὀλεθριώτατα πρὸς τε τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα καὶ πρὸς τὸ τοῦ Ἰσραήλ, διότι πολλάκις ἐπολέμησαν

πρὸς ἄλληλα. Τὸ δὲ χεῖριστον, ὅτι ὁ Ἱεροβοάμ, φοβούμενος, μήπως ὁ λαὸς αὐτοῦ, ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ διὰ νὰ προσφέρῃ ἐκεῖ τὰς θυσίας του κατὰ τὸν νόμον, ἐνωθῆ ἄλλοις μετὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀνήγειρε θυσιαστήρια ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατασκεύασε δύο χρυσαῖς δαμάλεις, καὶ εἶπεν εἰς τὸν λαόν· « Ἰδοὺ οἱ Θεοὶ σου Ἰσραὴλ, οἵτινες σὲ ἔφερον ἐδῶ ἐκ τῆς Αἰγύπτου! αὐτοὺς πρέπει νὰ λατρεύωμεν ». Ἡ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἤθελεν ἐκλείπει παντελῶς, ἂν ὁ Θεὸς, διὰ τὴν ἀγαθότητά του, μὴ ἐξαπέστελλε προφήτας, ἵνα διατηρήσῃ τὴν γνῶσιν τοῦ ὀνόματός του. Ὁ ἐνδοξότερος τῆς τοῦ Ἰσραὴλ βασιλείας ἐγένετο ὁ Ἡλίας, ὅστις ἤρχισε νὰ προφητεύσῃ ἐπὶ τοῦ βασιλέως Ἀχαάβ τοῦ κακίστου. Εἰς αὐτὸν παρουσιάσθη ὁ Ἡλίας, καὶ τῷ εἶπεν ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ· « Ἐπὶ τρία ἔτη οὐ μὴ πέσῃ δρόσος καὶ βροχὴ, εἰ μὴ διὰ τοῦ λόγου τοῦ στόματός μου ». Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀπειλὴ αὕτη δὲν μετέβαλε τὴν γνώμην τοῦ Ἀχαάβ. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀνεχώρησεν ὁ Ἡλίας εἰς τὸν χειμάρρον Χορρὰθ, καὶ οἱ κόρακες ἔφερον εἰς αὐτὸν ἐκεῖ ἄρτους τὸ πρωῒ, καὶ κρέας τὸ ἑσπέρας, καὶ ὕδωρ ἔπινεν ἐκ τοῦ χειμάρρου. Μετὰ δὲ τριετῆ ἀνομβρίαν ἐγένετο πείνα μεγίστη εἰς τὴν Σαμάρειαν, καὶ τότε εἶπεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἡλίαν· « Ὑπάγε νὰ φανῆς εἰς τὸν Ἀχαάβ, καὶ θέλω δώσει βροχὴν εἰς τὴν γῆν ». Αὐτὸς δὲ ὑπακούσας, ἐπορεύθη, καὶ, διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὸν λαόν, ὅτι οἱ προφῆται τοῦ Βάαλ ἦσαν ἀπατεῶνες, ἐζήτησε νὰ τῷ δοθῶσι δύο βόες. « Ἐγὼ, εἶπε, θέλω καταμελίσει τὸν ἕνα, καὶ ἐπιθέσει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ξύλων, καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ Βάαλ ἄς κάμωσι τὸ αὐτὸ εἰς τὸν ἕτερον· ἔπειτα θέλωμεν ἐπικαλεσθῆ ἑκάτεροι τὸν Θεόν, ὃν λατρεύομεν, καὶ ὁπότερος ἤθελεν ἐπακούσει τῆς δεήσεως ἡμῶν, νὰ καταπέμψῃ πῦρ οὐρανόθεν νὰ καύσῃ τὰ ὀλοκαυτώματα, οὗτος θέλει γνωρισθῆ ὡς Θεὸς ἀληθής ».

Ὁ λόγος τοῦ προφήτου ἐγένετο δεκτός· καὶ οἱ μὲν ἱερεῖς τοῦ Βάαλ ἐπεκαλέσθησαν τὸν Θεὸν αὐτῶν, ἀλλ' αὐτὸς διέμεινε κωφὸς εἰς τὰς φωνάς των. Ὁ δὲ Ἡλίας μόλις ὕψωσε τὴν φωνὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Θεὸν Ἀβραάμ, καὶ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἐπιπεσὸν κα-

τέφαγε τὰ ὄλοκαυτώματα καὶ τὰ ξύλα τῆς θυσίας, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τοὺς λίθους καὶ τὸν χοῦν. Τότε ἔπεσε πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ εἶπον· « Ἀληθῶς ὁ Κύριος εἶναι ὁ ἀληθὴς Θεός »! Ἐπειτα συνέλαβον τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βάαλ, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτοὺς πάντας.

Ἡ ἀληθὴς πίστις θέλει πάντοτε θριαμβεύσει κατὰ τῆς πλάνης, ἣτις διαδίδεται εἰς τὸν κόσμον. Αὕτη θέλει γνωρισθῆ πάντοτε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῆς καὶ ἀπὸ τῆς προστασίας, ἣν λαμβάνει πάντοτε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. Ἄδύνατον δ' εἶναι νὰ υπάρχη ἄλλη, εἰ μὴ μία καὶ μόνη ἡ ἀληθὴς θρησκεία, καθὼς καὶ εἰς μόνος εἶναι ὁ ἀληθὴς Θεός. Εὐγνωμονεῖτε καὶ εὐχαριστεῖτε αὐτὸν, ὡ τέκνα, ὅτι ἠδδόκησε νὰ γεννηθῆτε καὶ νὰ ανατραφῆτε εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀληθινῆς ταύτης θρησκείας, ἣν τοσοῦτοι ἄλλοι στεροῦνται τῆς εὐτυχίας ταύτης νὰ τὴν γνωρίζωσι· καὶ μένετε πιστοὶ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σας.

Ὁ προφήτης Ἠλίας, ἀφ' οὗ ἐτέλεσε καὶ ἄλλα πολλὰ θαύματα ἀνελήφθη ἐπὶ πυρίνου ἄρματος εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ἀφῆκε διάδοχον τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Ἐλισσαῖον, ὅστις ἐκληρονόμησε τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ διδασκάλου του.

§. 42. Ἡ αἰχμαλωσία τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ Ἰούδα.

Τῶν προφητῶν ἡ ἀγιότης καὶ τὰ θαύματα, τὰ ὅποια ἐτέλεσαν, δὲν διώρθωσαν οὔτε τοὺς βασιλεῖς, οὔτε τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· διὰ τοῦτο τελευταῖον ἐξεβράβη κατ' αὐτῶν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σαλμανασάρ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, ὅστις ἀπήγαγεν αὐτοὺς αἰχμαλώτους εἰς τὰς χώρας αὐτοῦ, καὶ κατέστρεψε τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ ὅποῖον εἶχε διαρκέσει διακόσια πεντήκοντα τέσσαρα ἔτη. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Ἰούδα καθρέθη, καθὼς καὶ ἡ τοῦ Ἰσραὴλ, πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀμαρτιῶν των. Ἡ θεία δικαιοσύνη ἔλαμψε τελευταῖον ἐναντίον τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἀφ' οὗ αὐτὸς πολὺν χρόνον πρότερον προέλεγε καὶ ἠπέλπει αὐτοὺς διὰ τοῦ στόματος τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν.

Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σεδεκίου, Ναβουχοδονόσορ, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος, ἐξεστράτευσε μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ μετὰ διετῆ πολιορκίαν ἐκυρίευσεν αὐτήν, ἐνέπρησε τὸν περικαλλῆ ναὸν, ὃν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομῶν,

καὶ κατηδάφισε τὴν πόλιν ἅπασαν· ἐξετύφλωσε δὲ καὶ τὸν βασιλέα Σεδεκίαν, ἀφ' οὗ πρῶτον ἔσφαξε τοὺς υἱοὺς τοῦ ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγεν αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα σιδηροδέσιμον, καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ αἰχμάλωτων.

§. 43. Ὁ Δανιήλ καὶ οἱ τρεῖς παῖδες.

Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ Ἰούδα, ἦσαν καὶ οἱ ἐφεξῆς τέσσαρες ἐπίλεκτοι νεανίαί· Δανιήλ, Ἀνανίας, Ἄζαρίας καὶ Μισαήλ, οἵτινες διεκρίθησαν ἐν Βαβυλῶνι διὰ τὴν βαθειαν αὐτῶν σύνεσιν, καὶ τὴν ἀκλόνητον σταθερότητα εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν πατρῴαν εὐσέθειαν. Εἰς τοὺς τέσσαρας τούτους νέους, ἐκλεχθέντας εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως, διέταξεν ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ νὰ παραθέτωσι καθ' ἐκάστην βρώματα ἐκ τῆς τραπέζης του, καὶ οἶνον ἐξ ἐκείνου, τὸν ὅποιον ἔπινεν αὐτός ὁ ἴδιος, ὥστε, ἀφ' οὗ τραφῶσιν οὕτω τρία ἔτη, νὰ δύνωνται νὰ παρουσιασθῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ νὰ παραμένωσιν ἐκεῖ εἰς τὴν θεραπείαν του. Ὁ Δανιήλ, δωδεκαετῆς ὢν τότε, ἔλαβεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ μὴ μιανθῇ ποτὲ, τρώγων ἀπὸ τῶν κρεάτων τῆς τραπέζης τοῦ βασιλέως· διότι ἦσαν ἀπηγορευμένα ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ Μωϋσέως. Παρεκάλεσε λοιπὸν νὰ μὴ δίδωσι δέκα ἡμέρας τίποτ' ἄλλο εἰς αὐτοὺς, εἰ μὴ ὄσπρια· καὶ μετὰ τὰς δέκα ἡμέρας τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἐφάνησαν φαιδρότερα, καὶ αὐτοὶ παχύτεροι τῶν ἄλλων παίδων, οἵτινες ἔτρωγον τὰ ἐκ τῆς βασικῆς τραπέζης βρώματα. Ὅθεν ἐπέισθη Ἀμελσαδ ὁ ἐπιστάτης αὐτῶν νὰ τοῖς δίδῃ καὶ τοῦ λοιποῦ αὐτὴν τὴν τροφήν ἀντὶ τῆς βασιλικῆς. Ὁ δὲ Θεὸς κϋλόγησε τοὺς τέσσαρας αὐτοὺς δούλους του, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σύνεσιν καὶ φρόνησιν εἰς πᾶσαν παιδείαν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ διωρισμένου καιροῦ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εὐρέθησαν κατὰ πάντα ἀνώτεροι πάντων τῶν ἄλλων παίδων.

§. 44. Ὁ Δανιήλ ἐξηγεῖ τὸ ἐνύπνιον τοῦ βασιλέως.

Ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶδεν ὄνειρον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐταράχθη πολὺ τὸ πνεῦμά του, καὶ ἔπειτα τὸ ἐλησμόνησε κατὰ κράτος.

Προσεκάλεσε λοιπόν πάντας τούς σοφούς τοῦ βασιλείου τοῦ διὰ τὴν ἐξηγήσασιν αὐτὸ τὸ ἐνύπνιον· καί, ἐπειδὴ ἠπέλιψε θάνατον εἰς αὐτούς, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ τὸ ἐξηγήσωσιν, εἶπον εἰς αὐτόν· « Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς, ὅστις δύναται νὰ κάμῃ αὐτὸ, τὸ ὁποῖον προστάζετε, βασιλεῦ! Μόνοι οἱ Θεοί, οἵτινες ὅμως δὲν συνοικοῦσι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, δύναται νὰ ἐξηγήσῃσι τὸ ἐνύπνιον σου ». Ἡ ἀπόκρισις αὕτη παρώργισε τοσοῦτον τὸν βασιλέα, ὥστε διέταξε νὰ θανατώσῃσι πάντας τούτους τούς σοφούς τῆς Βαβυλῶνος. Τότε παρουσιάσθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὁ Δανιὴλ, καὶ ἐδεήθη νὰ τῷ δώσῃ ὀλίγον καιρὸν, διὰ νὰ κάμῃ τὴν ζητουμένην ἐξήγησιν. Ἐπειτα εἰσήλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ἔκαμε γνωστὸν τοῦτο εἰς τοὺς φίλους του, Ἀνανίαν, Μισαὴλ καὶ Ἄζαριαν, ἵνα ἐπικαλεσθῶσι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτούς τὸ μυστήριον τοῦτο, διὰ νὰ μὴ ἀπολεσθῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τῶν ἄλλων σοφῶν τῆς Βαβυλῶνος. Τότε ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν Δανιὴλ ἐν ὄραματι τῆς νυκτός, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα νὰ εἴπῃ τὴν ἐξήγησιν. « Ἄκουσον, ὦ βασιλεῦ! τῷ εἶπε, τί εἶδες εἰς τὸν ὕπνον σου. Σοὶ ἐφάνη ὡς μία μεγάλη εἰκὼν, τῆς ὁποίας ἡ ὄρασις ἦτον φοβερά· ἡ μὲν κεφαλὴ αὐτῆς ἦτο χρυσοῦ· αἱ δὲ χεῖρες καὶ τὸ σῆθος καὶ οἱ βραχίονες, ἀργυροὶ, ἡ δὲ κοιλία καὶ οἱ μηροί, χαλκοῦ· αἱ κνήμαι, σιδηραῖ, οἱ δὲ πόδες, μέρος μὲν τι σιδηροῦν, μέρος δὲ τι ὀστράκινον. Ἐθεώρεις προσεκτικῶς τὸ ὄραμα τοῦτο, ἕως ἀπεσχίσθη λίθος ἐξ ὄρους, χωρὶς νὰ ἀποκοπῇ ὑπὸ ἀνθρωπίνης χειρὸς, καὶ ἐκτύπησε τὴν εἰκόνα εἰς τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνοους, καὶ τοὺς συνέτριψε. Τότε συνετρίβησαν πάντα, τὸ ὄστρακον, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, ὁ ἄργυρος καὶ ὁ χρυσοῦς ὁμοῦ, καὶ ἐγένοντο ὡς κονιορτὸς ἄλωνος, τὸν ὁποῖον διασκορπίζει ὁ ἄνεμος, καὶ διεσκεδάσθησαν χωρὶς νὰ μείνῃ οὐδ' ἕχνος ἐξ αὐτῶν· ὁ δὲ λίθος, ὁ κτυπήσας τὴν εἰκόνα, ἔγεινεν ὄρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσε πᾶσαν τὴν γῆν. Τοῦτο εἶναι τὸ ἐνύπνιον. Τώρα λέγομεν καὶ τὴν ἐξήγησιν αὐτοῦ ἐνώπιόν σου. Σὺ εἶσαι βασιλεὺς βασιλείων, εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βα-

σιλειάν ισχυράν καὶ κραταιάν καὶ ἔντιμον. Σὺ λοιπὸν εἶσαι ἡ χρυσοῦ κεφαλὴ τῆς εἰκόνας. Μετὰ σὲ δὲ θέλει ἀνορθωθῆ ἄλλη βασιλεία κατωτέρα σου, ἣτις θέλει εἶναι ἀργυρᾶ (ἡ τῶν Περσῶν, ἐν ἔτει ἀπὸ Κ. Κ. 4425)· ἄλλη τρίτη βασιλεία θέλει ἀνορθωθῆ μετὰ ταῦτα, ἣτις θέλει εἶναι χαλκίνη, καὶ θέλει κυριεύσει πάσης τῆς γῆς (ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν ἔτει ἀπὸ Κ. Κ. 4635)· καὶ τετάρτη ἄλλη βασιλεία, ἣτις ἔσται ισχυρὰ καὶ σίδηρος· καὶ αὕτη θέλει καταστρέψει καὶ συντρίψει πάντα εἰς κονιορτόν (ἡ ῥωμαϊκὴ κοσμοκρατορία, ἡ καταστρέψασα πάσας σχεδὸν τὰς ἄλλας βασιλείας). Ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλείων ἐκείνων ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρῆσεται· ἡ βασιλεία αὕτη δὲν θέλει μεταβῆ εἰς ἄλλον λαόν· ἀλλὰ θέλει καθαιρῆσαι πάσας ταύτας τὰς βασιλείας, καὶ αὕτη θέλει διαμῆνει εἰς τοὺς αἰῶνας».

(Ἡ προκαταγγελομένη ἐνταῦθα βασιλεία εἶναι ἡ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ὅστις συνέστησεν ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλεία αὐτοῦ, καὶ καμμία δύναμις δὲν θέλει δυνηθῆ ποτὲ νὰ τὴν καταστρέψῃ).

Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ἀκούσας τὴν ἑρμηνείαν τοῦ ἐνυπνίου, εἶπεν εἰς τὸν Δανιὴλ· « Ἐπ' ἀληθείας ὁ Θεὸς ὑμῶν αὐτὸς εἶναι Θεὸς θεῶν καὶ κύριος τῶν βασιλείων, ὅστις ἀποκαλύπτει μυστήρια! » Ἐπειτα ἐμεγάλυνε τὸν Δανιὴλ, καταστήσας αὐτὸν ἄρχοντα σατραπῶν ἐπὶ πάσης τῆς χώρας Βαβυλῶνος.

§. 45. Εἰκὼν τοῦ Ναβουχοδονόσορος.

Ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ κατεσκεύασεν εἰκόνα χρυσοῦν, καὶ ἀπέστειλε νὰ συναθροίσῃ τοὺς ὑπάτους καὶ τοὺς στρατηγούς, καὶ τοὺς τοπάρχας, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀξιώματι, διὰ νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνας. Ἀφ' οὗ δὲ συνήχθησαν, ἐφώνηξεν ὁ κήρυξ δυνατὰ· « Λαοὶ, φυλαὶ, καὶ γλῶσσαι! τὴν ὥραν, καθ' ἣν ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τῆς κιθάρας καὶ τῶν ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων, προσπίπτοντες προσκυνεῖτε τὴν χρυσοῦν εἰκόνα, ἣν ἔστησεν ὁ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ. Ἐὰν μὴ πέσῃ τις νὰ προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ

θέλει ριφθῆ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ». Πάντες οἱ ὑπήκοοι τοῦ βασιλέως ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, πλὴν τῶν τριῶν παίδων τῶν συντρόφων τοῦ Δανιὴλ, τοὺς ὁποίους κατήγγειλαν εἰς τὸν βασιλέα ὡς μὴ πεσόντας νὰ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα του κατὰ τὴν προσταγὴν. Ὁ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς μεγάλως ἐν αὐτοῖς, εἶπε νὰ φέρωσιν αὐτοὺς ἔμπροσθέν του, τὸν Ἀνανίαν, Μισαὴλ καὶ Ἄζαρίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντας· « Ἀληθῶς δὲν λατρεύετε τοὺς θεοὺς μου, καὶ δὲν προσκυνεῖτε τὴν εἰκόνα μου; Ἐὰν μὴ προσκυνήσητε αὐτήν, καθὼς ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος καὶ τῶν ἄλλων μουσικῶν ὀργάνων, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ θέλετε ριφθῆ εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην· καὶ τίς εἶναι ἐκεῖνος ὁ Θεός, ὅστις θέλει σᾶς λυτρώσει ἀπὸ τὰς χειράς μου »; « Ὁ Θεός, ὃν λατρεύομεν, εἶπον οἱ νεανίαι, δύναται νὰ μᾶς ἐκβάλη ἀπὸ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς, καὶ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἐκ τῶν χειρῶν σου, ὦ βασιλεῦ! » Τότε ὁ Ναβουχοδονόσορ ἀναψεν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη, καὶ ἐπρόσταξε νὰ καύσωσιν ἑπταπλασίως τὴν κάμινον, καὶ νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ μέσον αὐτῆς τοὺς παῖδας δεδεδμένους. Ἄλλ', ὦ τοῦ θαύματος! οἱ παῖδες οὗτοι περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογός, ὑμνοῦντες τὸν Θεόν, καὶ εὐλογοῦντες τὸν Κύριον, ὅστις ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῆς φλογός τῆς καμίνου.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβουχοδονόσορ, ἐκπλαγείς ἐπὶ τούτῳ, εἶπεν εἰς τοὺς μεγιστάνας του· « Δὲν ἐρρίφθησαν εἰς τὸ μέσον τοῦ πυρὸς δεδεδμένοι τρεῖς ἄνδρες; Ἐγὼ δὲ βλέπω τέσσαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς, καὶ ὁ τέταρτος φαίνεται ὡς υἱὸς Θεοῦ ». Ἐπειτα πλησιάσας εἰς τὴν κάμινον ἐφώνησε· « Δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου! ἐξέλθετε ἐκ τῆς καμίνου ». Οἱ δὲ παῖδες ἐξῆλθον ἀβλαβεῖς ἐκ τῆς καμίνου, χωρὶς νὰ καῖ οὔτε μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς των. « Εὐλογητὸς ὁ Θεός τοῦ Σεδράχ Μισάχ καὶ Ἀβδεναγῶ, εἶπεν, ὅστις ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του, καὶ διέσωσε τοὺς παῖδάς του, οἵτινες ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν! καὶ ἐγὼ ἐκδίδω διατάγμα, ἵνα πᾶς λαὸς, φυλὴ,

γλώσσα, ἣτις ἂν βλασφημήσῃ τὸν Θεὸν τοῦ Σεδράχ Μισάχ καὶ Ἄβδεναγῶ, ἀπολεσθῆ, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ διαρπαγῆ· διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς δυνατὸς νὰ σώζῃ οὕτως ». Ἀνύψωσε δὲ καὶ εἰς ἀξιώματα μεγαλύτερα τοὺς τρεῖς τούτους συντρόφους τοῦ Δανιήλ.

Ἐποῖον θαυμαστὸν παράδειγμα θάρρους καὶ πίστεως εἰς τὸν Θεόν ! Ἀλλὰ καὶ πόσον θαυμασῶς ἀντημεψήθησαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐφάρνερωσε τὴν δόξαν του εἰς τὴν περίστασιν ταύτην.

§. 46. Ὁ Δανιήλ ἐν τῷ λάκκῳ τῶν λεόντων.

Καὶ ὁ Δανιήλ ὑπέστη πολλὰ ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καθὼς καὶ οἱ εἰρημένοι σύντροφοι αὐτοῦ οἱ τρεῖς παῖδες. Ἡ μεγάλη καὶ σταθερὰ εὐνοία, ἧς ἀπῆλαυε παρὰ τῶν βασιλέων τῆς Βαβυλῶνος, ἠρέθισε τὴν ζηλοτυπίαν τῶν αὐλικῶν, καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὸν ἀπολέσωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως· ἀλλ' αὐτὸς ἐτέλει τόσον πιστῶς καὶ ἀκριβῶς πάντα τὰ χρέη του, ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ εὐρωσι καμμίαν πρόφασιν νὰ τὸν κατηγορήσωσιν εἰς τὸν βασιλέα. Εἶπον λοιπὸν μεταξύ των· « Ἡμεῖς δὲν θέλομεν εὐρεῖ πρόφασιν κατὰ τοῦ Δανιήλ, ἐὰν μὴ φέρωμεν αὐτὸν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀθετήσῃ τὸν νόμον τῆς πίστεώς του, ἢ νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν βασιλέα ». Ἦσαν δὲ βέβαιοι, ὅτι ὁ Δανιήλ θέλει προτιμήσει νὰ γένη δυσάρεστος πρὸς τὸν βασιλέα μᾶλλον, ἢ νὰ φανῆ ἄπιστος εἰς τὸν Θεόν.

Τότε προσελθόντες εἰς τὸν Δαρεῖον εἶπον αὐτῷ· « Πάντες οἱ μεγιστᾶνες τῆς βασιλείας σου εἶναι τῆς γνώμης νὰ ἐκδώσῃς ὄρισμὸν βασιλικόν, ὅτι, ὅστις ἐν διαστήματι τριάκοντα ἡμερῶν ἤθελε ζητήσῃ κἀνὲν ζήτημα οἷον δήποτε παρ' ἄλλου τινός, Θεοῦ ἢ ἀνθρώπου, εἰ μὴ παρὰ σοῦ, βασιλεῦ, θέλει ῥιφθῆ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ». Τότε ὁ βασιλεὺς ἐπρόσταξε νὰ γραφῆ ὁ ὄρισμός. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Δανιήλ, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ἀνοίξας τὰς θύρας τοῦ κοιτῶνός του τὰς πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐγονάτιζε τρίς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, προσευχόμενος εἰς τὸν Θεόν, καὶ εὐχαριστῶν αὐτὸν, καθὼς ἔκαμνε τοῦτο καὶ πρότερον.

Οἱ δὲ ἐχθροὶ τοῦ Δανιὴλ παρετήρησαν καὶ εὔρον αὐτὸν, ὅτε ἐδέετο τοῦ Θεοῦ· καὶ τότε προσελθόντες ἀμέσως εἰς τὸν βασιλέα, εἶπον, ὅτι ὁ Δανιὴλ ἠθέτησε τὸν ἔρισμὸν τοῦ βασιλέως, δεόμενος τοῦ Θεοῦ τοῦ τριῶν ἐκάστης ἡμέρας. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἐλυπήθη σφόδρα, ἀκούσας τοῦτο περὶ τοῦ Δανιὴλ, καὶ ἠγωνίσθη νὰ τὸν σώσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἐπέμενον παρ' αὐτῶ, καὶ ἠναγκάσθη νὰ τοῖς παραδώσῃ τὸν Δανιὴλ, καί τοι μὴ θέλων νὰ τὸν ἀπολέσῃ. Ἀπήχθη λοιπὸν ὁ Δανιὴλ κατὰ προσταγὴν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ εἶπεν· « Ὁ Θεὸς σου, τὸν ὁποῖον λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς, αὐτὸς θέλει σε διασώσῃ ». Ἔφερον δὲ καὶ λίθον μέγαν, καὶ ἐπέθηκαν αὐτὸν εἰς τὸ στόμα τοῦ λάκκου.

Ὁ βασιλεὺς ἐπανῆλθεν εἰς τὸ παλάτιόν του, λυπούμενος τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ οὔτε τροφήν, καὶ ἐκοιμήθη ἄδειπνος. Τὸ πρῶτ' σηκωθείς ὁ βασιλεὺς, ὑπῆγε μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, καὶ ἐφώναξε μεγαλοφώνως· « Δανιὴλ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος! σὲ διέσωσεν ἀπὸ τοῦ στόματος τῶν λεόντων ὁ Θεὸς σου, τὸν ὁποῖον λατρεύεις ἐνδεδελεχῶς; Καὶ ὁ Δανιὴλ ἀπεκρίθη· « Βασιλεῦ, εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι! Ὁ Θεὸς μου ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του, καὶ ἐνέφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ δὲν μ' ἔκαμον καμμίαν βλάβην· διότι εὗρέθην ἄθῳος ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ εἰς σέ, ὦ βασιλεῦ, δὲν ἔπραξα κανὲν πταῖσμα ». Τότε ὁ βασιλεὺς ἐχάρη μέγαν, καὶ ἐπρόσταξε νὰ τὸν ἐκβάλωσιν ἀπὸ τοῦ λάκκου τῶν λεόντων, καὶ δὲν εὗρέθη καμμία βλάβη εἰς τὸ σῶμά του· διότι εἶχε πίστιν εἰς τὸν Θεόν. Μετὰ τοῦτο ἐπρόσταξεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἔφερον τοὺς ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιὴλ, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς εἰς τὸν αὐτὸν λάκκον· πρὶν δὲ φθάσωσι καλῶς εἰς τὸ ἔδαφος, κατεξέσχισαν αὐτοὺς οἱ λέοντες, καὶ ἐλέπτυναν πάντα τὰ ὀστέα αὐτῶν. Ἐκπλαγεὶς ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου θαύματος, ἔγραψε πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς τῆς βασιλείας του, προστάζων νὰ σέβωνται πάντες καὶ νὰ φοβῶνται τὸν Θεὸν τοῦ Δανιὴλ· διότι αὐτὸς εἶναι Θεὸς ζῶν καὶ μένων εἰς τὸν αἰῶνα. Ὁ Δανιὴλ ἐξῆ-

κολούθει νὰ ἀπολαύῃ τὴν τοῦ βασιλέως εὐνοίαν, καὶ, τὸ μέγιστον πάντων, διέζησεν εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ του, τὸν ὁποῖον ἐλάτρευε πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Π Ε Ρ Ι Ο Δ Ο Σ Σ Τ'.

§. 47. Ἐπάνοδος ἀπὸ τῆς ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίας.
(ἐν ἔτει ἀπὸ Κ. Κ. 4489. Π. Χ. γ. 519).

Ὁ Θεὸς, εἰς τὸν ὁποῖον τίποτε δὲν εἶναι ἄγνωστον ἢ κρυμμένον, ἀλλὰ βλέπει πάντα τὰ μέλλοντα γενέσθαι, εἶχε προσιπεῖ πρὸ διακοσίων χρόνων διὰ στόματος τοῦ προφήτου Ἡσαίου, ὅτι θέλει ἀναστήσει τὸν Κῦρον, διὰ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸν λαόν του ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς Βαβυλῶνος, καὶ ἀνοικοδομήσῃ τὴν πόλιν καὶ τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὅτε δὲ ἐπληρώθη ὁ ὠρισμένος καιρὸς, ἐκίνησε τὴν καρδίαν τοῦ Κύρου, τοῦ βασιλέως Περσῶν, καὶ παρήγγειλε νὰ κηρυχθῇ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐγγράφως ἢ ἀκόλουθος διάταξις· « Τάδε λέγει Κύρος βασιλεὺς Περσῶν· Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ μοι ἔδωκε πάσας τὰς βασιλείας τῆς γῆς, καὶ μ' ἐπρόσταξε νὰ τῶ οἰκοδομήσω ναὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. Τίς μεταξὺ ὑμῶν εἶναι ἐξ ἑκείνου τοῦ λαοῦ; Ἔστω ὁ Θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· πορευέσθω εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἀνοικοδομήτω τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰσραήλ ». Τότε ἀνέστησαν οἱ ἄρχοντες τῶν πατριῶν, καὶ οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ Λευῖται, καὶ πάντες, ὅσους ἐφώτισεν ὁ Θεὸς, νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ ἀνοικοδομήσωσι τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου. Ἀπέδωκε δὲ αὐτοῖς ὁ Κῦρος πάντα τοῦ ναοῦ τὰ ἱερὰ σκεύη, ὅσα ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶχε λαβὼν ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ· καὶ ἀνεχώρησαν πλήρεις χαρᾶς, διὰ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἦρχισαν δὲ νὰ ἀνοικοδομῶσι τὸν ναὸν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ τόπου, ὅπου ἦτο καὶ πρότερον. Ἀφ' οὗ κατετέθησαν τὰ θεμέλια, οἱ πρεσβύτεροι, οἵτινες εἶδον τὸν πρῶτον ναὸν τοῦ Σολομῶντος τὸν μεγαλοπρεπῆ, ἐξεφώνησαν κλαίοντες· διότι ἔβλεπον, πόσον

Βλέπετε λοιπόν, ὦ παιδιά, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ποιητὴς πάντων, ὅσα ὑπάρχουν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γῆ καὶ ὅτι ἠδυνήθη μὲ μόνον τὸν λόγον αὐτοῦ νὰ ποιήσῃ τὰ πάντα. Ὁ μὲν ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ κατεσκευάσῃ τίποτε, ἐὰν μὴ λάβῃ τὴν ὕλην ἀπὸ τῆς γῆς· ὁ δὲ Θεὸς διὰ μόνου τοῦ λόγου του ἠδύνατο νὰ δημιουργήσῃ ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ μύριους ἄλλους κόσμους, καθὼς τοῦτον, τὸν ὁποῖον βλέπομεν. Δὲν ἔχομεν λοιπὸν χρεῖαν νὰ ἴδωμεν τὸν Θεόν, διὰ νὰ πιστεῦσωμεν, ὅτι ὑπάρχει· ἐπειδὴ φανερόνται καθαρῶς εἰς τὰ ἔργα του· καὶ καθὼς, ὅταν ἴδωμεν ὠραίαν τινὰ εἰκόνα ἢ σκὸν ὠραῖον, πιστεύομεν εὐθὺς, ὅτι ἡ μὲν εἰκὼν ἐξωγραφήθη ὑπὸ πινός, ἐπιτηδέου ζωγράφου, ὁ δὲ σκὸς ἐκτίσθη ὑπὸ τινος καλοῦ ἀρχιτέκτονος, οὕτω καὶ ὅταν παρατηρήσωμεν τὴν κτίσιν, λαμβάνομεν εὐθὺς τὴν ἰδέαν τοῦ πανσόφου, παναγάθου, καὶ παντοδύναμου Θεοῦ.

§. 2. Ἡ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἦσαν κάλλιστα καὶ μεγαλοπρεπῆ, ἀλλ' ὅμως πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς κτίσματα ἦσαν ἢ ἄψυχα, ἢ γουν χωρὶς ζωῆς, καθὼς ὁ ἥλιος, οἱ ἀστέρες, τὰ δένδρα καὶ τὰ φυτὰ, ἢ ἄλογα, καθὼς τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα δὲν ὀμιλοῦσιν. Ἐλείπε λοιπὸν ἀπὸ τὸν κόσμον πλάσμα λογικὸν, ἱκανὸν νὰ γνωρίζῃ, νὰ ἀγαπᾷ, καὶ νὰ λατρεύῃ ἀξιοπρεπῶς τὸν Θεόν. Τότε εἶπεν ὁ Θεός· « Ἄς κάμωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ἡμῶν, ἵνα ἀρχῇ τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης, καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν κτηνῶν τῆς γῆς »· καὶ λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς χῶμα, ἐπλάσε τὸ σῶμα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου, καὶ ἤνωσε μετ' αὐτοῦ ἔπειτα τὴν λογικὴν ψυχὴν· καὶ οὕτως ἐποίησε τὸν πρῶτον ἄνθρωπον, καὶ τὸν ὠνόμασεν Ἀδάμ.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ, καὶ ἐπομένως εἶναι φύσεως ἀνωτέρας ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν κτηνῶν· ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἶναι θεῖον τι.

Ἄλλὰ μὴ νομίζετε, ὅτι ὁ Θεὸς ἔχει πρόσωπον ἢ σῶμα, καθὼς ἡμεῖς, ὅταν ἀκούητε, ὅτι ἐπλάσθημεν κατ' εἰκόνα αὐτοῦ· διότι ὁ Θεὸς εἶναι ἀσώματος· καὶ ἂν λέγηται, ὅτι μᾶς ἐπλάσε κατ' εἰκόνα του, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς πνεῦμα, ἱκανὸν νὰ τὸν γνωρίζῃ, καὶ καρδίαν, ἱκανὴν νὰ τὸν ἀγαπᾷ, καὶ θέλησιν ἐλευθέραν, διὰ νὰ πράττῃ τὸ καλὸν καὶ ὄχι τὸ κακὸν κατ' ἰδίαν προαίρεσιν.

Τιμᾶτε, ὦ παῖδες, εἰς τὸν ἑαυτὸν σας τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Μὴ ἐξομοιοῦσθε μὲ τὰ ἄλογα ζῶα, ἐκπίπτοντες εἰς τὸν θυμὸν, εἰς τὴν λαίμαργίαν, εἰς τὴν ὀκνηρίαν, καὶ εἰς ὅλας τὰς κακὰς κλίσεις· ἀγωνίεσθε δὲ

ὁ νέος οὗτος ναὸς θέλει εἶναι κατώτερος τοῦ πρώτου· ἀλλ' ἐξ ἄλλου μέρους οἱ νέοι ἐκραύγαζον μετὰ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, ὅτι ἀξιοῦνται νὰ ἴδωσιν ἀνεγειρόμενον τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ τῶν πατέρων αὐτῶν, ἐν ᾧ δὲν εἶχον ἰδεῖ ποτὲ τὰς τελετὰς τῆς θείας λατρείας, καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῶν θυσιῶν, ὡς μὴ ὄντος συγκεχωρημένου νὰ προσφέρηται θυσία ἀλλαγῆ, εἰ μὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. Ἡ ἀνοικοδομὴ τοῦ ναοῦ ἐτελείωσε μ' ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὰ ὅποια παρενέβαλλον οἱ περικοῦντες λαοὶ, ζηλοτυποῦντες τὴν ἀποκατάστασιν τῶν Ἰουδαίων. Ἐτελέσθησαν δὲ καὶ τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ μετὰ μεγάλης εὐφροσύνης. Ἀνοικοδομήθησαν ὡσαύτως καὶ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, ἅτινα ἦσαν κατηδαφισμένα, καὶ ἡ ἁγία πόλις ἐπανελάθεν ὁπωσοῦν τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς δόξαν.

§. 48. Νέαι δυστυχίαι τῶν Ἰουδαίων.

Ἐλεάζαρ.

Ἐπανελθόντες οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἐλάτρευον πιστῶς τὸν Θεόν πρὸς καιρὸν τινα, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως ἐξέκλιναν πάλιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πάλιν ἐγκατέλιπεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν.

Ἀντίοχος, ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας, ὑπῆρξεν ὁ σκληρότατος αὐτῶν διώκτης. Οὗτος κυριεύσας τὴν Ἱερουσαλήμ, ἤρπασε τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ καὶ τὰ ἐβεβήλωσε, κατέσφαξε μέγα πλῆθος ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ παιδιῶν, καὶ ἀπηγόρευσε εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ φυλάττωσι τὰ τῆς θρησκείας των. Ἰπῆρχε δὲ τότε μετὰ τῶν γραμματέων γέρων τις σεβάσμιος, Ἐλεάζαρ ὀνομαζόμενος, τὸν ὅποιον ἠθέλησαν νὰ βιάσῃ νὰ φάγη κρέατα χοίρινα ἐναντίον τοῦ νόμου, ὅστις ἀπαγορεύει τοῦτο ῥητῶς. Ἦνοιγον μετὰ βίας τὸ στόμα του, διὰ νὰ ἐμβάλῃ τὰ ἀπηγορευμένα βρώματα νὰ τὰ καταπίῃ, ἀλλ' αὐτὸς ἐπροτίμησε νὰ ἀποθάνῃ ἐνδόξως εἰς τὴν εὐσέβειαν, ἢ νὰ ζῆ ἄσεβῶς· καὶ οὕτω προσήλθεν ἐκουσίως εἰς τὸ βασανιστήριον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ ἐκπνεύσῃ ὑπὸ τῶν πληγῶν, ἀναστενάξας εἶπε· «Κύριε! σὺ

γινώσκεις, ὅτι, ἐν ᾧ ἠδυνάμην νὰ διαφύγω τὸν θάνατον, ὑποφέρω σκληρὰς ἀλγηδῶνας εἰς τὸ σῶμα, μαστιγούμενος, ἀλλ' ἐν τῇ ψυχῇ μου χαίρω, ὅτι πάσχω διὰ τὸν φόβον τοῦ ἀγίου ὀνόματός σου ». Οὕτως ἀπέθανεν, ἀφήσας παράδειγμα μέγα ἀρετῆς καὶ γενναιότητος οὐ μόνον εἰς τοὺς νέους, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ ἔθνος.

§. 49. Μαρτύριον τῶν ἐπτὰ ἀδελφῶν Μακκαβαίων,
καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν.

Συνέβη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον νὰ πιάσῃ καὶ ἐπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἧτις ὠνομάζετο Σολομωνῆ, τοὺς ὁποίους ἐβίαζον νὰ φάγωσιν ἐκ τῶν ἀπηγορευμένων ὑπὸ τοῦ νόμου χοιρίνων κρεῶν. Μὴ θέλοντας δὲ νὰ συγκατανεύσῃσι, κατεξέσχίζον αὐτοὺς μὲ μάστιγας καὶ βούνευρα, καὶ κατεπλήγωσαν τὸ σῶμά των. Ὁ πρωτότοκος αὐτῶν εἶπεν εἰς τὸν Ἀντίοχον· « Τί ἐρωτᾷς, καὶ τί θέλεις νὰ μάθῃς παρ' ἡμῶν; Ἡμεῖς εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνωμεν μᾶλλον, ἢ νὰ παραβῶμεν τοὺς πατέρας νόμους ». Ὁ βασιλεὺς ἐξαφθεις ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, προσέταξε νὰ ἐκπυρώσῃσι τήγανα καὶ λέβητας, καὶ, ἐκπυρωθέντων, προσέταξεν εὐθὺς νὰ ἀποκόψῃσι τὴν γλῶσσαν, τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας τοῦ λαλήσαντος πρώτου ἔμπροσθεν τῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρὸς, καὶ ἔπειτα ἔρριψεν αὐτὸν ἔμπροσθεν ἔτι εἰς τὰ ἐκπυρωθέντα τήγανα καὶ τοὺς λέβητας. Ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, βλέποντες τὸν ἀδελφὸν οὕτω γενναίως ἐγκαρτερήσαντα, προσέτρεπον ἀλλήλους καὶ ἐνεθάρρουν εἰς τὸ νὰ μιμηθῶσι τὸ θάρρος αὐτοῦ, ἀντὶ νὰ ἀποδειλιάσωσιν ἀπὸ τῆς τρομερᾶς ὄψεως τῶν βασάνων. Τελευτήσαντος οὕτω τοῦ πρώτου, ἔφερον τὸν δεύτερον, καὶ ἐβασάνισαν αὐτὸν καθ' ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος, μὴ δυνηθέντες νὰ τὸν ἐκβιάσωσιν εἰς τὸ θέλημά των. Φθᾶσας δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην πνοήν, εἶπεν εἰς τὸν βασιλέα· « Σὺ μὲν ἀλάστωρ ἐκβάλλεις ἡμᾶς ἐκ τοῦ παρόντος βίου· ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς θέλει μᾶς ἀναστήσει εἰς ζωὴν αἰώνιον· διότι ἀπεθάνομεν ὑπὲρ τοῦ νόμου αὐτοῦ ». Μετὰ δὲ τοῦτον ἐ-

βασάνισαν καὶ τὸν τρίτον, ὅστις ζητηθεὶς ἐπρότεινε ταχέως καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς χεῖρας, καὶ εἶπε γενναίως· « Ἐξ οὐρανοῦ ἔχω ταῦτα, καὶ διὰ τοὺς νόμους αὐτοῦ τὰ καταφρονῶ, καὶ ἐλπίζω νὰ τὰ λάβω πάλιν παρ' αὐτοῦ ». Ἐξεπλήσσετο καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτὸν διὰ τὴν γενναϊότητα αὐτοῦ τοῦ νεανίου, ὡς οὐδὲν πάσας τὰς βασάνους λογιζομένου. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπέθανον καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς ἀδελφοί. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν, ἡ θαυμαστὴ καὶ ἀξία μνήμης, βλέπουσα θανατούμενα οὕτως εἰς μίαν ἡμέραν ὅλα τῆς τὰ τέκνα, ὑπέφερε γενναίως τὸν θάνατον αὐτῶν διὰ τὰς ἐλπίδας αὐτῆς εἰς τὸν Κύριον. Παρεκλίνει δὲ καὶ ἕκαστον αὐτῶν νὰ μὴ νικηθῇ ὑπὸ τῆς βίας τῶν βασανιστῶν· Ἄ Ὁ τοῦ κόσμου κτίστης, ἔλεγεν εἰς αὐτὰ, σὰς ἔδωκε τὴν ζωὴν· καὶ αὐτὸς πάλιν θέλει ποτὲ σὰς τὴν ἀποδώσει εἰς ἀμοιβήν· διότι πάσχετε σήμερον ὑπὲρ τοῦ νόμου του ». Ὁ νεώτερος τῶν ἐπτὰ ἀδελφῶν ἔμενεν ἔτι. Ὁ δὲ Ἀντίοχος, βλέπων, ὅτι ἐπεριφρονήθη, καὶ ἐντρεπόμενος, ὅτι ἐνίκηθη ὑπὸ τῶν νέων, παρεκλίνει τὴν μητέρα νὰ συμβουλευσῇ τὸ μειράκιον διὰ τὴν σωτηρίαν του. Ἡ δὲ μήτηρ κύψασα εὐθὺς πρὸς τὸν υἱὸν τῆς, εἶπε, χλευάσασα τὸν ὠμὸν τύραννον· « Υἱέ μου! ἐλέησον ἐμὲ, ἦτις σὲ ἐβάστασα ἐννέα μῆνας εἰς τὴν κοιλίαν μου, σὲ ἐθήλασα τρία ἔτη, καὶ σὲ ἔθρεψα καὶ σὲ ἔφερα εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν. Σὲ παρακαλῶ, τέκνον μου, νὰ ἀποβλέψῃς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν καὶ εἰς πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ νὰ γνωρίσῃς, ὅτι ὁ Θεὸς ἐποίησε πάντα ταῦτα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, καθὼς καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. Μὴ φοβηθῆς λοιπὸν τοῦτον τὸν δῆμιον, ἀλλὰ γενοῦ ἀξίος τῶν ἀδελφῶν σου, δεχόμενος τὸν θάνατον, διὰ νὰ σὲ ἀπολαύσω μετ' αὐτῶν διὰ τοῦ θεοῦ ἐλέους ». Ἐν ᾧ ἔτι ἐλάλει ἡ μήτηρ, ὁ νεανίας εἶπε· « Τί προσμένετε; ἐγὼ δὲν ὑπακούω εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ἀλλ' εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ νόμου. Ἐγὼ, καθὼς καὶ οἱ ἀδελφοί μου, παραδίδω καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν περὶ τῶν πατρῶων νόμων.

Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐξαφθεὶς ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, καὶ πικρῶς ὑποφέρων τὸν μυκτηρισμὸν, διέταξε νὰ βασανισθῇ σκληρότερον

παρὰ πάντας τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Τελευταῖον ὑπέστη τὸ μαρτύριον καὶ ἡ μήτηρ, ἀφ' οὗ εἶδε τὸν θάνατον ὄλων τῶν τέκνων της.

Παράδειγμα ἀνδρίας καὶ πίστεως σταθερᾶς εἰς τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ θαυμαστόν καὶ ἀξιολίμητον! Προετίμησαν νὰ ἀποκοπῶσι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς χεῖρας μᾶλλον, ἢ νὰ συγκατανεύσωσιν εἰς κακὴν πράξιν.

§. 50. Θάνατος τοῦ Ἀντίοχου.

Τώρα πρέπει νὰ μάητε, ὦ παῖδες, πῶς ἡ θεία δικαιοσύνη, ἣτις δὲν ἀφίνει καμμίαν ἀμαρτίαν ἀτιμώρητον, ἐτιμώρησε τρομερώτατα τὸν ἀσεβῆ Ἀντίοχον.

Ἐπανήρχετο ὁ Ἀντίοχος ἀπὸ τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τῶν Περσῶν, οὔτινες τὸν εἶχον κατατροπώσει, καὶ ἤθελε νὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τῶν Ἰουδαίων δι' αὐτὴν τὴν περιφρόνησιν. Ὅθεν σπεύδων νὰ φθάσῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διέταξε τὸν ἀρματηλάτην νὰ ἐλαύνη βιαιότερον. Ἄλλ' ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ τὸν ἐπάταξε μὲ πληγὴν ἀνίατον καὶ ἀόρατον· κατελήφθη δηλαδὴ αἴφνης ἐκ τρομερᾶς ἀλγηδόνος τῶν σπλάγγων, καὶ κωλικοπόνου, ὅστις τὸν ἐβασάνιζε πικρῶς. Συνέβη δὲ καὶ νὰ πέσῃ ἐκ τοῦ ὀχήματος, ἐν ᾧ ἔτρεχεν ὀρμητικῶς, καὶ νὰ πληγώσῃ πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματός του. Τότε ὁ ἀλαζὼν οὗτος, ὅστις ἐνόμιζε πρότερον, ὅτι δύναται νὰ προστάξῃ καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ νὰ σταθμῆσῃ τὰ ὕψη τῶν ὀρέων εἰς τὴν πλάστιγγα, εὐρίσκετο ἤδη τεταπεινωμένος κατὰ γῆς, φερόμενος εἰς ἓν φορεῖον, καὶ πάσχων δεινῶς. Οὕτως ἔκαμεν ὁ Θεὸς νὰ λάμψῃ ἡ παντοδυναμία του! ὥστε καὶ σκώληκες ἀνέζεσαν ἐκ τοῦ σώματός του, καὶ αἱ σάρκες του διέπιπτον μετὰ ὀδυνῶν καὶ ἀλγηδόνων δριμυτάτων σκοληκόβρωτοι· ἐκ δὲ τῶν πληγῶν ἐξήρχετο τοιαύτη δυσωδία, ὥστε ὅλον τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐβαρύνετο ἀπὸ τὴν σαπρίαν.

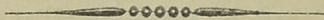
Τὰ τσαῦτα δεινὰ καὶ ἡ τηλικαύτη ταπεινώσις ἐβίασαν τελευταῖον τὸν Ἀντίοχον νὰ συνέλθῃ εἰς ἑαυτὸν, καὶ νὰ εἶπῃ· « Δίκαιον εἶναι νὰ ὑποτάσσῃται πᾶς τις εἰς τὸν Θεόν, καὶ νὰ μὴ φρονῆ ἰσόθεα, θνητὸς ὢν ». Ἄλλ' ὅμως ὁ μιαρὸς οὗτος παρε-

κάλει τὸν Θεόν, ὅτε δὲν ἔμελλε πλέον νὰ τὸν ἐλεήσῃ· διότι ἡ μετάνοιά του δὲν ἦτον εἰλικρινῆς ἐνώπιον ἐκείνου, ὅστις γινώσκει τοὺς πλέον κεκρυμμένους διαλογισμοὺς τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλ' ὅμως θέλει νὰ ἐπανορθώσῃ, ὅσον τὸ δυνατόν τὰ κακά, ὅσα ἔκαμεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ· ὑπόσχεται νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν λαὸν τὰ πλοῦτη, τὰ ὁποῖα ἤρπασεν ἐξ αὐτοῦ, νὰ χορηγήσῃ τὰς ἀναγκαίας δαπάνας πρὸς τὰς θυσίας, ἔτι δὲ καὶ νὰ γένη Ἰουδαῖος, ἐὰν ἰατρευθῇ. Ὅλοι αὗται αἱ ὑποσχέσεις ὑπῆρξαν ἀνωφελεῖς, μὴ δυναθεῖσαι νὰ κάμψωσι τὴν θεῖαν δικαιοσύνην· καὶ ὁ μαιφόνος οὗτος καὶ βλάσφημος κατέστρεψε τὸν βίον μὲ θάνατον ἐλεεινότατον εἰς ξένην γῆν ἀνάμεσα εἰς τὰ ὄρη. Ἀποθνήσκων δὲ, ἔλεγεν εἰς τοὺς φίλους του· « Ὁ ὕπνος ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ εἶπον ἐν τῇ καρδίᾳ μου· εἰς ποῖαν θλίψιν ἤλθον, καὶ εἰς ποῖαν ἄβυσσον λύπης κατέπεσον! Ἦδη ἐνθυμοῦμαι τὰ κακά, τὰ ὁποῖα ἔκαμα εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Γνωρίζω, ὅτι δι' αὐτὰ πάσχω τοσοῦτον τρομερὰς ὀδύνας, καὶ ἰδοὺ χάνομαι εἰς ξένην γῆν, καταπεπιεσμένος ὑπὸ τῆς λύπης »!

Ἴδοὺ, ὦ παῖδες, πῶς ἀποθνήσκουσιν οἱ κακοὶ καὶ ἀσεβεῖς, ὅσοι δὲν ἐπιστρέφουσιν εἰς τὸν Θεὸν διὰ μετάνοιαν εἰλικρινοῦς· καὶ πρὶν ἀκόμη ἐκπνεύσασιν, ὑποφέρουσι τὰς κολάσεις τοῦ ἁδοῦ. Ἴδοὺ, ὅτι οὐδὲν ἀμάρτημα μένει ἀτιμώρητον, ἀλλ' ἢ ταχύτερον ἢ βραδύτερον ἐκδέχεται ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ τοὺς ἀμαρτωλοὺς, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ τὴν διαφύγῃ.

Μακάριος ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ θάνατος δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο, εἰ μὴ μετάβασις εἰς τὴν αἰώνιον μακαριότητα.

ΗΘΙΚΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΩΝ

Ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκωμεν τὰ θεῖα βιβλία μόνον διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν τὴν ἀκόρεστον καὶ ματαίαν ἡμῶν περιέργειαν, μαθηάνοντες τὰς ἐν αὐτοῖς παραδόξους ἱστορίας· ἀλλὰ μᾶλλον, διὰ νὰ μαθηάνωμεν καὶ νὰ πράττωμεν τὰς ἐν αὐτοῖς θείας ἐντολάς· διότι πρὸς τοῦτο συνεγράφησαν ταῦτα κατ' ἔμπνευσιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἵνα χρησιμεύωσι πάντοτε εἰς διδασκαλίαν ἡμῶν. Διὰ τοῦτο, ἀφ' οὗ ἠκούσατε τὰς κυριωτέρας ἱστορίας τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πρέπον εἶναι νὰ μάθητε τώρα καὶ τινὰ ἄξιώματα τῆς ἠθικῆς, ἀρμοδιώτατα μάλιστα εἰς σὰς τοὺς παῖδας. Πρέπει δὲ νὰ τὰ ἀναγινώσκητε συνεχῶς, καὶ μάλιστα νὰ κανονίζητε ἐξ αὐτῶν τὴν διαγωγὴν σας. Μακάριος, ὅστις ἀγηπήσῃ ἐκ νεότητός του τὴν σοφίαν· διότι αὕτη θέλει τὸν συντροφεύει εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, καὶ θέλει τὸν φέρει ἀσφαλῶς εἰς τὴν κατοικίαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος!

Δὲν ὑπάρχει εὐτυχία δι' ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ μὴ, ὅταν ἐκτελῶμεν ὅλα μας τὰ καθήκοντα.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ζητοῦσι τὴν εὐτυχίαν, ἀλλ' ὀλίγοι κατὰ δυστυχίαν τὴν εὐρίσκουσι. Καὶ διὰ τί τοῦτο; Μήπως δὲν μᾶς ἔπλασεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς; Ναὶ βεβαίως· διότι εἶναι πανάγαθος, καὶ χαίρει, ὅταν ἀγαθοποιῇ τὰ κτίσματά του· ἀλλ' ὅμως ἐπροσκόλλησε τὴν εὐτυχίαν μας εἰς τὴν τήρησιν τοῦ νόμου του, εἰς τὴν πράξιν τῶν ἀρετῶν· οἱ δὲ ἄνθρωποι ζητοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν εὐτυχίαν εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ἐναντίον εἰς τὰς ἀγίας αὐτοῦ ἐντολάς.

« Μακάριος, ὅστις φοβεῖται τὸν Κύριον, καὶ χαίρει, ὅταν

ἐκελεῖ τὸν νόμον αὐτοῦ! Υἱέ μου! μὴ λησμονήσης τὸν νόμον μου· ἡ καρδιά σου ἄς φυλάττη τὰς ἐντολάς μου· διότι εἰς αὐτὰς θέλεις εὐρεῖ μακρότητα ζωῆς καὶ εἰρήνην».

« Μακάριος ὁ παῖς, ὅστις γυμνάζεται εἰς τὴν μελέτην τοῦ θείου νόμου! ἐπειδὴ αὐτὸς θέλει εἶναι ὡς τὸ δένδρον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὸ ρεῦμα ῥύακος, τὸ ὅποῖον θέλει δώσει ἐν καιρῷ τὸν καρπὸν του, καὶ τὰ φύλλα του δὲν θέλουν ἀποπέσει ποτέ.

Δὲν εἶναι εἰρήνη καὶ ἀνάπαυσις διὰ τοὺς ἀσεβεῖς, λέγει Κύριος. Λοιπὸν ἐνθυμεῖσθε τὸν ποιητὴν σας ἀπὸ τῆς νεότητος ».

Περὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σπουδῆς τῆς σοφίας.

« Ἀφήσατε τὴν ἀφροσύνην, καὶ ζῆτε φρονίμως.

Ἡ σοφία εἶναι πολυτιμότερα ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ ἀπὸ τοὺς πολυτίμους λίθους.

Ἡ σοφία ἀγαπᾷ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὴν ἀγαπῶσι· καὶ ὅσοι ἐγείρονται ἀπὸ πρωίας, διὰ νὰ τὴν ζητήσωσι, θέλουσι τὴν εὐρεῖ. Ἀκούσατέ μου λοιπὸν, ὦ τέκνα, λέγει ἡ σοφία. Μακάριος ὅστις μου ἀκούει! ὅστις μ' εὕρη, εὕρηκε τὴν ζωὴν· αὐτὸς θέλει ἀγαπᾶσθαι καὶ εὐλογεῖσθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὅστις ἀμαρτάνει ἐναντίον μου, θανατόνει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

Εἰς τοῦ κακοῦ ἀνθρώπου τὴν ψυχὴν δὲν εἰσέρχεται ἡ σοφία, οὔτε εἰς σῶμα μεμολυσμένον ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν θέλει κατοικήσει. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς σοφίας· διότι, διὰ νὰ τὴν εὕρη τις, πρέπει πρῶτον νὰ μακρυνθῇ ἀπὸ τῆς κακίας. Διὰ τοῦτο σὰς λέγει ἡ σοφία· ἔλθετε, τέκνα· ἀκούσατέ μου, καὶ ἐγὼ θέλω σὰς διδάξει τὸν φόβον τοῦ Κυρίου. « Φοβεῖσθε τὸν Θεόν, καὶ ἀπέχετε ἀπὸ τὸ κακόν », αὕτη εἶναι ὅλη ἡ σοφία ».

Τὰ καθήκοντά μας πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐμάθετε, ὦ παῖδες, ὅτι ἐπλάσθημεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν αὐτοῦ. Αὐτὸς μᾶς ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ τὸν γνωρίζωμεν καὶ νὰ τὸν λατρεύωμεν. ἔχομεν λοιπὸν χρέη πρὸς αὐτόν, τὰ ὅποια εἶναι ἀναγκαῖα νὰ σπουδάσωμεν. Κατὰ

πρῶτον πρέπει νὰ διδαχθῶμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ· διότι ὅσοι τὸν ἀγνοοῦσιν, ὅσων ἄλλην γνώσιν ἢ ἐπιστήμην ἂν ἔχωσι, δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομασθῶσι σοφοί.

Α'. Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.

« Φοβοῦ τὸν Θεόν, καὶ φύλασσε τὰς ἐντολάς του· διότι τοῦτο εἶναι ὄλος ὁ ἀνθρώπος.

Ἐπίσης τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς σοφίας· αὐτὸς δίδει τὴν εἰρήνην καὶ τὸν καρπὸν τῆς σωτηρίας. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἀφανίζει τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ὅστις ἂν ᾔηται χωρὶς φόβου, δὲν θέλει δυναθῆναι νὰ γένη δίκαιος ».

Ἐπίσης οὗτος δὲν εἶναι φόβος δούλου, ὅστις τρέμει ἔμπροσθεν σκληροῦ καὶ ἀσπλαγγχοῦ κυρίου, ἀλλ' εἶναι φόβος υἱοῦ, ὅστις τρομάζει νὰ μὴ λυπήσῃ τὸν φιλόστοργον πατέρα του. Ἄς ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, φοβούμενοι, μὴ δυσαρεστήσωμεν αὐτὸν διὰ τινος κακῆς πράξεως. Ὅταν ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης ἀποφεύγωμεν τὸ κακὸν, τότε εἴμεθα ἐνώπιόν του πολὺ εὐαρεστώτεροι.

Β'. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη.

« Ἀγαπήσεις κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου. Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον ἀγαπᾶτε αὐτόν· καὶ αἱ καρδίαι σας θέλουσι φωτισθῆναι ἀπὸ τοῦ φωτός αὐτοῦ. Ὅσοι ἀγαπῶσι τὸν Κύριον, θέλουσι περιπατήσῃ σταθερῶς εἰς τὴν πράξιν τοῦ νόμου του. Ἀγάπα ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου τὸν ποιητὴν σου. Ἀγάπα τὸν Θεὸν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, καὶ ἐπικαλοῦ αὐτόν διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπαναπαύονται εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. Ὅσοι ἀγαπᾶτε τὸν Κύριον, μισεῖτε τὴν ἁμαρτίαν ».

Γ'. Ἡ πιστὴ ἐκτέλεσις τῶν θρησκευτικῶν πράξεων.

Ὅστις ἔχει εἰς τὴν καρδίαν του τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς ἐκπληρῶνει μετὰ χαρᾶς καὶ πίστεως ὅλα τὰ θρησκευτικὰ του καθήκοντα. Ἀγαπᾷ τὴν προσευχὴν· παραστέκε-

ται προθύμως και μετ' εὐλαθείας εἰς τὴν λειτουργίαν και τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας· δὲν τῷ φαίνεται μακρὸς ὁ καιρὸς· δὲν ἀφίνει τὸν νοῦν του νὰ ῥέμβηται ἐδῶ και ἐκεῖ, ὡς ἐκεῖνοι, οἵτινες ὑπάγουσι μετὰ βίας. Πόσον εὐτυχῆς ἐνομιζέτο ὁ νέος Σαμουὴλ, ζῶν ἐν τῷ ναῷ και ὑπηρετῶν εἰς τὰς ἱεράς τελετάς!

α Θέλω εἰσερχεσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ἡ χαρὰ τῆς νεότητός μου.

Ὁ Ἄβραάμ θέλει εὐλογεῖσθαι εἰς τοὺς ἀπογόνους του· διότι ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ και τὰ προστάγματα του, και ἐτήρησε τὰς τελετάς τῆς λατρείας του. Καλλίτερον μία ἡμέρα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ χιλιάδας ἡμερῶν ἀφθονίας και ἡδονῆς μεταξὺ τῶν ἀμαρτωλῶν. Ἐνθυμοῦ καθ' ἐκάστην ἡμέραν τῆς ζωῆς σου τὸν Θεόν, και φυλάξου μὴ ἀθετήσης τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ σου. Αἰνεῖτε παῖδες τὸν Κύριον· ὁ ὕμνος, τὸν ὁποῖον δέχεται ἐκ τοῦ στόματός σας, καταισχύνει τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ».

Καθήκοντα πρὸς ἑαυτόν.

Ἐὰν ἀγαπῶμεν τὸν ἑαυτόν μας ἀγάπην ἀληθινήν, θέλομεν ἀποφύγει μετὰ πάσης ἐπιμελείας και φροντίδος ὅ,τι δύναται νὰ μολύνη τὴν ψυχὴν μας, και νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶναι ἡ ζωὴ αὐτῆς. Ἐὰν διὰ τὸ σῶμα λαμβάνωμεν τσαύτας προφυλάξεις, διὰ νὰ μὴ προξενήσωμεν κακόν τι εἰς αὐτὸ, και νὰ μὴ ὑποφέρῃ τὸν παραμικρὸν πόνον· διὰ τὴν ψυχὴν ἡμῶν θέλομεν ἔχει ὀλιγωτέραν ἀγάπην; Ὅ,τι και ἂν πράττωμεν, τὸ σῶμα πρέπει νὰ ἀποθάνῃ μίαν ἡμέραν, και νὰ μεταβληθῇ εἰς κόνιν· ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡμῶν εἶναι ἀθάνατος, και μόνη ἡ ἀμαρτία δύναται νὰ τὴν βλάβῃ, ἀποστεροῦσα αὐτὴν τῆς μακαριότητος, πρὸς τὴν ὁποῖαν ἔκτισεν αὐτὴν ὁ Θεός.

α Φεύγετε τὴν ἀμαρτίαν, ὡς φεύγει τις τὸν φαρμακερὸν ὄφιν. Ὅστις ἀγαπᾷ τὴν ἀμαρτίαν, μισεῖ τὴν ψυχὴν του. Ἡ ὑπερηφανία μισεῖται παρὰ τοῦ Θεοῦ και παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ὑπερηφανία εἶναι ἡ ἀρχὴ και ἡ ῥίζα πάσης ἀμαρτίας. Ὁ Θεός ἀγαπᾷ τοὺς πραεῖς και τοὺς ταπεινοὺς. Τὸ ψεῦδος εἶναι κηλὶς

αίσχρὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον· διότι οἱ κακῶς ἀνατεθραμμένοι ἔχουσι πάντοτε τὸ ψεῦδος εἰς τὸ στόμα. Μὴ συνεθίσητε τὸ στόμα σας εἰς τὸν ὄρκον. Μὴ λαμβάνησθε εἰς μάτην τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Πᾶς ἄνθρωπος, ὅστις ὀμνύει, καὶ ὅστις ἐπαναλαμβάνει ἀκαταπαύστως τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλει μείνει καθαρὸς ἀπὸ τῆν ἁμαρτίαν. Ὅταν κάθησαι εἰς τὴν τράπεζαν, μὴ ἀφήνησαι εἰς τὴν λαιμαργίαν. Παῦε πρῶτος τοῦ νὰ τρώγῃς ἐκ σεμνότητος, καὶ μὴ προχωρῆς εἰς ἀκοροσίαν. Ἡ μετριότης εἰς τὸ τρώγειν καὶ πίνειν εἶναι ὑγιεία τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Καὶ ἐν ἀρχῇ καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ δείπνου εὐχαρίστητε τὸν Θεόν, ὅστις σ' ἐπλασε, καὶ σοι ἐχάρισε τσαῦτα ἀγαθὰ. Ἐνθυμοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς σὲ βλέπει· καὶ ὅταν ἦσαι μόνος, μὴ κάμνης τίποτε, διὰ τὸ ὁποῖον ἤθελες ἐντραπῆ, ἐὰν τὸ ἐβλεπον οἱ ἄνθρωποι. Μὴ κυριεύεσαι ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. Πᾶν πρᾶγμα ἔχει τὸν καιρόν του· εἶναι καιρὸς τοῦ παίζειν, καὶ καιρὸς τοῦ σπουδάζειν. Μὴ εἶσαι ὀκνηρὸς. Ἵπαγε εἰς τὸν μύρμηκα, ἰδὲ τὴν διαγωγὴν του, καὶ μάθε ἐξ αὐτοῦ νὰ ἦσαι φρόνιμος. Αὐτὸς, καὶ τοι μὴ ἔχων κύριον καὶ δεσπότην, φροντίζει ὅμως τὸ θέρος νὰ συλλέξῃ τροφὰς διὰ τὸν χειμῶνα. Μὴ λησμονῆς ποτὲ τὸ διὰ τί σὲ ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, καὶ οὕτω θέλεις φύγει τὴν ἁμαρτίαν ».

Καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον.

Ἡμεῖς, ὦ τέκνα, δὲν εἴμεθα μόνου εἰς τὸν κόσμον, ἀλλ' ἔχομεν καὶ ἀνωτέρους, καὶ ἴσους, καὶ κατωτέρους ἡμῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔχομέν τινα χρέη καὶ καθήκοντα. Ταῦτα τὰ καθήκοντα ἐπέβαλεν εἰς ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Θεός· διὰ τοῦτο, ἐὰν λείψωμεν εἰς αὐτὰ, καταφρονοῦμεν αὐτοῦ.

« Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. Δὲν πρέπει νὰ κάμητε εἰς ἄλλον, ὅ,τι δὲν θέλετε νὰ κάμη ἄλλος εἰς ἐσᾶς. Τιμᾶτε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα σας, καὶ κάμνετε πάντα ὑπὲρ αὐτῶν, καθὼς ἐκεῖνοι ἔκαμαν τὰ πάντα διὰ σᾶς. Ὅστις κακολογήσῃ τὸν πατέρα ἢ τὴν μητέρα του, ἅς τιμωρῆται μὲ θάνατον. Ὁ Θεὸς θέλει εὐλογήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις τιμᾷ τὸν πα-

να γένητε ἀγαθοὶ καὶ ἄγιοι, καθὼς ὁ Θεὸς, διὰ τῆς πράξεως τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν.

Τιμᾶτε ὡσαύτως τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἀγαπᾶτε αὐτοὺς ὡς τὸν ἑαυτὸν σας, διότι εἶναι ἀδελφοὶ σας. Μὴ καταφρονῆτε κανένα· διότι καὶ ὁ πτωχότατος ἄνθρωπος τῆς γῆς εἶναι κτισμένος κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐπίσης, καθὼς καὶ ὁ μέγιστος μονάρχης τῆς γῆς. Ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του, αὐτὸς δὲν ἀγαπᾷ οὔτε τὸν Θεόν.

§. 3. Περὶ τοῦ παραδείσου.

Κύριος ὁ Θεὸς ἐφύτευσε ἀπ' ἀρχῆς κῆπον τερπνότατον, ἐν ᾧ ἦσαν ὅλα τὰ εἶδη τῶν ὡραίων δένδρων, τὰ ὅποια ἐκαρποφόρουσιν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς. Πηγὴ μεγάλη, ἀναβρύουσα ἐξ αὐτοῦ, ἐπότιζε πάντα τὸν μεγαλοπρεπῆ τοῦτον κῆπον, καὶ διετῆρει τερπνοτάτην δρόσον ἐν αὐτῷ. Αὐτοῦ ἔβηλεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀδάμ, διὰ νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ φυλάττῃ αὐτόν· ἐπειδὴ δὲν ἐπλάσθη ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ἀπολαύῃ μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργάζεται· διότι καὶ αὐτὴ ἡ ἐργασία εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν εὐδαιμονίαν του.

Οὗτος ὁ κῆπος ὀνομάζεται ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ παράδεισος. Ἦσαν δὲ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ δύο δένδρα, ἐξ ὧν τὸ μὲν ὀνομάζετο ξύλον τῆς ζωῆς, διότι ὁ καρπὸς αὐτοῦ ἔμελλε νὰ διατηρῇ τὴν ζωὴν ἐκείνου, ὅστις ἤθελε τρώγει ἐξ αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάσθη ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν. Συνεχώρησε δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ νὰ τρώγῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ πάντων τῶν δένδρων τοῦ παραδείσου, ἐκτὸς μόνον ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως· « Τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν φάγης ἀπ' αὐτοῦ, θέλεις ἀποθάνει », τῷ εἶπεν ὁ Θεός. Ὡδήγησε δὲ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδάμ πάντα τὰ ζῶα τῆς γῆς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ ἴδῃ, πῶς θέλει τὰ ὀνομάσει, καὶ ὁ Ἀδάμ ὀνόμασε πάντα μὲ τὸ ἀρμόδιον ὄνομα.

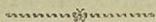
Τῶν ζῶων ἡ γένεσις εἶναι μεγάλη εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, ὡ παῖδες! διότι βλέπετε πόσον ὠφέλιμα εἶναι εἰς ἡμᾶς. Ὁ ἵππος καὶ ὁ βοῦς εἶναι συμβοητοὶ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ ἔργα του· ἡ ἀγελάδα τὸν τρέφει μὲ τὸ γάλα τῆς· τὸ πρόβατον μὲ τὸ κρέας του, δίδει δὲ εἰς ἐνδυμασίαν καὶ τὰ μαλλία τοῦ δέρματός του· αἱ μέλισσαι παρέχουσιν εἰς αὐτόν τὸ μέλι, καὶ ἐκ τῆς σαρκὸς πολλῶν ἄλλων ζῶων τρέ-

τέρα καὶ τὴν μητέρα του, καὶ θέλει τὸν διατηρήσει εἰς ζωὴν μακροχρόνιον. Προσηκώνεσθε εἰς τοὺς γέροντας, καὶ τιμᾶτε αὐτούς. Κάμνε ἐλεημοσύνην, ὅσπν δύνασαι, εἰς τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ἐν ἀνάγκαις. Φοβοῦ τὸν Κύριον, καὶ σέβου τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ. Μὴ κακομεταχειρίζεσθε τοὺς δούλους, οἵτινες ὑπηρετοῦσι πιστῶς. Ἔστωσαν εἰς ὑμᾶς τίμιοι, ὡς ἡ ψυχὴ σας· καὶ μὴ ἀφίνετε αὐτοὺς νὰ ἐκπίπτωσιν εἰς πενίαν x.

Ἴδοὺ, ὦ τέκνα, ὀλίγα τινὰ ἀξιώματα καὶ ἐντολαί. Λάβετε ταῦτα ὡς κανόνα τῆς ζωῆς σας, καὶ οὕτω θέλετε αὐξάνει καὶ εἰς τὴν σοφίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἡλικίαν. Θέλετε εἶσθαι εὐλογημένοι παρὰ Θεοῦ, εἰς δὲ τοὺς γονεῖς σας θέλετε προξενεῖ χάραν καὶ εὐτυχίαν. Σεῖς δὲ θέλετε λάβει τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπαγγελίας ταύτης· *Μακάριοι οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον, καὶ οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ζήσονται εἰς τὸν αἰῶνα.*

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ.

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

§. 1. Ὁ εὐαγγελισμὸς τῆς Παρθένου.

Ἐνθυμεῖσθε, ὅτι ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἀπεβλήθησαν ἀπὸ τοῦ παραδείσου μετὰ τὴν παρακοήν, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς, διὰ τὸ ἄπειρον αὐτοῦ ἔλεος, διεσκέπη εἰς αὐτοὺς σωτήρα, ὅστις ἔμελλε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον. Οὕτω παρηγορήθησαν οἱ γενάρχαι ἡμῶν, μαθόντες παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι δὲν θέλουσι μένειν εἰς τὴν ἀπώλειαν μέχρι τέλους, οὔτε ἡ ἀθλιότης των θέλει διαμείνει αἰώνιος.

Ἡ ἔλευσις αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος ἀνηγγέλη προσέτι καὶ εἰς τοὺς πατριάρχας, ὅτινες ἠγάλλοντο δι' αὐτήν· καὶ εἰς τοὺς προφήτας, ὅτινες προεκήρυξαν τὰ περὶ αὐτῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας αὐτοῦ πρὸ πολλῶν αἰώνων. Ἐν διαστήματι δύο χιλιάδων ἐτῶν ἐπεθύμουν αὐτὴν πάντες οἱ δίκαιοι καὶ ἅγιοι· διότι αὐτὸς μόνος ἠδύνατο νὰ ἀνοίξῃ πάλιν τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ, τὰς ὁποίας ἡ παρακοὴ τοῦ προπάτορος Ἀδὰμ εἶχεν ἀποκλείσει εἰς πάντας τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ.

Ὁ σωτὴρ οὗτος δὲν ἠδύνατο νὰ ᾖ ψιλὸς ἄνθρωπος· διότι πάντες οἱ ἄνθρωποι γεννῶνται βερυπωμένοι ἀπὸ τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, καὶ εἶχον χρεῖαν νὰ διαλλαγῶσι μετὰ τοῦ Θεοῦ. Οὐδὲ ἄγγελος προσέτι, ὅσον ἂν ἦτο καθαρὸς, δὲν ἠδύνατο νὰ ικανοποιήσῃ τὴν θείαν δικαιοσύνην· διότι αὕτη εἶναι ἄπειρος. Ἐχρειάζετο λοιπὸν, διὰ νὰ φιλιωθῇ ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ, μεσότης ἰσότητος. Καθ' ὑπερβολὴν δὲ ἀγάπης, ἣν ἡ καρδιά ἡμῶν δὲν δύναται νὰ χωρήσῃ, ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐνηθρώπησε, καὶ ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τῆς κατάρτας, ἀποθανῶν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.

Ὅτε ἐπληρώθη ὁ διωρισμένος καιρὸς διὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ κόσμου, δηλαδὴ 5,508 ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπεστάλη παρὰ τοῦ Θεοῦ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ εἰς παρθένον ἀγνὴν καὶ ταπεινὴν ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ βασιλέως Δαυὶδ, ὀνομαζομένην Μαρίαν, ἣτις ἔζη εἰς τὴν Ναζαρέτ, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὴν τὸν ἀκόλουθον ἀσπασμόν· « Χαῖρε κεχαριτωμένη Μαρία! ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· σὺ εἶσαι εὐλογημένη μεταξὺ τῶν γυναικῶν »! Εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἀγγέλου ἐταράχθη ἡ Μαρία, διαλογιζομένη τί σημαίνει ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. Ὁ δὲ ἄγγελος ἐνεθάρρυνεν αὐτὴν, λέγων· « Μὴ φοβεῖσαι, Μαριάμ· διότι εὗρες χάριν παρὰ τῷ Θεῷ· καὶ ἐγὼ ἐστάλην παρ'

αὐτοῦ νὰ σοὶ ἀναγγεῖλω, ὅτι θέλεις γεννήσει υἷον, τὸν ὅποιον θέλεις ὀνομάσει Ἰησοῦν. Αὐτὸς θέλει εἶναι μέγας, καὶ ὀνομασθῆ υἱὸς τοῦ Ὑψίστου· καὶ εἰς αὐτὸν θέλει δώσει κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θέλει βασιλεύσει αἰωνίως». Ἡ Μαρία, ἀντὶ νὰ ἐπαρθῆ διὰ τὴν τοιαύτην ἀγγελίαν, ἀπεκρίθη μετὰ ταπεινώσεως εἰς τὸν ἄγγελον· « Ἴδου ἡ δούλη Κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου »! καὶ ὁ ἄγγελος ἀνεχώρησεν ἀπ' αὐτῆς.

§. 2. Ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος ἐν Βηθλεέμ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐξεδόθη διάταγμα παρὰ τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου, νὰ ἀπογραφῶσι πάντες οἱ ἄνθρωποι τῆς οἰκουμένης εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἕκαστος. Πάντες λοιπὸν οἱ οἰκοδεσπότες ὤφειλον νὰ ὑπάγωσιν ἕκαστος εἰς τὴν πόλιν, ἐξ ἧς κατήγετο, διὰ νὰ καταγραφῶσιν εἰς τὰ δημόσια ἀρχεῖα. Ὅθεν καὶ ἡ παναγία παρθένος Μαρία ἀπῆλθεν εἰς τὴν Βηθλεέμ μετὰ τοῦ Ἰωσήφ τοῦ μνηστορος αὐτῆς, διὰ νὰ ἀπογραφῶσιν ἐκεῖ, διότι ἦσαν ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαυὶδ. Ἀλλ' ἐκεῖ ἦτον τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων συνηγμένον, ὥστε δὲν εὔρον μέρος νὰ καταλύσωσι· διὰ τοῦτο κατέφυγον εἰς σταῦλον, πλησίον τινὸς πύλης τῆς πόλεως, καὶ ἐκεῖ ἐγέννησε τὸν υἷον, τὸν ὅποιον προκατήγγειλεν εἰς αὐτὴν ὁ ἄγγελος, ὅτι θέλει γεννηθῆ ἐξ αὐτῆς καὶ ὀνομασθῆ υἱὸς τοῦ Ὑψίστου. Ἀφ' οὗ ἐγεννήθη, τὸν ἐσπαργάνωσε καὶ τὸν ἀπέθηκεν εἰς τὴν φάτνην τῶν ἀλόγων.

Ἴνα δὲ φανερωθῆ ἀμέσως, ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο καὶ πτωχὸν βρέφος, τὸ κείμενον ἐν τῇ φάτνη τῶν ἀλόγων, εἶναι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐφάνη ἄγγελος Κυρίου εἰς τοὺς ποιμένας, τοὺς βόσκοντας καὶ ἐπαγρυπνοῦντας ἐκεῖ εἰς τὰ περίξ τὰ ποίμνια· καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. Ὁ δὲ ἄγγελος τοῖς εἶπε· « Μὴ φοβεῖσθε· διότι ἐγὼ ἔρχομαι νὰ σᾶς ἀναγγεῖλω τι καινὸν, τὸ ὅποιον θέλει προξενήσει χαρὰν μεγάλην καὶ εἰς ἐσᾶς καὶ εἰς ὅλον τὸν λαόν· ὅτι δηλαδὴ σᾶς ἐγεννήθη σήμερον Σωτῆρ. Τὸ δὲ σημεῖον, δι' οὗ θέλετε τὸν γνωρίσει, εἶναι τοῦτο· θέλετε εὐρεῖ βρέφος ἐσπαργανωμένον κείμενον ἐν φάτνῃ ».

Μόλις δὲ ἔπαυσεν ὁ ἄγγελος λαλῶν, καὶ ἐφάνη πλῆθος ἄλλων ἁγίων ἀγγέλων, οἵτινες ἐδοξολογοῦν τὸν Θεόν, λέγοντες· « Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία »!

Ὡς δὲ ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν οἱ ἄγγελοι εἰς τὸν οὐρανόν, εἶπον οἱ ποιμένες πρὸς ἀλλήλους· « Ὑπάγωμεν λοιπὸν ἕως εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ θαῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἠυδόκησεν ὁ Θεὸς νὰ κάμῃ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ». Καὶ σπεύσαντες ἦλθον, καὶ εὔρον τὴν Μαρίαν καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος, κείμενον εἰς τὴν φάτνην. Τότε εἶδον ἰδίῳι ὀφθαλμοῖς ὅσα ἐλαλήθησαν εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ παιδίου τούτου· καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτοὺς. Ἡ δὲ Μαριάμ ἐφύλαττε πάντας τούτους τοὺς λόγους, καὶ ἐμελέτα αὐτοὺς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. Οἱ ποιμένες ὑπέστρεψαν, ἀφ' οὗ ἐπροσκύνησαν τὸ παιδίον, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεόν, δι' ὅλα ὅσα εἶδον καὶ ἤκουσαν.

Οἱ πρῶτοι λοιπὸν προσκυνηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦσαν οἱ πτωχοὶ ποιμένες· οὗτοι εὐηγγελίσθησαν πρῶτοι τὴν ὑπὲρ λόγον γέννησιν αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος. Ἄς προσκυνήσωμεν καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν ποιμένων τὸ παιδίον Ἰησοῦν, ὡς ἡμέτερον σωτῆρα καὶ λυτρωτῆν.

§. 3. Ἡ περιτομή.

Κατὰ τὸν μωσαϊκὸν νόμον τὰ ἄρρενα παιδιά περιετέμοντο τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτῶν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τελετὴν ἔδιδον καὶ τὸ ὄνομα εἰς αὐτά. Ὅτε λοιπὸν ἔφθασεν ἡ ὀγδοὴ ἡμέρα ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μὴ ὑπέκειτο εἰς αὐτὸν τὸν νόμον ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς ἀναμάρτητος, περιετμήθη ὅμως, καὶ ὠνομάσθη Ἰησοῦς, ὅπερ σημαίνει Σωτήρ.

Τοῦτο τὸ ὄνομα ἐκφράζει ὅλον τὸ μυστήριον τῆς ἐλευσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν. Διὰ μόνου τούτου τοῦ ὀνόματος δυνάμεθα νὰ σωθῶμεν. Εἰς τοῦτο τὸ ὄνομα, λέγει ἡ ἁγία Γραφή, πρέπει νὰ κλῖνῃ πᾶν γόνου ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Τοῦτο πρέπει νὰ προσφέρωμεν μετ' ἀγάπης καὶ λατρείας. Τοῦτο πρέπει νὰ προσφέρητε, ὦ παῖδες, καὶ χαίροντες, καὶ λυπούμενοι, τὸ ἐσπέρας πρὶν κοιμηθῆτε, καὶ τὸ πρωτὶ, ὅταν ἐγείρησθε ἐκ τοῦ ὕπνου, δοξάζοντες αὐτό. Τοῦτο θέλει ἐσφραίνει τὴν καρδίαν σας, καὶ καθαρίζει τὰ χεῖλη σας.

§. 4. Ἡ προσκύνησις τῶν μάγων.

Ἡ εὐαγγελισθεῖτα εἰς τοὺς πλησίον πτωχοὺς ποιμένας γέν-

νησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εὐηγγελίσθη ὡσαύτως καὶ εἰς πλουσίους καὶ ἐπισήμους ἄνδρας, κατοικοῦντας μακρὰν τῆς Βηθλεέμ. Οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι δὲν ἦσαν Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ σοφοὶ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς ἀστρονομίας, ὀνομαζόμενοι κοινῶς μάγοι.

Οἱ μάγοι οὗτοι, ἰδόντες εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρα τινα νέον, καὶ γνωρίζοντες, ὅτι εἰς ἐκ τῶν προφητῶν εἶχε προειπεῖ, ὅτι ἐν ἄστρον θέλει ἀναγγεῖλαι τὴν γέννησιν τοῦ κατ' ἐξοχὴν βασιλέως τῶν Ἰουδαίων, δὲν ἀμφίβαλλον, ὅτι ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἐγεννήθη, καὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ νὰ τὴν προσκυνήσωσι.

Κινήσαντες δὲ ἀπ' ἀνατολῶν, παρετήρουν τὴν λάμψιν τοῦ ἀστέρος, ὅστις ἐχρησίμευεν αὐτοῖς ὡς ὁδηγὸς εἰς τὴν ὁδοιπορίαν, καὶ ἔγεινεν ἄφαντος, ἀφ' οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ ἠρώτων· « Ποῦ εἶναι ὁ γεννηθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἐπειδὴ εἶδομεν τὸν ἀστέρα αὐτοῦ ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἦλθομεν νὰ τὸν προσκυνήσωμεν ». Ἡ εἶδησις αὕτη διαδοθεῖσα, ἐτάραξε πᾶσαν τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ· μάλιστα δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη πολὺ, ἀκούσας, ὅτι ἐγεννήθη βασιλεὺς, φοβηθεὶς μή πως τὸ παιδίον τοῦτο ἦναι ἀντίζηλος αὐτοῦ, καὶ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν. Συναθροίσας λοιπὸν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐζήτην νὰ μάθῃ παρ' αὐτῶν, ποῦ πρέπει νὰ γεννηθῇ ὁ ἐπηγγελμένος Μεσσίας, τὸν ὅποιον ἐπρόσμενον τότε οἱ Ἰουδαῖοι ὡς μέλλοντα ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἔλθῃ. Οἱ δὲ γραμματεῖς εἶπον, ὅτι κατὰ τὰς προφητείας ὁ Χριστὸς πρέπει νὰ γεννηθῇ ἐν τῇ Βηθλεέμ. Τότε ὁ Ἡρώδης, προσκαλέσας κρυφὰ τοὺς μάγους, ἐπληροφορήθη ἀκριβῶς παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεέμ, εἶπε· « Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς περὶ τοῦ παιδίου, καὶ ὅταν τὸ εὔρητε, ἀπαγγεῖλατέ μοι, διὰ νὰ ὑπάγω καὶ ἐγὼ νὰ τὸ προσκυνήσω ».

Ὁ πονηρὸς οὗτος βασιλεὺς δὲν ἐπεθύμει τελείως νὰ προσκυνήσῃ τὸν νεωστὶ γεννηθέντα βασιλέα, ἀλλ' ἐσκόπει νὰ τὸν θανατώσῃ, ἀφ' οὗ τὸν ἤθελον φανερώσει εἰς αὐτὸν οἱ μάγοι. Ἀλλ' ὁ Θεὸς, ὅστις ἀνατρέπει τὰς βουλὰς τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἐμα-

ταίωσε και τὴν βουλήν τοῦ Ἡρώδου, διὰ νὰ σώσῃ ἐκ τῶν χειρῶν του τὸ παιδίον Ἰησοῦν. Οἱ μάγοι, ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, ἐπιφανεῖς προηγείτο αὐτῶν, ἕως οὗ ἔλθων ἐστάθη ἐπάνω εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἦτον τὸ παιδίον. Τότε εἰσελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὔρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτὸ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, τῷ ἐπέσπερον δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠτοιμάζοντο νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, διὰ νὰ ἀναγγείλωσιν εἰς τὸν Ἡρώδην τὴν εὔρεσιν τοῦ παιδίου κατὰ τὴν ὑπόσχασίν των· ἀλλ' ὅμως ἄγγελος Κυρίου, φανεῖς εἰς αὐτοὺς κατ' ὄναρ, τοῖς εἶπε νὰ μὴ ἐπανεέλθωσιν εἰς τὸν Ἡρώδην, καὶ οὕτως ἀνεχώρησαν δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

§. 5. Ἡ παρουσίασις τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὸν ναόν.

Κατὰ τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως ὄφειλον οἱ γονεῖς νὰ προσφέρωσιν εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῷ ναῷ τὰ πρωτότοκα αὐτῶν παιδιά τὰ ἀρσενικά, καὶ νὰ τὰ ἐξαγοράζωσι μὲ ἀργύριον, προσφέροντες εἰς θυσίαν καὶ ἐν ἀρνίον, ἂν ἦσαν πλούσιοι, ἢ ἐν ζευγος τρυγόνων, ἂν ἦσαν πτωχοί. Τὴν τεσσαρακοστὴν λοιπὸν ἡμέραν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ὑπῆγεν ἡ Μαρία εἰς τὸν ναόν, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ ταύτην τὴν ἐντολὴν τοῦ νόμου. Ὅτε δὲ ἔμβαίνειν εἰς τὸν ναόν, φέρουσα εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, ἰδοὺ εἷς ἄνθρωπος γέρων, ὀνομαζόμενος Συμεὼν, εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὸ ἱερόν. Οὗτος ἦτον ἄνθρωπος δίκαιος καὶ εὐλαβῆς, προσμένων πρὸ πολλοῦ τὴν ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος. Ἐσωτερικὸν φῶς τοῦ ἁγίου πνεύματος τὸν ἔκαμε νὰ γνωρίσῃ, ὅτι τοῦτο τὸ παιδίον, τὸ ὅποιον προσέφερον τότε εἰς τὸν Θεόν, ἦτον ὁ προσδοκώμενος ὑπ' αὐτοῦ σωτήρ. Τότε πλήρης χαρᾶς ἔλαβε τὸ παιδίον εἰς τὰς ἀγκάλας του, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, λέγων· «Τώρα, ὦ Θεέ μου, ἀπόλυσον τὸν δούλόν σου ἀπὸ τῆς ζωῆς μὲ εἰρήνην, κατὰ τὸν λόγον σου· διότι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου

ἐκεῖνον, ὅστις θέλει εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου, τὸ φῶς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ λαοῦ σου Ἰσραὴλ ».

Ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ Μαρία ἐθαύμαζον διὰ τοὺς λόγους τοῦ Συμεῶν· αὐτὸς δὲ, στραφεὶς εἰς αὐτοὺς, εἶπεν, ὅτι, εἰ καὶ ἐγεννήθη τὸ παιδίον τοῦτο πρὸς τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἀλλ' ὅμως πολλοὶ θέλουσιν ἀπολεσθῆ δι' αὐτὸ, ὅσοι δὲν θελήσουσι νὰ ὤφελθῶσιν ἐκ τῆς δι' αὐτοῦ ἀπολυτρώσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειτα προεῖπεν εἰς τὴν Μαρίαν, ὅτι ἡ καρδία της θέλει κεντηθῆ ὡς ἐκ μαχαίρας μίαν ἡμέραν ἐκ τῆς θέας τῶν παθημάτων, τὰ ὅποια θέλει πάθει ὁ ἀγαπητὸς οὗτος υἱός, προσφερόμενος εἰς θυσίαν ὑπὲρ τῆς ἀπολυτρώσεως τῶν ἀνθρώπων.

Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἔφθασεν εἰς τὸν ναὸν καὶ γυνή τις χήρα, ὀγδοηκοντατεσσάρων ἐτῶν τὴν ἡλικίαν, ὀνομαζομένη Ἄννα. Αὕτη διέτριβεν ὅλον σχεδὸν τὸν καιρὸν της εἰς τὸ ἱερόν, νηστεύουσα καὶ προσευχομένη νύκτα καὶ ἡμέραν. Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῆς ἀγιότητός της ἤξιώθη καὶ αὕτη νὰ ἴδῃ τὸ παιδίον Ἰησοῦν, καὶ νὰ γνωρίσῃ αὐτὸ ὡς μεσσίαν. Ὄθεν χαίρουσα ἐδόξαζε καὶ κηλόγει τὸν Κύριον, καὶ ἐλάλει περὶ τοῦ παιδίου εἰς πάντας τοὺς προσδεχομένους τὴν ἀπολύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ.

§. 6. Ἡ φυγὴ τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἡ βρεφοκτονία ἐν Βηθλεέμ.

Ὁ Ἡρώδης ἐπρόσμενε ματαίως τὴν ἐπάνοδον τῶν μάγων· καὶ βλέπων, ὅτι δὲν ἐπανερχονται, ἐνόμισεν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἐθυμώθη πολὺ· ἔμαθε δὲ, ὅτι εἶχον ἀναχωρήσει δι' ἄλλης ὁδοῦ εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. Ἴσως εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἀκοήν του καὶ ἡ φήμη τῶν, ὅσα συνέβησαν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἡ ζηλότυπος αὐτοῦ κενοδοξία ἐπληγῶθη περισσότερον· διὰ τοῦτο ἀπεφάσισεν ἀπανθρώπως νὰ θανατώσῃ πάντα τὰ ἀρσενικὰ παιδιά, ὅσα ἦσαν ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ κατωτέρω γεγεννημένα εἰς τὴν Βηθλεέμ καὶ εἰς τὰ περίχωρα αὐτῆς. Ἀλλὰ τί ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἡ μανία τοῦ ἀσεβοῦς καὶ σκληροῦ τούτου βασιλέως ἐναντίον τῆς παντοδυνάμου προστασίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐπηγρύπνει εἰς τὸ παιδίον; Ἄγγελος Κυρίου, φανείς κατ' ὄναρ εἰς

τὸν Ἰωσήφ, διέταξεν αὐτὸν νὰ φύγῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, παραλαβὼν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ νὰ μένῃ ἐκεῖ, ἕως οὗ τὸν ἀνακαλέσῃ πάλιν. Ὁ δὲ Ἰωσήφ, ἐγερθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου παρέλαβεν ἀμέσως τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Βλέπετε, ὦ παῖδες, πῶς ἄρχεται ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῶν διωγμῶν. Γεννᾶται εἰς σταυλὸν, κοιτῆδα ἔχων τὴν φάτιν, καθὼς ποτε θέλει ἔχει ὡς κλίνην τὸν σταυρὸν. Τὸ παιδίον τοῦτο, οὗ τις ἢ πενία καὶ ἡ ἀθωότης κινεῖ εἰς οἶκτον καὶ τὰς σκληροτάτας καρδίας, καταδιώκεται ἤδη ὑπὸ ἐχθροῦ ἰσχυροῦ καὶ μανιῶδους, ζητοῦντος νὰ χύσῃ τὸ αἷμά του· ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, διὰ νὰ τὸ διασώσῃ ἀπὸ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, ἀναγκάζεται, καί τοι τόσον πτωχῇ, νὰ ὁδεύσῃ μακρὰν ὁδοιπορίαν. Οὕτως ἤρχισαν νὰ ἐκπληρῶνται εἰς αὐτὴν αἱ προβήσεις τοῦ γέροντος Συμεῶν.

Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς ἦτον ἤδη εἰς ἀσφάλειαν· οἱ δὲ δῆμιοι, οἱ παρὰ τοῦ Ἡρώδου σταλέντες, ἔφθασαν ἤδη εἰς τὴν Βηθλεὲμ καὶ τὰ περίχωρα αὐτῆς, φονεύοντες πάντα τὰ ἐκεῖ ἀρσενικὰ παιδία ἀπὸ δύο ἐτῶν καὶ κατωτέρω, χωρὶς νὰ κινῶνται εἰς οἶκτον ἀπὸ τὰς φωνὰς τῶν ἀκάκων τούτων νηπίων, οὐδ' ἀπὸ τὰ δάκρυα τῶν ἀθλίων αὐτῶν μητέρων.

Τί τρομερὸν θέαμα! Ἐνθυμεῖσθε, ὅτι ἡ ζηλοτυπία τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ ἔσπρωξεν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ θανατώσωσι τὸν ἀδελφόν των, καὶ ὡς δούλον τὸν ἐπώλησαν εἰς τοὺς Ἰσμαηλίτας· ἴδετε τώρα εἰς ποῖον τρομερὸν ἀμάρτημα σπρώχνει πάλιν αὐτὴ ἡ ζηλοτυπία καὶ τὸν Ἡρώδη! Φυλαχθῆτε λοιπὸν νὰ μὴ ἀφήσητε αὐτὴν ποτὲ νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς τὴν καρδίαν σας.

Ὁ Θεὸς, ὅστις ἐπάταξε τὸν Ἀντίοχον, ἐπάταξεν ὡσαύτως καὶ τὸν Ἡρώδη ἐν τῇ δικαιοσύνῃ του· ἐπειδὴ καὶ οὗτος ὁ δῆμιος τῶν ὑπηκόων του προσεβλήθη ὑπὸ τρομερωτάτης νόσου, καὶ ἐξέζεσαν ἐκ τοῦ σώματός του σμήνος σκολήκων, οἵτινες κατέτρωγον τὰς σάρκας του· αἱ δὲ πληγαὶ ἐξέδιδον τοιαύτην ὀσμὴν σαπρίας, ὥστε οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν ὑποφέρῃ. Ἀπέθανε δὲ εἰς τοιαύτην κατάστασιν τὸν τρίτον μῆνα μετὰ τὴν βρεφοκτονίαν. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἐφάνη πάλιν ὁ ἄγγελος εἰς τὸν Ἰωσήφ, καὶ λέγει· « Ἐγερθεὶς, παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐπάνελθε εἰς γῆν Ἰσραὴλ· διότι ἀπέθανον οἱ ζητοῦντες τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου ».

Ὁ δὲ Ἰωσήφ, ὑπακούσας, ἐπανήλθε, καὶ κατόκησεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, μὴ τολμῶν νὰ μείνῃ πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ· διότι ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὁ Ἀρχέλαος ἀντὶ Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐφοβεῖτο, μήπως ἐκκληρονόμησε καὶ τὸ μῖσος τοῦ πατρὸς του.

§. 7. Τὸ παιδίον Ἰησοῦς ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων.

Τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον δὲν περιέχει μὲν ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ὅμως τὰ ὀλίγα ἐκείνα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρει, εἰσὶ διδακτικώτατα. Τὸ παιδίον, λέγει, ἤρξανεν εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος, πληρούμενον σοφίας, καὶ χάρις Θεοῦ ἦτον εἰς αὐτὸ, καὶ ὑπετάσσετο εἰς τὸν Ἰωσήφ καὶ εἰς τὴν Μαρίαν τὴν μητέρα αὐτοῦ.

Ἰδοὺ εἰς ὀλίγους λόγους τὸ ἀρχέτυπον τῆς ζωῆς καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ καλοῦ παιδός. Πρέπει καθ' ἑκάστην νὰ γίνηται φρονιμώτερον, ὅσον αὐξάνει εἰς τὴν ἡλικίαν, διὰ νὰ γένη ἀξιὸν νὰ λάβῃ τὰς θείας εὐλογίας· καὶ πρὸς τὸ παράδειγμα τοῦ παιδός Ἰησοῦ πρέπει νὰ ὑπακούῃ καὶ νὰ ὑποτάσσεται ἐντελῶς εἰς τοὺς γονεῖς καὶ διδασκάλους αὐτοῦ. Ἄν ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ Κύριος τῶν ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν κτισμάτων δὲν ἀπηξίωσε νὰ γένη παιδίον, καὶ ὡς τοιοῦτον νὰ ὑπακούῃ εἰς τοὺς γονεῖς του ἐντελῶς, ποῖον πλεον παιδίον θέλει νομίσει δύσκολον ἢ βαρὺ τὸ νὰ ὑπακούῃ ἀκριβῶς εἰς τοὺς γονεῖς του;

Ἄν καὶ ἀπειχεν ἡ Ναζαρέτ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλήμ τριάκοντα περίπου λεύγας, ἀλλ' ὅμως ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐπορεύοντο κατ' ἔτος εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα, διὰ νὰ τελέσωσιν ἐν τῷ ναῷ τὰς ἐντολάς τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε ἐγένετο δώδεκα ἐτῶν, ἦλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσαν αἱ ἡμέραι τῆς ἑορτῆς, καὶ ὑπέστρεφον πάλιν εἰς τὴν Ναζαρέτ, τὸ παιδίον Ἰησοῦς ὑπέμεινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίσωσι κατ' ἀρχὰς ὁ Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Ἀλλὰ νομίσαντες, ὅτι εἶναι μὲ τὴν συνοδίαν των, ἐπροχώρησαν μιᾶς ἡμέρας δρόμον, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν μεταξὺ τῶν συγγενῶν καὶ τῶν γνωστῶν· καὶ ἐπειδὴ δὲν τὸν εὔρον, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ζητοῦντες αὐτὸν, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὸν εὔρον ἐν τῷ ναῷ, κα-

θήμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερω-
τῶντα αὐτούς. Πάντες δὲ, ὅσοι τὸν ἤκουον, ἐξεπλήσοντο διὰ
τὴν σύνεσιν καὶ τὰς ἀποκρίσεις του· καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐξεπλά-
γησαν, ἰδόντες το ἐκεῖ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ του·
« Τέκνον, διὰ τί μᾶς ἔκαμες τοῦτο ; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου καὶ
ἐγὼ σὲ ἐζητούσαμεν, λυπούμενοι καὶ παραπονούμενοι ». Ὁ δὲ
Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· « Διὰ τί μ' ἐζητεῖτε ; δὲν ἤξεύρετε, ὅτι πρέ-
πει νὰ εἶμαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου » ;

Ἄν καὶ ἡγάπα τρυφερῶς τὸν Ἰωσήφ καὶ τὴν μητέρα του ὁ Ἰησοῦς,
ἡγάπα ὅμως ἔτι μᾶλλον τὸν οὐράνιον αὐτοῦ πατέρα, καὶ ἠθέλησε νὰ
δείξῃ εἰς ταύτην τὴν περίστασιν, ὅτι, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς θείας λα-
τρείας, κανεὶς λόγος, καμμία παρατήρησις δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ
ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος.

§. 8. Ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστής.

Ὀλίγον πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Ἰησοῦ, ἡ Ἐλισάβετ, συγγενῆς
τῆς ἀγίας Παρθένου, ἐγέννησεν υἱὸν ἐξ ἐπαγγελίας, τὸν ὅποιον
ὠνόμασεν Ἰωάννην. Οὗτος ἐμελλε νὰ ἦναι ὁ πρόδρομος τοῦ Σω-
τῆρος, νὰ κηρύξῃ δηλαδὴ τὴν ἔλευσιν αὐτοῦ εἰς τοὺς Ἰουδαίους,
καὶ νὰ μαρτυρήσῃ περὶ αὐτοῦ διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τῆς ἀ-
γιότητός του. Ἐζήσῃ δὲ εἰς τὴν ἔρημον μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ'
ἣν ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὸ κήρυγμά του.

Ὅτε δὲ ἤρχετο τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του ὁ Ἰη-
σοῦς Χριστὸς, ἐπειδὴ τότε ἔφθασεν ἡ ὥρα νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τῆς
Ναζαρέτ, διὰ νὰ κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιον, ἐξῆλθε καὶ ὁ Ἰωάννης
ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, προτρέπων τοὺς
Ἰουδαίους εἰς μετάνοιαν, καὶ κηρύττων, ὅτι ἐπλησίασεν ἡ βα-
σιλεία τῶν οὐρανῶν. Συνέτρεχε δὲ μέγα πλῆθος πρὸς αὐτὸν διὰ
νὰ τὸν ἀκούῃ, καὶ νὰ βαπτισθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἂν καὶ τὸ βάπτισμα
τοῦ Ἰωάννου δὲν παρείχε τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν, ἀλλὰ προ-
δίδεθε μόνον εἰς τὴν καταλλαγὴν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Αὐτοῦ ἦλθε
καὶ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάν-
νην, καίτοι ἅγιος καὶ μὴ ἔχων χρεῖαν τοῦ βαπτίσματος. Ὅτε
δὲ εἶδεν αὐτὸ ὁ Ἰωάννης, ἐταπεινώθη ἐμπροσθεν αὐτοῦ, λέγων·
« Ἐγὼ ἔχω χρεῖαν νὰ βαπτισθῶ ἀπὸ σέ, καὶ σὺ ἔρχεσαι εἰς

ρεται ὁ ἄνθρωπος. Βλέπομεν δὲ, ὅτι ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐπρονοήσε περὶ τοῦ ἀνθρώπου οὐ μόνον ὅσα εἶναι εἰς αὐτὸν ἀναγκαῖα, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶναι περιττὰ καὶ εὐάρεστα. Ὅποιον θέλητρον δὲν παρέχουσιν εἰς τὴν φύσιν τὰ πτηνὰ διὰ τοῦ μελωδικοῦ αὐτῶν κελαδημάτος!

Μὴ λησμονῆτε λοιπὸν νὰ εὐχαριστῆτε τὸν Θεὸν καθ' ἑκάστην, ὅτις ἐστόλισε τοσοῦτον τὴν ἐδῶ κατοικίαν μας, καὶ τὴν ἐπρομήθευσεν ἐκ πάντων τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ζωὴν.

§. 4. Ἡ πλάσις τῆς Εὕας.

Ὁ Ἀδὰμ ἔμενεν ἀκόμη μόνος ἐπὶ τῆς γῆς, μὴ ἔχων κανένα ὄμιον του, ἵνα συνδιαλέγηται μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔχα συμμετοχὸν τῆς μακαριότητός του· διότι τὰ ζῶα, ὡς ἄλογα, δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἐννοῶσιν. Εἶπε λοιπὸν ὁ Θεός· « Δὲν εἶναι καλὸν νὰ ἦναι ὁ ἄνθρωπος μόνος ἐπὶ τῆς γῆς· ἀσκάμωμεν εἰς αὐτὸν ὄμιον τινα βοηθόν του »· Τότε ἐπέφερον ἔκστασιν εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ ὑπνωσε, καὶ, ἐν ᾧ ἐκοιμᾶτο, ἔλαβε μίαν ἐκ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ, καὶ ἀνεπλήρωσε τὸν τόπον αὐτῆς ἀπὸ σάρκα, καὶ ἐπλάσεν ἐξ αὐτῆς τῆς πλευρᾶς τὸ σῶμα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ ἐνεψύχωσε, καὶ ἔφερεν αὐτὴν εἰς τὸν Ἀδὰμ, ἀφ' οὗ ἐξύπνησεν. Ὁ δὲ Ἀδὰμ, ἰδὼν τὴν γυναῖκα, εἶπε· « Τοῦτο εἶναι τώρα ὅστούν ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· δηλαδή, αὕτη εἶναι ἐντελῶς ὁμοία μὲ ἐμέ· αὕτη θέλει εἶναι ὁ σύντροφός μου, μετ' αὐτῆς θέλω ἠμπορεῖ νὰ συνομιλῶ· διότι καὶ αὕτη ἔχει ψυχὴν λογικὴν καθὼς ἐγώ »· Ἡ πρώτη γυνὴ ὠνομάσθη Εὕα.

Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὕα ἔζησαν ὁμοῦ εἰς τὸν παράδεισον ἀθῶοι καὶ μακάριοι· ἠγάπων τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντα, καὶ ἠγάπα ὡσαύτως ὁ εἰς τὸν ἄλλον ὡς τὸν ἑαυτὸν του· δὲν ἐγνωρίζον οὔτε τοῦ πνεύματος τὴν λύπην, οὔτε τὴν ἀηδίαν, οὔτε τοῦ σώματος τοὺς πόνους· διότι δὲν εἶχον ἀκόμη ἁμαρτήσαι, καὶ ἦσαν ἠνωμένοι μὲ τὸν Θεόν· ἀλλ' ὅμως, καθὼς θέλομεν ἰδεῖ, αὕτη ἡ μακαριότης τῶν πρωτοπλάστων δὲν διέμεινε διὰ παντός.

§. 5. Ἡ πτώσις τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας.

Ὁ Θεὸς παρήγγειλεν εἰς τὸν Ἀδὰμ νὰ μὴ φάγῃ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πονηροῦ.

ἐμέ »! Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· « Ἄφες τώρα, διότι εἶναι πρόπον νὰ πληρώσωμεν πάντα δικαιοσύνην ». Καὶ βαπτισθεὶς ὑ Ἰησοῦς, ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος, καὶ ὁ οὐρανὸς ἠνεόχθη ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ κατέβη ὁρατῶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς αὐτὸν ἐν εἴδει περιστερεᾶς, καὶ φωνὴ ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ, λέγουσα· « Οὗτος εἶναι ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, εἰς τὸν ὁποῖον ἐγὼ εὐηρεστήθην ».

§. 9. Ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

Μετὰ τὸ βάπτισμα ὠδηγήθη ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐνήστευσεν ἐκεῖ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, προπαρασκευασθεὶς οὕτως εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου, ἵνα δείξῃ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιχειριζώμεθα τίποτε σπουδαῖον πράγμα, πρὶν προπαρασκευασθῶμεν διὰ τῆς νηστείας καὶ τῆς προσευχῆς.

Εἰς ἀνάμνησιν τῆς νηστείας ἐκείνης διατάχθη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡ τεσσαρακοστὴ νηστεία, ἵνα προπαρασκευάζῃ τοὺς χριστιανοὺς νὰ πανηγυρίζωσιν ἀξίως τὸ ἅγιον πᾶσχα.

Νηστεύσας δὲ τοσοῦτον χρόνον, ὕστερον ἐπέειπεν. Τότε προσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ πειράζων, διὰ νὰ πληροφορηθῇ, ἂν αὐτὸς ἦτον ἀληθῶς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐλέγετο, καὶ τῷ εἶπεν· « Ἄν ἦσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπέ, ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι γένωσιν ἄρτοι ». Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπε· « Ὁ ἄνθρωπος δὲν τρέφεται μόνον ἐκ τοῦ ἄρτου, ἀλλὰ καὶ ἐκ παντὸς λόγου, ὅστις ἐξέρχεται ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Θεοῦ »· δηλαδή ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει νὰ θρέψῃ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν· ἡ δὲ τροφή ταύτης εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ ἁγίου του νόμου, καθὼς ὁ ἄρτος εἶναι τοῦ σώματος ἡ τροφή. Μετὰ τοῦτο φέρει αὐτὸν ὁ πειράζων εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ναοῦ, καὶ τῷ λέγει· « Ἐὰν ἦσαι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ρίψου κάτω· ἐπειδὴ εἶναι γεγραμμένον, ὅτι θέλει διατάξαι εἰς τοὺς ἀγγέλους του νὰ σε λάβωσιν εἰς τὰς χεῖράς των, διὰ νὰ μὴ προσκόψῃς εἰς λίθον τὸν πόδα σου ». Ἄλλ' εἶναι καὶ γεγραμμένον, ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, νὰ μὴ πειράσῃς εἰς μάτην κύριον τὸν Θεόν σου. Τελευταῖον φέρει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλότατον, καὶ τῷ δεικνύει πᾶσας τὰς

βασιλείας τοῦ κόσμου, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, λέγων· ἅ Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι ». Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἰησοῦς, ἐδίωξεν αὐτὸν, λέγων· ἅ Ἰπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· διότι εἶναι γεγραμμένον· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις ». Τότε ἀνεχώρησεν ὁ διάβολος, οἱ δὲ ἄγγελοι, προσελθόντες, ὑπηρετοῦν αὐτῷ.

§. 10. Ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ.

Ὅτε ἐπλησίαζεν ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα, ἀνέβη εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν του, καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστερὰς, τὰ ὅποια ἐχρησίμευον πρὸς τὰς θυσίας· εἶδεν ὡσαύτως καὶ τοὺς κερματιστὰς καθήμενους ἐκεῖ, καὶ ὀργίσθη· διότι ἐγένετο τοῦτο τὸ συνάλλαγμα ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ. Κατεσκεύασε λοιπὸν φραγγέλιον ἐκ σχοινίων, καὶ ἐδίωξεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βόας, ἐσκόρπισε τὰ κερμάτια τῶν κολλυβιστῶν, καὶ ἀνέστρεψε τὰς τραπέζας αὐτῶν. Εἰς δὲ τοὺς πωλοῦντας τὰς περιστερὰς εἶπεν· ἅ Ἐπάρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, καὶ μὴ κάμνετε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου ». Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἀπεκρίθησαν εἰς αὐτὸν, λέγοντες· ἅ Τί σημεῖον μᾶς δεικνύεις, τὸ ὅποιον σοι δίδει τὴν ἐξουσίαν νὰ κάμνης ταῦτα »; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τοῖς ἀπεκρίθη· ἅ Καταστρέψατε τοῦτον τὸν ναὸν, καὶ ἐγὼ θέλω τὸν ἀνεγείρει εἰς τρεῖς ἡμέρας ». Εἶπον δὲ οἱ Ἰουδαῖοι· ἅ Εἰς τεσσαράκοντα ἔξ ἔτη ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ θέλεις τὸν ἀνεγείρει εἰς τρεῖς ἡμέρας»; Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς· δὲν εἶπε τοῦτο περὶ τοῦ λιθίνου καὶ μαρμαρίνου ἐκείνου ναοῦ, ἀλλὰ περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ, οὗ τινος τύπος ἦτον ὁ ναός, Καὶ οἱ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ ἐπληρώθησαν τότε, ὅτε τὸ σῶμα αὐτοῦ, θανατωθὲν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ ἐνταφιασθὲν, ἀνέζησε τὴν τρίτην ἡμέραν.

Ὁ ζῆλος, ὃν ἔδειξεν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ἵνα συντηρήσῃ μετὰ τῶν Ἰουδαίων τὸ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὀφειλόμενον σέβας, μᾶς δεικνύει, πόσον ἀμαρτάνομεν, ὅταν βεβηλώνωμεν τὰς ἐκκλησίας μας διὰ τῆς ἀπροσεξίας ἐν καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, καὶ, τὸ χερίστον, διὰ τοῦ γέλωτος, ἢ τῶν ἀπρεπῶν λόγων καὶ συνομιλιῶν εἰς τὸν ἅγιον τοῦτον τόπον. Καὶ τί ἦτον ὁ ναός τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὅπου ἐθυσιάζοντο ζῶα, παραβληλόμενος πρὸς τὰς ἰδικὰς μας ἐκκλησίας, ἐν αἷς προσφέρεται καθ' ἐκάστην ἡ φρικτὴ καὶ ἀγιωτάτη θυσία τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν; Οἱ ἄγγελοι παρίστανται μετὰ φόβου καὶ τρόμου εἰς τὰς ἀ-

γίας ἡμῶν τραπέζας, διὰ νὰ προσκυνήσωσιν αὐτοῦ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡμεῖς, τὸ χῶμα καὶ ἡ κόνις, τολμῶμεν νὰ παραλείψωμεν τὸ ὀφειλόμενον σέβας ἐνώπιον τῆς ἀπείρου μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τῶν οὐρανῶν, ὅταν παριστάμεθα μέσα εἰς τὸν ναὸν αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς ἀγίας τραπέζης; Ὅσάκις λοιπὸν, ὡ τέκνα, ἐμβαίνετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν, στέκεσθε μετ' εὐλαβείας καὶ κατανύξεως, δεικνύοντες, ὅτι ἔχετε τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ.

§. 11. Ἡ ἐπὶ τοῦ ὄρους διδασχὴ.

Πλήθος μέγα ἠκολούθει πανταχοῦ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ νὰ ἀκούῃ τὴν διδασκαλίαν του. Ἴδὼν δέ ποτε τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος, καὶ καθήσας αὐτοῦ, ἀφ' οὗ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ του, ἀνοίξας τὸ στόμα του, ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέγων.

« Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ». Πτωχοὺς εἰς τὸ πνεῦμα ἢ εἰς τὴν προαίρεσιν ἐννοεῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τοὺς ταπεινοὺς, οἵτινες ἀρκοῦνται μετ' ἀφοσιώσεως εἰς τὴν κατάστασιν των, χωρὶς νὰ γογγύζωσι κατὰ τῆς θείας προνοίας· ἢ ἐκείνους τοὺς πλουσίους, τῶν ὁποίων ἡ καρδία δὲν προσκολλᾶται εἰς τὰ ἐπιγεια ἀγαθὰ, ἀλλὰ τὰ θεωροῦσι μόνον ὡς μέσον, διὰ νὰ πράττωσι καλὰ ἔργα· ἢ τελευταίον ἐκείνους, οἵτινες ἀρνοῦνται θεληματικῶς ὅσα κατέχουσι, διὰ νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ τίς εἶναι πλουσιώτερος τῶν τοιούτων αὐτοπροαιρέτων πτωχῶν, οἵτινες ἔχουσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν;

« Μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται ». Ὅσοι ὑποφέρουσι μεθ' ὑπομονῆς τὰς νόσους, τὰς θλίψεις, τὰς ταλαιπωρίας παντὸς εἴδους, θέλουσι παρηγορηθῆ· ἐξαιρέτως δὲ ὅσοι κλαίουσι διὰ τὰς ἀμαρτίας των, θέλουσι λάβει τὴν χαρὰν τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν.

Ἄθλιοι εἶναι τῷ ὄντι ὅσοι πάσχουσι χωρὶς νὰ ᾔναι ἀφωσιωμένοι εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διότι πάσχουσιν ἀνωφελῶς πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, καὶ χωρὶς παρηγορίαν εἰς τὴν παρούσαν.

« Μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν ». Ὅσοι εἶναι ἡμεροὶ καὶ ὄχι ὀργίλοι, ἔχουσιν οὐ μόνον τὴν γῆν τῶν ζώντων, ἤτοι τὸν οὐρανόν, ὅπου βασιλεύει εἰρήνη ἀτάραχος, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ ἀκόμη ἀπαλλάττονται διὰ τῆς πραότητος αὐτῶν ἀπὸ πολλὰς θλίψεις καὶ στενοχωρίας.

Ὅταν δὲν ᾔναι τις ἀλαζών, ἢ οὐξύθυμος καὶ ὀργίλος, ὅταν μὴ ὑβρίζῃ

κάνενα, μηδ' ανταποδίδη κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀμήχανον εἶναι νὰ μὴ ζῆ ἐν εἰρήνῃ. Ὁ προσκυνητὸς ἡμῶν Σωτὴρ ἐγένετο τὸ τελειότατον ἀρχέ-
τυπον τῆς πραότητος καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του. « Μάθετε
ἀπ' ἐμοῦ, ἔλεγεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους του, ὅτι εἶμαι πρῶτος καὶ τα-
πεινὸς τῇ καρδίᾳ ».

« Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι
αὐτοὶ χορτασθήσονται ». Δίκαιος εἶναι, ὅστις ἀποδίδει πιστῶς
εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον ὅ,τι χρεωστεῖται εἰς αὐτοὺς,
καὶ δὲν ἀμελεῖ τίποτε, διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυ-
χῆς του. Τότε εἶναι εὐχαριστημένος, καὶ πᾶσαι αἱ ἐπιθυμίαι
αὐτοῦ χορταίνουσι, καὶ δοκιμάζει καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν τὴν
ἀληθινὴν μακαριότητα.

ἴσως ἀκούσῃτε νὰ λέγωσι τινες, ὅτι ὅλη ἡ ἀρετὴ συνίσταται εἰς τὸ
νὰ ἦναί τις ἀνθρώπος τίμιος, δηλαδὴ νὰ μὴ βλάβῃ τινὰ εἰς τὴν ὑπό-
ληψιν ἢ τὰ ἀγαθὰ του. Ἄλλ' ὅμως τοῦτο εἶναι μέρος μόνον τῆς δικαιο-
σύνης, τὴν ὅποیان ζητεῖ ἐδῶ τὸ εὐαγγέλιον. Ὅταν τις ἐκπληρώσῃ τὰ
καθῆκοντά του πρὸς τὸν πλησίον, ὀφείλει προσέτι νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὸν
Θεόν, ὅ,τι χρεωστεῖ εἰς αὐτόν. Ἄλλως, δὲν θέλει ἀπολαύσει τὴν ἐπηγ-
γελμένην ἀνταμοιβὴν εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ διψῶντας τὴν δικαιοσύνην.

« Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται ». Ὁ Θεὸς
θέλει μᾶς μεταχειρισθῆ, καθὼς ἡμεῖς μετεχειρίσθημεν τοὺς
ἄλλους.

Καθ' ἡμέραν λέγομεν εἰς τὴν προσευχὴν ἡμῶν· « Ἄφες ἡμῖν τὰ
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν ». Προ-
φέρομεν λοιπὸν τὴν ἰδίαν ἡμῶν καταδίκην ἡμεῖς αὐτοὶ, ἐὰν φυλάττωμεν
μῖσος καὶ ὀργὴν κατ' ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔχομεν ἀφορμὴν νὰ
παραπονώμεθα.

Ἐλεήμονές εἰσι, καὶ ὅσοι κινουῦνται εἰς ἔλεος καὶ συμπάθειαν
πρὸς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ ἀγωνίζονται νὰ
τοὺς ἀνακουφίσωσιν.

« Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψον-
ται ». Τίποτε δὲν ἐξισοῦται πρὸς τὸ κάλλος τῆς καθαρᾶς καρ-
δίας, οὔτε ἡ λαμπρότης τοῦ ἡλίου καὶ τῶν πολυτίμων λίθων,
οὔτε ὅλον τὸ θέλημα τῆς ἐαρινῆς πρωίας ἐν μέσῳ κήπου
πεποικιλμένου ἀπὸ εὐώδη ἄνθη. Ἡ καθαρὰ καρδία εἶναι ὡς
πηγὴ, τῆς ὁποίας τὰ διαυγῆ νερὰ ἀνταναικῶσι τὸ κυανοῦν
χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, εἶναι κάτοπτρον ἀκηλίδωτον, ἐν ᾧ εὐαρε-
στεῖται αὐτὸς ὁ Θεὸς νὰ βλέπῃ τὴν εἰκόνα του.

Ὡ τέκνα! φυλάττετε καλῶς τὴν καθαρότητα τῆς καρδίας· ἐπειδὴ αὕτη εἶναι τὸ πολυτιμώτατον ἀγαθόν σας. Ἐν ὅσῳ εἴσθε καθαρὰ, ὁ Θεὸς θέλει κατοικεῖ εἰς ἐσᾶς· θέλετε ἀγαπᾶ τὸν νόμον του, καὶ θέλετε πιστεύσει τὰς ἀληθείας τῆς ἀγίας πίστεως. Τοῦτο λέγεται βλέπειν τὸν Θεὸν ἐδῶ εἰς τὴν γῆν. Μετὰ δὲ τὸν σωματικὸν θάνατον θέλετε θεωρεῖ τὸν Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον εἰς τὴν κατοικίαν τῆς αἰωνίου μακαριότητος.

«Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται». Κανὲν ἄλλο δὲν παρομοιάζει τοσοῦτον ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τὸν Θεόν, ὅσον ὁ εἰρηνικὸς ἄνθρωπος, ὅστις ἀγωνίζεται νὰ ἐμποδίῃ τὰς λογομαχίας καὶ τὰς ἐχθρας, καὶ νὰ διαλλάτῃ πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἐχθρευθέντας.

Τὸν τοιοῦτον θαυμάζουσι πολλοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθρευόμενοι, καὶ τὸν λαμβάνουσι διαιτητὴν τῆς διαφορᾶς των. Τίς ἄλλος εἰρηνικώτερος τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους; Ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν εἰρήνην, ἃν θέλωμεν νὰ ἀξιώθωμεν νὰ ὀνομασθῶμεν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ.

«Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Οἱ ἀγαθοὶ ἐδιώχθησαν πάντοτε, καὶ θέλουσι διώκεσθαι πάντοτε ὑπὸ τῶν κακῶν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον. Ὅστις λοιπὸν θέλει νὰ ἦναι ἐνάρετος, καὶ πιστὸς εἰς τὴν θρησκείαν, πρέπει νὰ προσμένῃ διωγμοὺς παρὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν κατηκόντων, τὰ ὅποια ἐπιβάλλει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὅμως τὸ νὰ πάσχη τις, διότι ἐπραξε τὸ καλόν, εἶναι νὰ πάσχη διὰ τὸν Θεόν· καὶ ἡ μεγίστη πασῶν ἀνταμοιβὴ φυλάττεται εἰς ἐκεῖνους, οἵτινες ἐπροτίμησαν νὰ υπομείνωσι τὰ πάντα, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ἃν ἦτον χρεία, ἢ νὰ καταφρονήσωσι τὸν Θεόν.

Ὅταν προτιμᾶτε νὰ τιμωρηθῆτε, ἢ νὰ εἴπητε ψεῦδος, ὅταν υποφέρῃτε τοὺς ἐμπαιγμοὺς καὶ τὰς ὕβρεις τῶν συντρόφων σας, διότι ὀργίζονται ἐναντίον σας, διότι δὲν συγκατατίθεσθε νὰ πράξητε τὸ κακὸν με αὐτοὺς, τότε πάσχετε διὰ τὴν δικαιοσύνην· καὶ τότε ἀντὶ νὰ λυπήσθε, πρέπει ἀπ' ἐναντίας νὰ χαίρητε μεγάλως.

Ἀπομνημονεύσατε τὰ ὄρατα ταῦτα ἀξιώματα, τὰ ὅποια ὀνομάζονται κοινῶς μακαρισμοί· ἐπειδὴ περιέχουσι τὴν σύνοψιν πάσης τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας· καὶ μόνη ἡ πρᾶξις αὐτῶν δύναται νὰ σᾶς προσξενήσῃ τὴν μακαριότητα.

§. 12. Ὁ Ἰησοῦς ἐγείρει τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἐν τῇ πόλει Ναὶν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, περιερχόμενος εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐπλη-

σίασεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Ναὴν· ἠκολούθουν δὲ αὐτῷ ἱκανοὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. ὧς δ' ἔφθασαν εἰς τὴν πύλιν τῆς πόλεως, βλέπουσι νεκρὸν ἐκφερόμενον. Οὗτος ἦτον υἱὸς μονογενῆς μητρὸς χήρας, ἥτις παρηκολούθει τὸν κράββατον, χοπτομένη καὶ δακρυρροοῦσα κρουνηδόν. Ἴδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Κύριος, εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῆ, καὶ πλησιάσας τῇ εἶπε· « Μὴ κλαῖε »! Ἐπειτα εἰπὼν εἰς τοὺς βαστάζοντας τὸν νεκρὸν νὰ σταματήσωσιν, ἐφώνηξε τὸν νεκρὸν· « Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι ». Ὁ δὲ νεανίσκος, ἐγερθεὶς, ἐκάθησε καὶ ἤρχισε νὰ λαλῆ· ὁ δὲ Κύριος, λαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, τὸν ἔδωκε ζῶντα εἰς τὴν μητέρα του. Πάντας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἐκυρίευσεν φόβος μέγας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν λέγοντες· « Προφήτης μέγας ἐφάνη εἰς ἡμᾶς, καὶ ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο τὸν λαὸν αὐτοῦ ».

§. 13. Περὶ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου.

Ἰπῆρχεν ἄνθρωπος τις πλούσιος, ὅστις ἐστολιζέτο μὲ στολὰς πολυτελεῖς καὶ φαιδράς, καὶ παρετίθετο καθ' ἡμέραν τράπεζαν λαμπράν. Ἰπῆρχε δὲ καὶ τις πτωχὸς, Λάζαρος ὀνομαζόμενος, ὅστις ἦτον ἀπερρώμμενος εἰς τὸν πυλῶνα τοῦ πλουσίου, γεμάτος ἀπὸ πληγᾶς, καὶ ἐπεθύμει νὰ χορτασθῆ ἀπὸ τῶν ψιχίων, τὰ ὅποια ἔπιπτον ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου, ἀλλ' οὐδεὶς ἔδιδεν εἰς αὐτὸν τίποτε· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἤρχοντο καὶ ἔλειγον τὰς πληγὰς του. Συνέβη λοιπὸν νὰ ἀποθάνῃ ὁ πτωχὸς οὗτος, καὶ ἐφέρθη ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀβραάμ. Ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. Ἐν ᾧ δὲ ἐβασανίζετο εἰς τὰς κολάσεις τοῦ ᾄδου, σηκώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, βλέπει μακρόθεν τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Λάζαρον εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ. Τότε ἐφώνησε· « Πάτερ Ἀβραάμ! ἐλέησόν με, καὶ πέμψον τὸν Λάζαρον, ἵνα βάλῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· διότι πάσχω δεινῶς εἰς τὴν φλόγα ταύτην ». Ὁ δὲ Ἀβραάμ τῷ ἀπεκρίθη· « Τέκνον! ἐνθυμήθητι, ὅτι σὺ ἀπίλαυσεσ τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ ὁ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά. Τώρα δὲ, αὐτὸς μὲν παρηγορεῖται, σὺ δὲ πάσχεις βασανιζόμενος. Πρὸς δὲ τούτοις, ὑπάρχει μέγα χάσμα μεταξὺ σοῦ καὶ ἡμῶν· ὥστε οἱ θε-

λοντες ἀπ' ἐδῶ νὰ μεταβῶσι πρὸς ἐσᾶς, δὲν δύνανται οὔτε αὐτόθεν νὰ διαπεράσωσι πρὸς ἡμᾶς». Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν, πάτερ, εἶπεν ὁ βασιανίζομενος, νὰ πέμψῃς τὸν Λάζαρον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου, ὅπου ἔχω ἀκόμη πέντε ἀδελφούς, διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς αὐτοὺς ταῦτα, ἵνα μὴ ἔλθωσι καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου». «Ἔχουσι, λέγει ὁ Ἀβραάμ, ἔχουσι τὸν Μωϋσῆν καὶ τοὺς προφῆτας, ἃς ἀκούσωσιν αὐτούς». «Ὅχι, πάτερ Ἀβραάμ! ἀπεκρίθη ὁ πλούσιος, ἀλλ' ἐὰν ὑπάγῃ τις εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τῶν νεκρῶν, θέλουσι μετανοήσει». «Ἄν μὴ ἀκούωσι τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν, οὔτε, ἐὰν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ, πεισθήσονται». ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν ὁ Ἀβραάμ.

Ὅσοι εἶναι πτωχοὶ εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, καὶ πάσχουσι, ἃς παρηγορῶνται· διότι θέλει ἐλθεῖ καιρὸς νὰ ᾖναι μακάριοι εἰς τὸν κόλπον τοῦ οὐρανοῦ πατρός αὐτῶν τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖ θέλουσιν ἀπολαύσει τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς ὑπομονῆς των, μεθ' ἧς ὑπέμειναν τὰ δεινὰ τῆς παρούσης ζωῆς τῆς προκαιροῦ. Ὅσοι δὲ εἶναι πλούσιοι, ἃς τρέμωσι, μήπως κακομεταχειρισθῶσι τὸν πλοῦτον. Ἐν ᾧ παρακάθηται εἰς τράπεζαν πολυτελεῆ, καὶ ἔχουσι τσαυτὴν ἀφθονίαν βρωμάτων, παρακάθηται καὶ εἰς τὸν πυλῶνά των πτωχοὶ, λιμώττοντες καὶ καταπληγόμενοι ὡς ὁ Λάζαρος. Οὐαὶ εἰς αὐτούς, ἂν μὴ ἀνακουφίζωσι τὴν θλίψιν αὐτῶν διὰ τῆς ἐλεημοσύνης· διότι εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τοὺς ἐκδέχεται ἡ τύχη τοῦ ἀσπλάγχου τούτου πλουσίου.

§. 14. Περὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων.

Ἀνεχώρησέ ποτε ὁ Ἰησοῦς εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν του, διὰ νὰ ἡσυχάσῃ πρὸς ὀλίγον. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ λαὸς εἶδεν αὐτούς, ὅτε ἐμβῆκαν εἰς τὸ πλοῖον, συνέδραμον ἐκεῖ πεζοὶ ἀπὸ τῶν πόλεων. Ἰδὼν δὲ αὐτούς ὁ Ἰησοῦς, ἤρχισε κατὰ τὴν συνήθειαν νὰ τοὺς διδάσκῃ· ἔπειτα ἐθεράπευσε πάντας τοὺς ἀρρώστους, ὅσους ἔφερον πρὸς αὐτόν. Ἄλλ' ὅτε ἤρχισεν ἡ ἡμέρα νὰ κλίνη, προσῆλθον οἱ μαθηταὶ πρὸς αὐτόν, λέγοντες· «Ὁ τόπος εἶναι ἔρημος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον λοιπὸν τοὺς ὄχλους, διὰ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὰ περὶ ἑξωρία, καὶ νὰ ἀγοράσωσιν ἄρτους· διότι δὲν ἔχουσι τί νὰ φάγωσιν». Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· «Δὲν ἔχουσι χρεῖαν νὰ ὑπάγωσι· δότε σεῖς εἰς αὐτούς νὰ φάγωσιν». Ἐπειτα ἀτενίσας, καὶ ἰδὼν τὸ μέγα τοῦτο πλῆθος, εἶπεν εἰς τὸν Φίλιππον· «Πόθεν ἀγοράσομεν ἄρτους, διὰ νὰ φάγωσιν οὗτοι;» Ἐλεγε δὲ τοῦτο,

διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν αὐτοῦ· διότι αὐτὸς ἤξευρε τί ἔμελλε νὰ κάμῃ. Ὁ δὲ Φίλιππος ἀπεκρίθη· « Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι δὲν ἀρκοῦσιν εἰς αὐτοὺς, διὰ νὰ λάβῃ καθεὶς ἐξ αὐτῶν ὀλίγον τι ». Τότε ἠρώτησε τοὺς μαθητάς του, πόσους ἄρτους ἔχουσιν. Εἷς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος τοῦ Πέτρου, λέγει· « Ἐδῶ εἶναι ἓν παιδάριον, τὸ ὅποιον ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ἰχθύας· ἀλλὰ τί εἶναι ταῦτα εἰς τοσοῦτους ἀνθρώπους »; Ἦσαν δὲ ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. Ὁ Ἰησοῦς ἐπρόσταξε νὰ καθίσωσιν εἰς τὸν χόρτον. Ἐπειτα, ἀφ' οὗ ἐκάθησαν, λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτούς· ἔπειτα τοὺς ἔκοψε, καὶ ἔδιδεν εἰς τοὺς μαθητάς, οἱ δὲ μαθηταὶ ἔδιδον αὐτοὺς εἰς τοὺς καθημένους ἀνθρώπους· οὕτω διεμοίρασε καὶ τὰ δύο ὀψάρια, καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν. Καθὼς δὲ ἐχορτάσθησαν πάντες, ὅσον ἤθελον, λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς του· « Συνάξατε τὰ περισσεύσαντα τεμάχια, διὰ νὰ μὴ χαθῇ τίποτε ». Τὰ ἐσύναξαν λοιπὸν οἱ μαθηταὶ, καὶ ἐγέμισαν ἐξ αὐτῶν τῶν περισσευμάτων δώδεκα κοφίνους ἀπὸ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων. Οἱ ἄνθρωποι λοιπὸν, ἰδόντες τὸ θαῦμα τοῦτο, τὸ ὅποιον ἔκαμεν ὁ Χριστὸς, ἔλεγον· « Οὗτος εἶναι ἀληθῶς ὁ προφήτης, ὅστις μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κόσμον ». Ὁ δὲ Ἰησοῦς, γνωρίσας ὅτι ἔχουσι σκοπὸν νὰ τὸν ἀρπάσωσι, καὶ νὰ τὸν ἀναγορεύσωσι βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος, καὶ διενυκτέρευσεν ἐκεῖ προσευχόμενος.

Μόνος ὁ Θεὸς, ὅστις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ δημιουργῇ, ἠδύνατο νὰ ἐνεργήσῃ τοιοῦτον θαῦμα. Ἐὰν ὁμοίως προσέξωμεν, θέλομεν ἰδεῖ, ὅτι αὐτὸ τὸ θαῦμα ἀνακαινίζεται κατὰ πᾶν ἔτος εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας, ὅταν οἱ ἄγροί, εἰς τοὺς ὁποίους ῥίπτομεν ὀλίγον σπόρον τὸν χειμῶνα, εὐρίσκωνται τὸ θέρος σκεπασμένοι ἀπὸ μυριοκόκκους στάχους.

§. 15. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εὐλογεῖ τὰ παιδιά.

Ἀφ' οὗ διήγαγε τὴν ἡμέραν ὅλην ὁ Ἰησοῦς διδάσκων τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ, καὶ ἔμελλεν ἤδη νὰ ἀναχωρήσῃ, προσέφερον εἰς αὐτὸν τινες μητέρες τὰ παιδιά των νὰ τὰ εὐλογήσῃ καὶ νὰ τὰ εὐχηθῇ. Οἱ δὲ μαθηταὶ, γινώσκοντες, ὅτι ὁ διδάσκα-

λος αὐτῶν ἔχει χρεῖαν ἀναπαύσεως, ἐκώλυον αὐτὰς τὰς μητέρας νὰ πλησιάσωσιν, ἐπιτιμῶντες αὐτάς. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ Ἰησοῦς, ἠγανάκτησε, καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς· « Ἄφετε τὰ παιδιὰ νὰ ἔρχωνται εἰς ἐμὲ, καὶ μὴ τὰ ἐμποδίζετε· διότι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ». Ἐπειτα δεξάμενος αὐτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας, καὶ τιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς αὐτὰ, τὰ ὑλόγει.

Τὰ παιδιὰ ταῦτα ἦσαν ἀναμφιβόλως καθαρὰ καὶ ἁθῶα, εὐπειθῆ εἰς τὸ θέλημα τῶν γονέων των· διότι τὰ φέρει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς παράδειγμα πρὸς ἐκείνους, οἵτινες θέλουν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Ὅστις θέλει νὰ ᾖ εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν, πρέπει νὰ μένη πάντοτε ἁθῶς καὶ καθαρὸς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

§. 16. Περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ.

Τὸ ἀκόλουθον εἶναι παράδειγμα τρομερὸν τῆς ἀποκειμένης δυστυχίας εἰς τὰ ἀπειθῆ τέκνα, τὰ ὁποῖα προτιμῶσι νὰ ᾖ αὐτεξούσια μᾶλλον, ἢ νὰ ζῶσιν εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ θείου νόμου καὶ τῆς ἐξουσίας τῶν γονέων των.

Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς, καὶ ὁ νεώτερος ἐξ αὐτῶν εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του· « Πάτερ ! δός μοι τὸ προσήκον μέρος τῆς περιουσίας ». Ὁ πατὴρ συγκατένευσεν εἰς τὸ ζήτημα, καὶ διμοίρασε τὸν βίον εἰς αὐτούς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συναθροίσας πάντα, ὅσα εἶχεν, ὁ νεώτερος υἱός, ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν ὅλην του τὴν περιουσίαν, ζῶν ἀσώτως. Ἀφ' οὗ δὲ κατεδαπάνησεν ὅλα, συνέβη πείνα μεγάλη εἰς ἐκεῖνον τὸν τόπον, καὶ αὐτὸς ἤρχισε νὰ στερεῖται τὸν ἀναγκαῖον ἄρτον. Διὰ νὰ προμηθευθῆ δὲ αὐτὸν τοῦλάχιστον, προσεκολλήθη εἰς ἕνα τῶν πολιτῶν ἐκείνης τῆς χώρας, ὅστις τὸν ἔστειλεν εἰς τοὺς ἀγρούς του νὰ βόσκη χοίρους. Ἡ πείνά του ἦτον τοσαύτη, ὥστε ἐπεθύμει νὰ γεμίσῃ τὴν κοιλίαν του ἀπὸ τῶν κερατίων, τὰ ὁποῖα ἔτρωγον οἱ χοῖροι, καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἔδιδε νὰ χορτάσῃ. Τότε, συνελθὼν εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἐφώναξεν· « Ὡ πόσοι δούλοι εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου ἔχουσι περιουσίαν ἄρτων, καὶ ἐγὼ χάνομαι ἐδῶ ἀπὸ τὴν πείναν ! Θέλω ὑπάγει εἰς τὸν πατέρα μου, ἀναχωρήσας ἐντεῦθεν, καὶ θέλω τῷ εἰπεῖ· » Πάτερ ! ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιός νὰ ὀνομάζωμαι υἱός σου· μεταχειρίσου με ὡς ἕνα τῶν μισθωτῶν σου δούλων ». Καὶ σηκωθείς ἦλθεν εἰς τὸν πατέρα του.

Ἐν ᾧ δὲ ἦτον ἀκόμη μακρὰν, τὸν εἶδεν ὁ πατὴρ του, καὶ σπλαγχνισθεὶς, ἔδραμε καὶ ἔπεσεν εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ τὸν κατεφίλησεν. Ὁ δὲ ἔνοχος οὗτος, ἀλλὰ μετανοημένος υἱός, εἶπεν εἰς αὐτόν· « Πάτερ! ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ δὲν εἶμαι πλέον ἄξιος νὰ ὀνομασθῶ υἱός σου ». Ἄλλ' ὁ πατὴρ, ὑπὸ τῆς πατρικῆς ἀγάπης νικώμενος, εἶπεν εἰς τοὺς δούλους του· « Φέρετε τὴν πρώτην στολήν, καὶ ἐνδύσατέ τον, καὶ δότε δακτυλίδιον εἰς τὴν χεῖρά του, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας. Φέρετε δὲ καὶ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, καὶ σφάζατέ τον, ἵναφάγωμεν καὶ εὐφρανθῶμεν· διότι ὁ υἱός μου οὗτος ἦτον νεκρὸς καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς, καὶ εὐρέθη ». Καὶ ἤρχισαν νὰ εὐφραίνωνται.

Ὁ δὲ πρεσβύτερος υἱός του, ὅστις ἦτον εἰς τὸν ἀγρὸν, ἐπανερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἀκούσας, ὡς ἐπλησίασε, μουσικὰς συμφωνίας καὶ χοροὺς, προσεκάλεσεν ἕνα τῶν δούλων, καὶ μαθὼν παρ' αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ὠργίσθη, καὶ δὲν ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Ὁ πατὴρ λοιπὸν ἐξεληθὼν παρεκάλει αὐτόν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίθη· « Ἐγὼ σοὶ δουλεύω τοσαῦτα ἔτη, καὶ ποτὲ δὲν παρήκουσα καμμίαν σου ἐντολήν, ἀλλ' ὅμως ποτὲ δὲν μοι ἔδωκας οὔτε ἓν ἐρίφιον νὰ εὐφρανθῶ μὲ τοὺς φίλους μου· ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ υἱός σου οὗτος, ὅστις κατέφαγεν ὅλον του τὸν βίον εἰς τὴν ἄσωτίαν, ἔσφαξας δι' αὐτόν τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν ».

« Υἱέ μου, ἀπεκρίθη ὁ πατὴρ, σὺ εἶσαι πάντοτε μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλα τὰ ἰδικά μου ἀγαθὰ εἶναι ἰδικά σου· ἀλλ' ἔπρεπε νὰ χαρῶμεν· διότι ὁ ἀδελφός σου οὗτος ἦτον νεκρὸς, καὶ ἀνέζησε, καὶ ἀπολωλὼς, καὶ εὐρέθη ».

Ὁ ἀγαθὸς οὗτος πατὴρ εἶναι τύπος τοῦ οὐρανοῦ καὶ παναγάθου πατρὸς ἡμῶν, ὁ δὲ ἄσωτος υἱὸς εἶναι ἡ εἰκὼν ὅλων ἐκείνων, οἵτινες ἀποσειοῦσι τὸν σωτήριον ζυγὸν τοῦ θεοῦ νόμου, διὰ νὰ ζῶσι τὸν βίον κατὰ τὰς κακὰς ἐπιθυμίας τῆς καρδίας των. Ὅσοι ἀπομακρύνονται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, νομίζουσι κατ' ἀρχάς, ὅτι εἶναι ἐλεύθεροι, καὶ τίποτε δὲν θέλει τοὺς λείψει. Ἄλλ' ὅμως πολλὰ ταχέως πίπτουσι πάντες, καθὼς ὁ ἄσωτος υἱός, εἰς μεγάλην ἀθλιότητα· ἐντρέπονται, ἢ μάλλον αἰσχύνονται διὰ

Διὰ τῆς παραγγελίας ταύτης ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπακοήν του, καὶ νὰ ἴδῃ, ἂν τῷ ὄντι ἡγάπα τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα.

Πρὶν σὰς διηγηθῶ, ὧ παιδία, πῶς ἔγειναν ἄξιοι νὰ διωχθῶσιν ἀπὸ τοῦ παραδείσου ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὕα, πρέπει νὰ σὰς εἶπω πρῶτον, ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε ποιήσει καὶ ἀγγέλους, δηλαδὴ νοερά καὶ λογικά ὄντα, ἀσώματα, ἤγουν πνεύματα καθαρὰ. Τινὲς ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ἠθέλησαν νὰ ἐξισωθῶσι μετὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτοῦ· ὁ δὲ Θεὸς ἀπέβαλεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς κατεδίκασε νὰ μὴ ἐπανέλθωσι πλέον. Οὗτοι οἱ πονηροὶ ἀγγελοι ὀνομάζονται δαίμονες, καὶ, ὡς ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, ἐφρόνησαν τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν μακαριότητα τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας, καὶ ἠβουλήθησαν νὰ σύρωσι καὶ αὐτοὺς εἰς ἀποστασίαν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν, λαβὼν τὴν μορφήν τοῦ ὄφεως ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν, ἐμφανίζεται εἰς τὴν Εὕαν, καὶ λέγει εἰς αὐτήν· «Διὰ τί σὰς παρήγγειλεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ τρώγητε ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῶν δένδρων τοῦ παραδείσου; Ἡ γυνὴ ἀπεκρίθη· «Ἡμεῖς τρώγομεν ἀπὸ τοῦ καρποῦ ὅλων τῶν δένδρων τοῦ παραδείσου· ἀλλ' ἐκ μόνου τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου, τὸ ὅποιον εἶναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παραδείσου, ἐξ αὐτοῦ μόνου μὰς παρήγγειλεν ὁ Θεὸς νὰ μὴ φάγωμεν, μηδὲ νὰ τὸ ἐγγίσωμεν, διὰ νὰ μὴ ἀποθάνωμεν». Ὁ δὲ ὄφις ἀπεκρίθη εἰς τὴν γυναῖκα· «Δὲν θέλετε ἀποθάνει, ἀλλ' ἠξέυρει ὁ Θεός, ὅτι εὐθύς, ἀφ' οὗ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θέλετε γένει ὅμοιοι μὲ αὐτόν, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν».

Ἡ γυνὴ, πλανηθεῖσα ὑπὸ τούτων τῶν λόγων, παρετήρησεν, ὅτι ὁ καρπὸς οὗτος ἦτο καλὸς εἰς βρώσιν, καὶ ὡραῖος εἰς τὴν ὄψιν, καὶ λαβοῦσα ἐξ αὐτοῦ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ εἰς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ ἔφαγον καὶ οἱ δύο.

Ὡ παιδία μου! Πόσον μεγάλο σφάλμα! Ἴδου λοιπὸν ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὕα, οἵτινες ἦσαν τόσον ἅγιοι καὶ μακάριοι, ἐγένοντο, καθὼς οἱ δαίμονες, ἀποστάται ἐναντίον τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς παρακοῆς αὐτῶν. Μόλις δ' ἔπραξαν τὴν ἀμαρτίαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἤνοιξαν, καὶ ἐγνώρισαν ὅλην τὴν ἀσχημίαν τοῦ κακοῦ. Αἰσχυρόμενοι δὲ, ἠθέλησαν νὰ φύγωσι,

τὴν ἰδίαν τῶν διαγωγῶν, ἐλέγχονται ὑπὸ τῆς συνειδήσεως, καὶ θεωροῦντες τὴν εὐτυχίαν ἐκείνων, ὅσοι μένουσι πιστοὶ εἰς τὸν Θεόν, ἀποφασίζουσι τελευταίον νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ χρέη τῶν. Ὁ δὲ Θεὸς εἶναι τοσοῦτον ἀγαθὸς πατὴρ, ὥστε, ὅταν τὰ ἀχάριστα ταῦτα τέκνα κάμωσιν τινα βήματα διὰ νὰ ἐπιστρέψωσι πάλιν εἰς αὐτὸν, αὐτὸς τρέχει εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, διὰ νὰ τοῖς συγχωρήσῃ, καὶ νὰ τὰ δεχθῆ πάλιν εἰς τὰς πατρικὰς του ἀγκάλας.

Μὴ φθονῶμεν λοιπὸν τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον ἅς εὐλογῶμεν τὴν εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, ὅστις καταδέχεται νὰ μεταχειρισθῆ οὕτω φιλανθρωπῶς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν, οἵτινες εἶχον τὴν δυστυχίαν νὰ ἀποπλανηθῶσιν ἀπ' αὐτοῦ. Γίνεσθε συγκοινωνοὶ τῆς χαρᾶς τοῦ εὐσπλαγχνοῦ πατρὸς, ὅστις καὶ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς θέλει φερθῆ οὕτως, ἂν ποτε ἠθέλομεν ἔχει τὴν δυστυχίαν νὰ παρεκτραπῶμεν εἰς τὸ κακόν.

§. 17. Περὶ τῆς ἀκάρπου συκῆς.

Ἄνθρωπός τις εἶχε συκὴν φυτευμένην εἰς τὸν ἀμπελῶνά του, καὶ ἤλθε ζητῶν ἐν αὐτῇ καρπὸν, ἀλλὰ δὲν εὔρε παντάπασι. Τότε λέγει πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· « Ἴδου τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν εἰς ταύτην τὴν συκὴν, καὶ δὲν εὐρίσκω· ἔκκοψον λοιπὸν αὐτήν, διὰ νὰ μὴ πιάνῃ τὸν τόπον εἰς μάτην ». Ὁ δὲ ἀμπελουργὸς λέγει· « Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κοπρίαν, καὶ, ἂν μὲν κάμῃ καρπὸν, θέλεις τὴν διατηρήσει· εἰ δὲ μὴ, τότε θέλεις τὴν ἐκκόψει.

Ὁ μὲν κύριος τοῦ ἀμπελῶνος εἶναι ὁ Θεός· ὁ δὲ ἀμπελῶν εἶναι ἡ ἐκκλησία· οἱ ἄνθρωποι δὲ, ἡ συκὴ, ἦν ἐφύτευεν ὁ Θεὸς εἰς τοῦτον τὸν ἀμπελῶνα.

Πρέπει λοιπὸν ἐσεῖς νὰ καρποφορῆτε τὴν χρηστότητα, τὴν εὐσέβειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν εὐπέθειαν, καὶ τὴν προφύτητα· πρέπει νὰ δοξάζετε τὸν Θεὸν διὰ τῶν καλῶν σας ἔργων, Ὅταν τὸ παιδίον δὲν κάμῃ κἀνὲν καλὸν ἔργον, ὁμοιάζει τὴν ἀκάρπον συκὴν, καὶ εἶναι ἄξιον νὰ τιμωρηθῆ ὑπὸ τῆς θείας δικαιοσύνης αὐστηρῶς. Καὶ, τῶ ὄντι, ἴσως ἠθέλεν εἶναι τιμωρημένον, ἂν μὴ ἐζήτηε τὴν χάριν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ἀγαθὴ μήτηρ, ἢ ὁ πατὴρ καὶ ὁ διδάσκαλος. Ὁ δὲ πανάγαθος Θεός, ἐν τῇ εὐσπλαγχνίᾳ του, θέλει νὰ ἀναβάλλῃ τὴν τιμωρίαν καὶ νὰ προσμείλῃ, ἵνα διορθώσῃ αὐτὸ τὸ παιδίον τὰ σφάλματά του· ἀλλ', ἐὰν μὴ ὠφελεῖται ἐκ ταύτης τῆς ἀναβολῆς, τότε θέλει τὸ μεταχειρισθῆ καθὼς τὸ ἀκάρπον δένδρον.

§. 18. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ὁ καλὸς ποιμὴν.

Ἴνα παραστήσῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν μεγάλην ἀγάπην, ἦν

ἔχει πρὸς ἡμᾶς, παραβάλλει ἑαυτὸν πολλακίς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ πρὸς τὸν ποιμένα, ὅστις ποιμαίνει τὰ πρόβατά του, τὰ ὀδηγεῖ πάντοτε εἰς παχείαν καὶ καλὴν βοσκήν, καὶ τὰ προστατεύει ἐπιμελῶς ἀπὸ τὰς ἐφόδους τῶν λύκων.

Οὐ μόνον μᾶς δίδει τὴν τροφήν, καὶ μᾶς προφυλάττει ἀπὸ τῶν ἐπαπειλούντων ἡμᾶς κινδύνων, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ παρέδωκεν, ἵνα μᾶς ἐξαγοράσῃ. Εὐλόγως ἄρα ὀνομάζεται καλὸς ποιμὴν· διότι τί ἄλλο περισσότερο ἠδύνατο νὰ κάμῃ ὑπὲρ ἡμῶν, ἢ νὰ ἀποθάνῃ, καὶ διὰ τοῦ θανάτου νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ ἡμετέρου ἐχθροῦ;

» Ἐγὼ εἶμαι, λέγει, ὁ ποιμὴν ὁ καλός. Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς παραδίδει τὴν ζωὴν του ὑπὲρ τῶν προβάτων ». « Ἐγὼ γινώσκω τὰ ἐμὰ πρόβατα, καὶ γινώσκομαι ὑπ' αὐτῶν ».

Ἄρα γε γνωρίζετε ἀληθῶς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν; Ὑπακούετε εἰς τὴν φωνὴν του, καθὼς τὰ πρόβατα εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένος των; Ὑποτάσσεσθε εἰς αὐτὸν, ὅταν σᾶς ὁμιλῇ διὰ τῆς συνειδήσεως, ἢ διὰ τοῦ στόματος τῶν γονέων σας καὶ τῶν ἱερέων καὶ διδασκάλων; Ἐν μὴ γινώσκητε αὐτὸν, δὲν εἴσθε λοιπὸν ἐκ τῶν προβάτων αὐτοῦ· διότι αὐτὸς βεβαιοῖ, ὅτι πάντες τὸν γινώσκουσι· προσέξτε εἰς τοῦτο. Ὅταν κατὰ δυστυχίαν ἀμαρτήσῃ τις εἰς τὸν Θεόν, δὲν πρέπει νὰ ἀπελπίζηται, ἀλλὰ νὰ μετανοῇ ἐξ ὅλης καρδίας, καὶ νὰ ζητῇ παρ' αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν· ἢ δὲ εὐσπλαγχνῆται του δὲν θέλει σᾶς ἐγκαταλείψει. Ὅστις πράττει τὴν ἀμαρτίαν εἶναι ὡς τὸ πρόβατον, τὸ ὁποῖον ἀποπλανᾶται ἀπὸ τῆς ποίμνης του, καὶ ἐκτίθεται εἰς τὸν κίνδυνον νὰ σπαραχθῇ ὑπὸ τῶν λύκων· διότι δὲν εὐρίσκεται πλέον ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ποιμένος του. Ἄλλ' ὁ καλὸς ποιμὴν δὲν ἀφίνει τὸ ἀποπλανηθὲν αὐτὸ πρόβατον, ἀλλὰ τρέχει καὶ τὸ ζητεῖ, διὰ νὰ τὸ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν μάνδραν.

« Τίς ἐξ ὑμῶν, λέγει πάλιν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, ὅταν χάσῃ ἓν ἐξ αὐτῶν, δὲν ἀφίνει τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ὑπάγει νὰ ζητῇ τὸ ἀπολωλὸς, ἕως οὗ νὰ τὸ εὔρῃ; καὶ, ὅταν τὸ εὔρῃ, τὸ σηκώνει εἰς τοὺς ὤμους του μετὰ χαρᾶς, καὶ, ἀφ' οὗ ἔλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων· « Συγχαρήτέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός ».

Ἐπανέρχεσθε λοιπὸν εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῶν καθηκόντων σας, ἀφ' οὗ τύχη νὰ πράξῃτε κανὲν ἀμάρτημα· ἐπειδὴ ὅστις μετανοεῖ, εἶναι ἄξιος συγχωρήσεως· ἀλλ' εἶναι ἀξιοκατάκριτος, ὅστις μὴ λυπῆται, μηδὲ μετανοῇ, ἀφ' οὗ ἐξετράπη εἰς τὸ κακὸν, μηδὲ σπεύδῃ νὰ τὸ διορθώσῃ.

§. 19. Ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου.

Ἐν τῇ Βηθανίᾳ, πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ, ὑπῆρχεν οἰκία τις,

ἦν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔμενον ἐνίοτε εἰς αὐτήν. Ταύτης τῆς οἰκίας ἀρχηγὸς ἦτον ὁ Λάζαρος, ὅστις συγκατάκει μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Μάρθας καὶ Μαρίας. Συνέβη δὲ νὰ ἀσθενήσῃ ὁ Λάζαρος, καὶ αἱ ἀδελφαὶ του ἐμήνυσαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ὁ φίλος του Λάζαρος ἀσθενεῖ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀσθένεια δὲν εἶναι διὰ νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς· καὶ ἔμεινον ἔτι δύο ἡμέρας εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἦτον. Ὁ Λάζαρος ὅμως καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου, ἀπέθανε. Τοῦτο ἐγνώρισεν ὁ θεάνθρωπος ὡς παντογνώστης, καὶ λέγει εἰς τοὺς μαθητάς του· « Ὁ φίλος ἡμῶν Λάζαρος ἐκοιμήθη, ἀλλ' ὑπάγω νὰ τὸν ἐξυπνίσω ». Οἱ δὲ μαθηταὶ νομίσαντες, ὅτι λέγει περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου, ἀπεκρίθησαν· « Κύριε! ἂν ἐκοιμήθη, θέλει ἰατρευθῆ ». Τότε εἶπεν εἰς αὐτοὺς παρρησία, ὅτι ὁ Λάζαρος ἀπέθανε· καὶ χαίρω δι' ἐσᾶς, ἵνα πιστεῦσητε, διότι δὲν ἤμην ἐκεῖ.

Ἐλθὼν λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Βηθανίαν, εὔρε τὸν Λάζαρον τέσσαρας ἡμέρας ἔχοντα ἐν τῷ τάφῳ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἦτο πλησίον τῆς Ἱερουσαλήμ, πολλοὶ εἶχον ἐλθεῖ ἐκεῖθεν, διὰ νὰ παρηγορησῶσι τὴν Μάρθαν καὶ τὴν Μαρίαν διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ των. Ἡ δὲ Μάρθα, ὡς ἤκουσεν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ἐξῆλθεν εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν, εἶπε δακρυρόοσα· « Κύριε! ἂν ἦτο ἐδῶ, ὁ ἀδελφός μου δὲν ἀπέθνησκεν· ἀλλ' ὅμως καὶ τώρα ἠξέυρω, ὅτι ὅσα ζητήσης παρὰ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς θέλει σοὶ τὰ δώσει ». Ὁ Ἰησοῦς εὐσπλαγχνισθεὶς, λέγει εἰς αὐτήν· « Ὁ ἀδελφός σου θέλει ἀναστηθῆ ». Ἀπεκρίθη ἡ Μάρθα· « Ἡξέυρω, ὅτι θέλει ἀναστηθῆ εἰς τὴν κοινὴν ἀνάστασιν, ἣτις θέλει γενῆ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ». Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· « Ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ ὅστις ζῆ καὶ πιστεύει εἰς ἐμὲ, δὲν θέλει ἀποθάνει εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο; » Λέγει αὐτῷ ἡ Μάρθα· « Ναὶ Κύριε! ἐγὼ ἐπίστευσα, ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον ». Ταῦτα εἰποῦσα, ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς κρυφὰ, λέγουσα· « Ὁ διδάσκαλος ἦλθε, καὶ σὲ φωνά-

ζει ». Ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται, καὶ ἔρχεται εἰς αὐτόν· διότι δὲν εἶχεν ἔλθει ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦτον εἰς τὸν τόπον, ὅπου τὸν ὑπήντησεν ἡ Μάρθα. Οἱ Ἰουδαῖοι λοιπὸν, οἳ τινες ἦσαν μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ τὴν παρηγόρουν, ἰδόντες, ὅτι ἐσηκώθη ταχέως, καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς οἰκίας, τὴν ἠκολούθησαν, λέγοντες, ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. Ἡ δὲ Μάρθα, ὡς ἦλθεν, ὅπου ἦτον ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας του, λέγουσα· « Κύριε! ἂν ἦσο ἐδῶ, δὲν μοῦ ἀπέθνησκεν ὁ ἀδελφός ». Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν, ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς ἐλθόντας μετ' αὐτῆς Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐκινήθη εἰς οἶκτον, καὶ ἐταράχθη, καὶ εἶπε· « Ποῦ τὸν ἐθέσατε; » Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· « Κύριε! ἔρχου καὶ ἴδε ». Τότε ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔλεγον· « Ἴδε, πῶς ἠγάπα αὐτόν ». Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· « Δὲν ἠδύνατο οὗτος, ὅστις ἠνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, νὰ κάμῃ καὶ τοῦτον νὰ μὴ ἀποθάνῃ; » Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν, λυπούμενος πάλιν καθ' ἑαυτὸν, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. Τοῦτο δὲ ἦτο σπήλαιον, καὶ ἐπέκειτο λίθος ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. « Σηκώσατε τὸν λίθον », λέγει ὁ Ἰησοῦς· ἡ δὲ Μάρθα τῷ λέγει· « Κύριε, ἤδη ὄζει· διότι εἶναι τέσσαρας ἡμέρας αὐτοῦ ». « Δὲν σοι εἶπον, ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ὅτι, ἐὰν πιστεύσῃς, θέλεις ἰδεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ; » Ἐσήκωσαν λοιπὸν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε· « Πάτερ! εὐχαριστῶ σοι, ὅτι ἤκουσάς μου. Ἐγὼ μὲν ἤξευρον, ὅτι πάντοτε μοῦ ἀκούεις, ἀλλ' εἶπον τοῦτο διὰ τὸν περιεστῶτα λαόν, ἵνα πιστεῦσωσιν, ὅτι σύ με ἀπέστειλας ». Μετὰ τοῦτο ἐφώνησε· « Δάξασθε, ἔλθε ἔξω ». Καὶ εὐθὺς ἐξῆλθε ζῶν ὁ νεκρὸς, δεμένος τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας μετὰ τὰ ἐντάφια δεσμὰ, καὶ τὸ πρόσωπον ἔχων τυλιγμένον μετὰ λινὸν περιτύλιγμα.

Πολλοὶ λοιπὸν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, ὅσοι ἦλθον εἰς τὴν Μαρίαν, καὶ εἶδον ὅσα ἔκαμεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

Καὶ τῷ ὄντι ποῖον ἄλλο θαῦμα ἠδύνατο μᾶλλον νὰ φανερώσῃ τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ αὐτό; Ἠθέλωμεν θαυμάζει, πῶς νὰ μὴ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας του ὅλη ἡ Ἰουδαία νὰ τὸν προσκυνήσῃ, ἂν μὴ εἶχεν εἶπει αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐν τῇ παραβολῇ τοῦ ἀσπλάγχχνου πλουσίου, ὅτι

αὐτε τοῦ νεκροῦ ἢ ἀνάστασις θέλει πείσει ἐκείνους νὰ μετανοήσωσιν, ὅσοι δὲν ὑπακούουσι εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τοὺς προφῆτας.

§. 20 Ἡ νικηφόρος εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα ἐπλησίαζε, καὶ πολλοὶ ἀνέβησαν ἐκ τῆς χώρας εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα καθαρισθῶσι καὶ πανηγυρίσωσιν ἐκεῖ τὸ πάσχα. Τὸ δὲ θαῦμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου εἶχε κάμει μέγαν κρότον· διότι ὅσοι τὸ εἶδον, διηγούντο πανταχοῦ τὰ περιστατικά του. Ἐκ τούτου ἀκούσας ὁ ὄχλος, ὅτι ἤρχετο ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔλαβον τὰ βατὰ τῶν φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, κράζοντες· α ὦσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου ὦ! Ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ λαοῦ ἐδείχθη τοσοῦτος, ὥστε οἱ μὲν ἔστρωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔστρωνον αὐτοὺς πανταχοῦ εἰς τὸν δρόμον, ὅθεν διέβαινεν. Ἐν ᾧ δὲ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πόλιν, ἤρχισαν ὄλον τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, χαίροντες, νὰ δοξάζωσι τὸν Θεὸν μεγαλοφώνως, λέγοντες· α Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου! εἰρήνη ἐπὶ τῆς γῆς! δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ ὦ! Οἱ Φαρισαῖοι ἠγανάκτησαν δι' ὅλας ταύτας τὰς τιμὰς, τὰς ὁποίας ἀπέδιδεν ὁ λαὸς εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπον εἰς αὐτόν· α Διδάσκαλε, ἐπιπλήξον τοὺς μαθητάς σου ὦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη· α Σᾶς λέγω, ὅτι, ἐάν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι θέλουσι φωνάζει ὦ. Ὅθεν ἀπεφάσισαν νὰ τὸν θανατώσωσι.

§. 21. Τὰ πάθη τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τρία ἤδη ἔτη διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἰουδαίαν καὶ τὴν Γαλιλαίαν, κηρύττων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εὐεργετῶν πανταχοῦ τοὺς ἀνθρώπους, θεραπεύων τοὺς ἀσθενεῖς καὶ παραλυτικούς, ἀνεγείρων τοὺς νεκρούς, καὶ παρηγορῶν τοὺς τεθλιμμένους.

Τώρα θέλετε ἰδεῖ, πῶς ἀντήμειψεν ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς πάσας ταύτας τὰς μεγάλας εὐεργεσίας.

Ἡ ὥρα εἶχε φθάσει, ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ κατισχύσῃ τελευταῖον ὁ

φθόνος και τὸ μῖσος τῶν Φαρισαίων και τῶν ἀρχιερέων. Ὅθεν κρατήσαντες ἐκεῖνον, ὅστις κατέκρινεν αὐτοὺς τοσάκις ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, και ἀπεκάλυψε τὴν ὑπόκρισίν των, κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς τὸν σταυρικὸν θάνατον. Ἄλλ' ὅμως ἡ παράνομος αὐτῶν ἀχαριστία οὐδὲν ἄλλο ἐπέφερεν, ἢ τὸ νὰ ἐνεργηθῇ ἡ ἀπολύτρωσις τοῦ κόσμου διὰ τῶν παθημάτων και τοῦ θανάτου τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ, ὅστις μόνος ἠδύνατο νὰ μᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας και τοῦ θανάτου.

Προσέξατε λοιπὸν εἰς τὴν διήγησιν ταύτην, ἥτις μόνη δύναται νὰ διεγείρῃ εἰς τὰς ψυχὰς και τὴν ζωηροτάτην ἀγάπην πρὸς αὐτὸν, και τὸ μῖσος κατὰ τῆς ἁμαρτίας, δι' ἣν ὑπέστη τὰ παθήματα ταῦτα.

§. 22. Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα.

Δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς και οἱ γραμματεῖς και οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, και συνεβουλευθήσαν μεταξὺ των, πῶς νὰ πιάσωσι μὲ δόλον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, και νὰ τὸν θανατώσωσιν. Ἰπῆρχε δὲ μεταξὺ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων και εἷς, ὀνομαζόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης. Οὗτος ἐλθὼν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ κυρίου του, ὑπέσχετο νὰ παραδώσῃ αὐτὸν εἰς αὐτοὺς, ἐὰν τῷ δώσωσι χρήματα. Αὐτοὶ δὲ, ἀποδεξάμενοι τὴν πρότασιν τοῦ προδότου, ἐσυμφώνησαν νὰ τῷ δώσωσι τριάκοντα ἀργύρια, ἢ πεντήκοντα πέντε περίπου δραχμὰς κατὰ τὸ ἰδικὸν μας νόμισμα· και ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν, νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς αὐτούς.

Ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα ἐμπνέει φοβὴν· ἀλλ' ὅμως, ἂν σκεφθῶμεν σπουδαίως, θέλομεν εἰρεῖ, ὅτι πᾶς ἁμαρτωλὸς προδίδει και αὐτὸς τὸν Χριστὸν, καθὼς ὁ ἀνάξιος ἐκεῖνος μαθητὴς· ἐπειδὴ, ὅταν πειράζηται τις νὰ πράξῃ τὸ κακὸν, παραιτήσας τὸν Θεὸν, και τῷ ὄντι ὑποχωρῇ εἰς αὐτὸν τὸν πειρασμὸν, τί ἄλλο πράττει διὰ τούτου, εἰ μὴ προδίδει τὴν ἀγάπην και τὴν δόξαν τοῦ Σωτῆρος, προτιμῶν τὸν δαίμονα, ὅστις τὸν κινεῖ εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὴν ὀργὴν, εἰς τὴν ὀκνηρίαν κ. τ. λ.;

§. 23. Ὁ μυστικὸς δεῖπνος και τὸ νύμφιον τῶν ποδῶν.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε στείλει δύο ἐκ τῶν μαθητῶν του, τὸν Πέτρον και τὸν Ἰωάννην, νὰ προετοιμάσωσι τὰ ἀναγκαῖα, διὰ νὰ φάγωσι τὸ πάσχα. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἡ ὥρα τοῦ δεῖπνου, ἀνεκλήθη μετὰ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἐν οἷς και ὁ προδότης Ἰούδας.

Ἄν μὴ εἶχε κυριεύσει ὁ δαίμων τὴν καρδίαν του καὶ τὴν σκληρύνει τοσοῦτον, πόσον δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν κινήσωσιν εἰς ἀγάπην καὶ συμπάθειαν οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος, ὅστις, βλέπων περὶ ἐαυτὸν συνηθροισμένους τοὺς Ἀποστόλους του, εἶπεν εἰς αὐτοὺς μετὰ τρυφερότητος· «Πολὺ ἐπεθύμησα νὰ φάγω μαζὶ σας τοῦτο τὸ πάσχα, πρὸ τοῦ νὰ πάθω».

Ἦτο δὲ τότε συνήθεια νὰ νίπτωσι καὶ τοὺς πόδας πρὸ τοῦ δείπνου· τὴν δὲ ὑπηρεσίαν ταύτην ἔκαμον συνήθως οἱ ὑπηρεταὶ εἰς τοὺς κατακλινομένους εἰς τὴν τράπεζαν. Ἴνα δὲ δώσῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς παράδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης εἰς τοὺς Ἀποστόλους του, καὶ διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος δικαιοῦσῃ τὸν λόγον, ὃν εἶπεν εἰς αὐτούς· «Ὅστις θελεῖ νὰ ᾖναι πρῶτος μετὰξὺ σας, ἔστω δούλος τῶν ἄλλων»· σηκώνεται αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς τραπέζης, ἐκβάλλει τὰ φορέματα, ζώνεται τὸ περιζώμα, ἔπειτα βάλλει νερὸν εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρχισε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν του, καὶ νὰ τοὺς σπογγίζῃ μετὰ τὸ περιζώμά του. Ἔρχεται λοιπὸν καὶ εἰς τὸν Σίμωνα Πέτρον, καὶ αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὸν Ἰησοῦν νὰ τοῦ πλύνῃ τοὺς πόδας, λέγων· «Κύριε! σὺ νὰ μου πλύνῃς τοὺς πόδας»; Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ λέγει· «Ὅ,τι κάμνω ἐγὼ, σὺ δὲν τὸ ἤξεύρεις τώρα· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα θέλεις τὸ γνωρίσει». Ὁ Πέτρος ἀπεκρίθη· «Οὐδέποτε θέλω στέρξει νὰ πλύνῃς τοὺς πόδας μου». Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς τῷ εἶπε· «Ἐάν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ». Τότε ὁ Πέτρος ἀφῆκε τὸν Ἰησοῦν νὰ τοῦ νίψῃ τοὺς πόδας, λέγων· «Κύριε, ὄχι μόνον τοὺς πόδας, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν».

Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔπλυνε τοὺς πόδας αὐτῶν, ἔλαβε τὰ φορέματά του, καὶ καθήσας εἰς τὴν τράπεζαν, εἶπε· «Σὰς ἔδωκα τὸ παράδειγμα, ἵνα κάμνητε καὶ σεῖς πρὸς ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ ἔκαμα εἰς ἐσᾶς. Ἐνθυμεῖσθε τὸν λόγον μου, ὅτι ὁ δούλος δὲν εἶναι ἀνώτερος τοῦ κυρίου του».

Τοῦτο τὸ παράδειγμα τῆς ταπεινώσεως πρέπει νὰ ἐνθυμῶνται πάντοτε οἱ χριστιανοί, ἵνα μὴ καταφρονῶσι ποτὲ κανένα ἄνθρωπον.

§. 24. Ἡ σύστασις τῆς ἀγίας εὐχαριστίας.

Καθὼς ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ διέταξεν ὁ Θεὸς νὰ σφαγιασθῆται ὁ πασχάλιος ἀμνὸς εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τῆς διαθήκης τοῦ Θεοῦ, ἦν διέθετο πρὸς αὐτούς· οὕτως πῦθόκησε καὶ τώρα νὰ συστήσῃ τὴν ἀνάμνησιν τῆς ἀπολυτρώσεως τοῦ κόσμου, καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἣν ὁ Θεὸς διέθετο πρὸς πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Ὀλίγην ἔτι ὥραν ἔμελλε νὰ διαμείνῃ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν ἀγαπητῶν του μαθητῶν, καὶ ἔπειτα νὰ συλληφθῆ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του, καὶ τὴν ἐπαύριον ἔμελλε νὰ ἐκπνεύσῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Ταύτην λοιπὸν τὴν τελευταίαν ὥραν συνέστησε τὸ χριστιανικὸν πάσχα οὕτως. Ἐλάβεν εἰς τὰς ἀχράντους αὐτοῦ χεῖρας ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν καὶ πατέρα του, εὐλόγησε τοῦτον τὸν ἄρτον, ἔπειτα τὸν ἔκοψεν εἰς τεμάχια, καὶ τὸν διεμοίρασεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους του, λέγων· « Λάβετε, φάγετε· τοῦτο εἶναι τὸ σῶμά μου, τὸ ὁποῖον παραδίδεται εἰς τὸ πάθος καὶ τὸν θάνατον διὰ σᾶς· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου ». Οὕτως, ἀφ' οὗ ἔφαγον τὸν ἄρτον, λαβὼν καὶ τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, καὶ εὐλογήσας, ἔδωκεν εἰς αὐτούς, λέγων· « Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· διότι τοῦτο εἶναι τὸ αἷμά μου, τὸ ὁποῖον μέλλει νὰ χυθῆ διὰ σᾶς καὶ διὰ πολλοὺς ἄλλους εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν ». Τοιαύτη εἶναι ἡ ἐνθύμησις τῆς διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ γενομένης εἰς ἡμᾶς ἀπολυτρώσεως. Δὲν εἶναι μὲν, ὡς ἄλλοτε εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ἀμνὸς σφαγιαζόμενος διὰ τὸ πάσχα τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' ὅμως εἶναι αὐτὴ ἡ σὰρξ, ἣτις μᾶς ἐξηγόρασεν, εἶναι αὐτὸ τὸ πανάχραντον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον ἐχύθη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν. Ὁ δὲ πασχάλιος ἀμνὸς ἦτον ἀπλοῦς τύπος τοῦ θεοῦ ἀμνοῦ, ὅστις ἐβάστασε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου· ἀλλ' εἰς τὸν νέον νόμον παρῆλθον πᾶσαι αἱ σκιαὶ καὶ οἱ τύποι τοῦ παλαιοῦ, ὑποχωροῦντες εἰς τὸ πρᾶγμα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν.

Τοῦτο δὲ τὸ θαῦμα, ὅπερ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου του, ἀνακαινίζεται καθ' ἡμέραν εἰς

ὅλον τὸν κόσμον ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ τοῦ ζωηφόρου θανάτου τοῦ Σωτῆρος· ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος μεταβάλλονται εἰς τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἱερουργίᾳ διὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος, καὶ οἱ μεταλαμβάνοντες ἐξ αὐτῶν, λαμβάνουσιν ὅλον τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, καὶ ἐνοῦνται πνευματικῶς μετ' αὐτοῦ, ὥστε δύνανται νὰ λέγωσι, καθὼς ἔλεγεν ὁ μακάριος Παῦλος· « Δὲν ζῶ πλέον ἐγώ, ἀλλ' ὁ Χριστὸς ζῆ ἐν ἐμοί ».

§. 25. Ὁ Ἰησοῦς συλλαμβάνεται καὶ ἀπάγεται ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του.

Ὁ προδότης Ἰούδας συνεκοινῶνῃσε μετὰ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων, καὶ αὕτη ἡ ἱεροσυλία ἐπλήρωσε τὸ μέτρον τῆς ἀμαρτίας του· διότι ἀναστὰς ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἀπῆλθεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν προδοσίαν, ἀναδεχθεὶς αὐτὸς νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀπεσταλμένους των εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς σημεῖον διὰ νὰ τὸν γνωρίσωσι καὶ νὰ τὸν συλλάβωσι, λέγων· « ὄντινα φιλήσω, αὐτὸς εἶναι ὁ Ἰησοῦς· αὐτὸν κρατήσατε ».

Ὁ δὲ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εὐχαριστήσας διὰ τινος ὕμνου μετὰ τὴν τελείωσιν τοῦ δείπνου, ἐξῆλθε μετὰ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐν ᾧ δὲ ὑπήγαινον ἐκεῖ, τοῖς ἐφάνέρωσε σαφῶς τὸν θάνατον καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Καὶ ὁ μὲν Πέτρος διεμαρτύρητο, ὅτι ποτὲ δὲν θέλει ἐγκαταλείψει τὸν διδάσκαλόν του, ὅ,τι ἂν συμβῇ· ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς προεῖπεν εἰς αὐτὸν, ὅτι αὐτὴν τὴν ἰδίαν νύκτα, πρὶν φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, θέλει τὸν ἀρνηθῆ τρίς.

Ἄμα φθάσας εἰς τὸν κῆπον Γεθσημανῆ, ὅπου συνειθίζε νὰ ἔρχηται, ἵνα προσεύχηται, λέγει εἰς τοὺς Ἀποστόλους· « Καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ὑπάγω ἐκεῖ νὰ προσευχηθῶ ». Ἐπειτα παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, ἐπροχώρησεν ὀλίγον εἰς ἐκείνην τὴν μοναξίαν· καὶ ἤρχισε τότε νὰ κυριεύηται ἀπὸ σφοδρὰν λύπην καὶ ἀδημονίαν, καὶ λέγει εἰς αὐτούς· « Περιλύπος εἶναι ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου. Μείνατε ἐδῶ, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ ». Καὶ προχωρήσας ὀλίγον, ἔπεσε κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσήχητο, λέγων· « Πάτερ μου! εἰ δυνατὸν,

ἀς περάσῃ ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο τὸ ποτήριον! Πλὴν ἄς μὴ γένη τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ ἰδικόν σου ». Τότε ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἕστις τὸν ἐνίσχυεν. Ἦτο δὲ τηλικαύτη ἡ λύπη του, ὥστε ἦλθεν εἰς ἀγωνίαν ὡς ὁ ἀσθενής, καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρώς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος, καταβαίνοντες εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἦλθεν εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ εὐρών αὐτοὺς κοιμωμένους ὑπὸ τῆς λύπης, τοὺς ἐπέπληξε μετὰ πραότητος, ὅτι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀγρυπνήσωσι μίαν ὥραν μετ' αὐτοῦ. Ἐν ᾧ δὲ ἀκόμη ἐλάλει, ἰδοὺ ἔρχεται ὁ προδότης Ἰούδας, ὀδηγῶν πλῆθος ἀνθρώπων μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, οἵτινες ἐστάλησαν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. Οὗτος λοιπὸν, πλησιάσας εὐθὺς εἰς τὸν Ἰησοῦν, τῷ λέγει· « Χαῖρε, διδάσκαλε »! καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. « Φίλε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, διὰ τί ἦλθες ἐδῶ »; Τότε πλησιάσαντες οἱ στρατιῶται ἔβαλον χεῖρας εἰς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τὸν ἐκράτησαν. Εἷς δὲ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, ὁ Πέτρος, ἀγανακτήσας, διότι ἔβλεπε τὸν τρόπον αὐτῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἐπάταξε μὲ τὴν μάχαιραν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀπέκοψε τὸ αὐτίον του. Τότε λέγει ὁ Ἰησοῦς· « Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν θήκην· διότι ὅσοι πιάσουν μάχαιραν, διὰ μαχαίρας θέλουσιν ἀποθάνει· ἢ νομίζεις, ὅτι δὲν δύναμαι τώρα νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου, καὶ νὰ μοι στείλῃ εὐθὺς πλῆθος ἀγγέλων, διὰ νὰ μὲ ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μου; ἀλλὰ πῶς λοιπὸν θέλουσι πληρωθῆ αἱ γραφαί »; Τότε οἱ μαθηταί, τρομάξαντες, τὸν ἀφήκαν ὅλοι καὶ ἔφυγον.

§. 26. Ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως,
καὶ ἄρνησις τοῦ Πέτρου.

Οἱ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἔφερον εἰς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα τοῦ ἑνιαυτοῦ ἐκείνου· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, ὅπου ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ τέλος. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, διὰ νὰ τὸν θανατώσωσι, καὶ δὲν εὕρισκον. Ἰστέρον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομάρτυρες, εἶπον· « Οὕ-